

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

■ Што новага ў Нясвіжскім палацава-парковым комплексе? ■

Фота Юрыя ІВАНОВА

С. 3

НЯСВІЖ,
ЯКІ ЗАЗІРАЕ Ў БУДУЧЫНЮ ▲
І ПРУЭТЫ «ПАЎНОЧНЫХ АФІНАЎ» ▼
◀ ЗА ТЫДЗЕНЬ ДА ФІНАЛУ

Фота Юрыя ІВАНОВА

С. 10

С. 4 — 5

Уганараванья дзяржавай

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь удастоіў дзяржаўных узнагарод грамадзян краіны за шматгадовую плённую працу, дасягненне высокіх вытворчых паказчыкаў, заслугі ў развіцці шэрагу галін дзяржавы, у тым ліку — сферы культуры. Адпаведны Указ Аляксандр Лукашэнка падпісаў 23 лістапада.

Як паведамляе Прэс-служба Прэзідэнта, ордэнам Францыска Скарыны ўзнагароджаны, у прыватнасці, мастацкі кіраўнік Заслужанага калектыву Рэспублікі Беларусь “Ансамбль народнай музыкі “Бяседа” Леанід Захлеўны і дэкан тэатральнага факультэта Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Уладзімір Мішчанчук.

Сярод уганараваных медалём Францыска Скарыны — артысты беларускіх тэатраў, супрацоўнікі навучальных устаноў, тэлекампаній.

Акрамя таго, Аляксандр Лукашэнка прысвоіў шэраг ганаровых званняў. У прыватнасці, звання народнага артыста Беларусі ўдастоена дырэктар — мастацкі кіраўнік Беларускага дзяржаўнага цырка Тацяна Бандарчук.

Дзейнасць беларусаў замежжа пастаянна знаходзіцца пад увагай Кіраўніка нашай дзяржавы.

21 лістапада Аляксандр Лукашэнка падпісаў Указ аб узнагароджанні медалём Францыска Скарыны старшыні грамадскай арганізацыі “Севастопальскае таварыства “Беларусь”, мастацкага кіраўніка народнага ансамбля беларускай песні “Белая Русь” Алы Гарэлікавай.

Як паведамляе Прэс-служба беларускага Лідара, Гарэлікава ўдастоена высокай дзяржаўнай узнагароды нашай краіны за ўклад у развіццё і ўмацаванне дружэлюбных адносін і супрацоўніцтва паміж Рэспублікай Беларусь і Украінай.

Севастопальскае таварыства “Беларусь” уваходзіць у склад Усеўкраінскага саюза беларусаў, што яднае тысячы нашых суайчыннікаў у краіне-суседцы. А народны ансамбль беларускай песні “Белая Русь” сёлета стаў госцем I Фестывалю мастацтваў беларусаў свету, які быў запамінальнай падзеяй у рамках “Славянскага базару ў Віцебску”.

Паясы: на кінастужцы і ў календары

28 лістапада Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь стане пляцоўкай для прэзентацыі гісторыка-культурнага праекта “Слуцкія паясы — нацыянальная спадчына і гонар Беларусі”, прысвечанага 120-годдзю з дня нараджэння Максіма Багдановіча.

У рамках праекта, як паведамлілі “К” у “Беларускім відэацэнтрах”, запланавана прэзентацыя настольнага календара на 2012 год “Слуцкія паясы” і паказ хроніка-дакументальнага фільма “Слуцкія паясы — знакі лёсу” вытворчасці згаданай арганізацыі. І калі календар ужо з’явіўся ў продажы, дык стужку чакае адказная сталічная прэм’ера.

Аўтары (рэжысёр — Валерыя Скварцова, сцэнарыст — Галіна Злабенка) не толькі паказваюць гісторыю ўзнікнення слукіх паясоў, але і сведчаць аб прыгажосці ды велічы гэтага скарбу беларускай культуры, раскрываюць сімволіку нацыянальнай рэліквіі. Першымі ж ацанілі карціну жыхары старадаўня-

га Слуцка — калі горад адзначаў 895-годдзе з дня заснавання. Месца першага паказу — цалкам натуральнае, паколькі шэраг эпизодаў фільма здымаўся якраз там, дзе некалі знаходзілася славуная персіярыя. Здымкі праходзілі ў Краязнаўчым музеі раёна, у Квасыніцкім цэнтры народных рамстваў, на фабрыцы “Слуцкія паясы”... А 6 лістапада адбылася і тэлепрэм’ера стужкі на канале “Беларусь 1”.

Дарэчы, правядзенне прэзентацыі ў Нацыянальным мастацкім — таксама не выпадковае. Па-першае, у пастаяннай экспазіцыі музея знаходзяцца ўзоры слукіх паясоў, што перададзены сюды на дэпазітнае захаванне. Па-другое, установа прапануе сваім наведвальнікам арыгінальную культурна-адукацыйную праграму “Прыішоў час паясоў слукіх”, заснаваную на вывучэнні гісторыі стварэння гэтых унікальных узораў ткацтва.

Дадамо, арганізатарамі праекта выступаюць Міністэрства культуры краіны, РУП “Мінская друкарская фабрыка” Дзяржзнака, РУП “Беларускі відэацэнтр”, Нацыянальны мастацкі музей.

“Сабраць” Багдановіча

7 снежня ў Палацы мастацтва адбудзецца Рэспубліканская мастацкая выстаўка “...Я не самотны...”, прысвечаная 120-годдзю з дня нараджэння Максіма Багдановіча.

Яна арганізавана Беларускай саюзам мастакоў пры фінансавай падтрымцы Міністэрства культуры нашай краіны. У праекце прымуць удзел больш за сотню беларускіх жывапісцаў, графікаў, скульптараў, майстроў дэкаратыўна-прыкладнага мас-

тацтва. Экспазіцыя аб’яднае творы аўтараў старэйшага і маладога пакаленняў, рознастайныя па стылістыцы і формах.

У працэсе падбору работ да выстаўкі ажыццявіўся важны для развіцця культуры краіны працэс узаемапракнікнення і ўзаемаўплыву літаратуры і выяўленчага мастацтва.

Ідэя каштоўнасці прыгажосці і мастацтва ў жыцці кожнага чалавека, якая агучваецца ў пазіі Максіма Багдановіча, падхопленая творцамі сучаснай Беларусі, знайшла сваё выяўленне ў шматлікіх узорах мастацтва, што чакаюць сваіх глядачоў.

“Абноўкі” працытанна

Анонс

Леташні паспяховы дэбют Мінскага міжнароднага Каляднага опернага форуму сёлета замацуецца чарговым, амаль тыднёвым, маршалам найвыбітнейшай класікі. А парадкавы нумар — Другі — дае заруку працягу, бадай, наймасташнага на сёння праекта нашага Вялікага тэатра.

З 15 па 20 снежня форум, заснавальнікамі якога з’яўляюцца Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Мінгарвыканкам і ўласна Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета краіны, прадэманструе ўзровень айчынай сцэны, замежнага мастацтва, а таксама тыя вынікі, што можа даць сумесная праца творцаў па “прачытанні” класікі.

Спецыяльна для адзінага паказу ў рамках II Мінскага Каляднага (ён, дарэчы, і адкрые форум) прыбудзе спектакль “Травяты” Маскоўскага акадэмічнага музычнага тэатра

“К” інфармуе

Святочны тэатральны настрой панаваў на гэтым тыдні ў Нацыянальным акадэмічным драматычным тэатры імя Якуба Коласа, што адзначаў 85-годдзе.

Рампа Коласаўскага

Значнасць віцебскага тэатра як мастацкай з’явы ў нацыянальнай мастацкай прасторы адзначаў у віншавальным адрасе Прэм’ер-міністр Рэспублікі Беларусь Міхал Місакіч. “Гісторыя станаўлення і творчых дасягненняў вашага вядомага тэатральнага калектыву заслугоўвае вялікай павагі і шчырых слоў удзячнасці. Найлепшыя старонкі дзейнасці тэатра заўсёды былі звязаны з нацыянальнай драматургіяй, сцвярджаннем высокіх маральных і эстэтычных ідэалаў у мастацтве. Менавіта на яго тэатральных падмостках упершыню ўбачылі святло рампы вядомыя п’есы беларускіх пісьменнікаў і драматургаў: Якуба Коласа, Кузьмы Чорнага, Кандрата Крапівы”, — адзначаецца, у прыватнасці, у пасланні, якое зачытаў гасцям урачыстасцей першы намеснік міністра культуры краіны Уладзімір Карачуцкі.

Таксама Прэм’ер-міністр жадаў Коласаўскаму тэатру далейшых творчых дасягненняў і поспехаў.

Пад час мерапрыемства работнікам тэатра былі ўручаны ганаровыя граматы і падзякі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Віцебскага аблвыканкама і гарвыканкама. Граматай Нацыянальнага сходу краіны адзначаны адзін з вядучых актэраў Коласаўскай трупы — Пётр Ламан.

Нагадаем, пра этапы развіцця тэатра, тых асоб, што ўлісалі сваю старонку ў яго гісторыю, “К” падрабязна пісала ў мінулым нумары.

1 снежня — Сусветны дзень прафілактыкі СНІДу

“Здаровая” мода

На гэтым тыдні ў сталіцы і рэгіёнах краіны стартуюць шматлікія мерапрыемствы, прымеркаваныя да 1 снежня — Сусветнага дня прафілактыкі СНІДу.

Пра мінскі кантэкст акцый, што шчыльна паяднаюць сферы аховы здароўя і культуры, распавёў на прэс-канферэнцыі намеснік начальніка ўпраўлення культуры Мінгарвыканкама Сяргей Мядзведзеў. Ён зазначыў, што ў сталіцы з нагоды Сусветнага дня прафілактыкі СНІДу пройдзе больш за 130 мерапрыемстваў. Зразумела, тэматыка іх скіравана, у першую чаргу, на маладзёжную аўдыторыю, што і вызначае мэты акцыі: сфарміраваць моду на здаровы лад жыцця, заклікаць адмовіцца ад шкодных звычак... Паводле слоў Сяргея Мядзведзева, мерапрыемствы адбудуцца ў кожным адміністрацыйным раёне горада.

Да акцыі плануецца актыўна падключыць гарадскія ўстановы культуры. У прыватнасці, Белдзяржцырк правядзе акцыю “Чырвоная стужка — знак надзеі”, а таксама інфармацыйную выстаўку “Мы выбіраем

жыццё!”. Пад гэткай жа назвай мае адбыцца і імпрэза для непаўналетніх з групы рызыка (гаворка — пра тых юнакоў і дзяўчат, хто стаіць на розных відах уліку) у Нацыянальнай школе прыгажосці. Свой унёсак у пашырэнне інфармацыі пра небяспеку ВІЧ/СНІДу зробіць і іншыя ўстановы культуры сталіцы: дзіцячыя школы мастацтваў, бібліятэкі, кінатэатры...

На Магілёўшчыне ж цэнтрам падрыхтоўкі да Сусветнага дня прафілактыкі СНІДу стаў Бабруйск. На гэтым тыдні тут адбылося мерапрыемства “Дзейнасць па праблеме ВІЧ за 2010 — 2011 гады” ў рамках працы Міжканфесійнай місіі “Хрысціянскае сацыяльнае служэнне”. Як паведамляюць у Магілёўскім аблвыканкаме, удзел у праекце ўзялі больш за 60 прадстаўнікоў хрысціянскіх цэркваў Беларусі розных канфесій, прадстаўнікі грамадскіх і дзяржаўных арганізацый. Удзельнікі мерапрыемства распавялі пра розныя формы і метады працы цэркваў Беларусі ў нацыянальнай стратэгіі зніжэння пагрозы распаўсюджвання ВІЧ.

Дарэчы, менавіта сёлета споўнілася 30 гадоў з часу абвяшчэння глабальнай эпідэміі СНІДу і пачатку шырокай барацьбы з распаўсюджваннем хваробы.

Парламенцкая экспазіцыя

Згодна з рэзалюцыяй Генеральнай асамблеі ААН, 3 снежня — Міжнародны дзень інвалідаў.

30 лістапада ў Палаце прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь адкрыецца выстаўка мастака, інваліда першай групы Анатоля Галушкі. Ініцыятарам, кардынатарам і галоўным рухавіком добрачыннага праекта з’яўляецца дэпутат Палаты прадстаўнікоў Леанід Кавалевіч.

— Наша задача — падтрымліваць такіх людзей, цікавіцца імі і іхняй творчасцю, — за-

значаў Леанід Мікалаевіч. — Анатолю Галушка — таленавіты мастак. Дай божа, каб у кожнага з нас была такая ж цяга да творчасці, як у гэтага чалавека...

Спецыяльна да выстаўкі мастак стварыў у сваёй роднай вёсцы Магіліцы Івацвіцкага раёна 27 новых карцін — менавіта яны будуць экспанаваныя ў Палаце прадстаўнікоў. Для гэтага, як зазначыў Леанід Кавалевіч, Анатолю Галушцы былі перададзены фарбы, пэндзлі і халсты.

Таксама Леанід Мікалаевіч раскажаў “К” пра тое, што да друку падрыхтаваны буклет, які распавядае пра мастака з Брэстчыны.

Гомель — Культурная сталіца Беларусі і СНД-2011

Перамог праект цырк-фэсту

У Рэспубліканскім конкурсе фестывальных праектаў, што ладзіўся Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь, у намінацыі “Фестывальны праект, скіраваны на дэманстрацыю дасягненняў прафесійных (аматарскіх) калектываў мастацкай творчасці” перамог Фестываль аматарскіх калектываў цыркавога мастацтва ў Гомелі.

Конкурс праводзіўся па дзвюх намінацыях, але сёлета, як зазначыў “К” начальнік упраўлення ўстановаў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Уладзімір Шавялеў, у адной з іх — “Фестывальны праект, скіраваны на дэманстрацыю дасягненняў прафесійных калектываў мастацкай творчасці” — ён не адбыўся з-за малой колькасці ўдзельнікаў.

Па словах галоўнага спецыяліста ўпраўлення ўстановаў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Беларусі Івана Галабурды, галоўныя мэты конкурсу — развіццё фестывальнага руху ў нашай краіне, актывізацыя творчых ініцыятыў і патэнцыялу арганізатараў падобных мерапрыемстваў, стварэнне ўмоў для выяўлення і рэалізацыі новых арыгінальных ідэй пры правядзенні фестывалю, а таксама павышэнне ўзроўню мерапрыемстваў.

У сёлетнім конкурсе, па словах Івана Галабурды, прынялі ўдзел шэсць фестывальных праектаў. Пераможца — Фестываль аматарскіх калектываў цыркавога мастацтва — будзе ўключаны ў пералік мерапрыемстваў, якія атрымаюць частковую фінансавую падтрымку Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

Цалкам музычная шасцідзёнка

Заклучны этап X Міжнароднага дзіцячага конкурсу “Музыка надзеі” распачнецца 1 снежня ў Гомелі. Сёлета ён праводзіцца па намінацыі “Струнныя смычковыя інструменты”.

Нагадаем, Міжнародны дзіцячы конкурс “Музыка надзеі” арганізаваны Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь, упраўленнем культуры Гомельскага аблвыканкама і аддзелам культуры гарвыканкама. Творчае спаборніцтва праходзіць пры садзейнічанні спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. Дарэчы, многія юныя зорачкі з часам сталі яго лаўрэатамі і стыпендыятамі.

“Да 6 снежня 72 удзельнікі з Беларусі, Бельгіі, Казахстана, Латвіі, Малдовы, Польшчы, Турцыі, Украіны — скарпачы і віяланчэлісты — у трох узроставых групах будуць спаборнічаць за пальму першынства. Ужо зараз можна казаць пра даволі прадстаўнічую геаграфію. Да ўсяго, важна і тое, што свае заяўкі на ўдзел падалі таксама ўсе вобласці нашай краіны”, — паведаміла “К” прадстаўнік аргкамітэта конкурсу Лілія Карташова.

Базай для правядзення конкурсу сёлета стала Гомельская ДШМ № 1 імя П.І. Чайкоўскага. А прадстаўнічае міжнароднае журы форуму, што складаецца з прафесуры ВНУ, выкладчыкаў школ мастацтваў і музыкантаў, узначальвае выкладчык Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, заслужаны артыст краіны Уладзімір Перлін.

ніцтвам галоўнага дырыжора нашага тэатра Віктара Пласкіна выканаюць салістка Тбіліскага дзяржаўнага тэатра оперы і балета Маквала Аспанідзе, саліст Вялікага тэатра Расіі Алег Кулька, аўстралійская спявачка Луіза Калінан. Дырыжорскія “абноўкі” ў “Севільскім цырульніку” — новым спектаклі айчынай трупы, пастаўленым Міхаілам Панджавідзэ ў жанры камедыі масак, — 18 снежня пакажа італьянец Джанлука Марчыяна, адзін з самых адораных еўрапейскіх дырыжораў новага пакалення. 19 снежня фэнтазііную “Снягурку” мінчане пачуюць з удзелам маладой зоркі Вялікага тэатра Расіі Венеры Гімадзевівай ды вядучага саліста Марыінскай трупы Яўгена Акімава.

Ну, а бадай, самым ўражальным стане закрыццё форуму, што, як мяркуюць арганізатары, з’яўра лепшых оперных салістаў з Беларусі, Расіі, Літвы, Латвіі, Украіны, Польшчы, Чэхіі, Балгарыі, Узбекістана, Азербайджана... Усяго ж за час, спадзяёмся, ужо традыцыйнага тыдня класікі тэатр прыме больш за 120 гасцей: артыстаў, кіраўнікоў калектываў, крытыкаў.

Тэму ж папаўнення балетнага рэпертуару і пашырэння ў ім нацыянальнага складніка разглядаем разам з першым намеснікам дырэктара Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь Уладзімірам Рылаткам на стар. 6.

“Траса”-2012 да “сталічнага” Палаца

Адной з найбольшых чаканых падзей бягучага года мае стаць адкрыццё некалькіх залаў другога пусковага комплексу палацава-паркавага ансамбля ў Нясвіжы, рэстаўрацыя якога вядзецца з 2004-га. Пацікавіцца, чым жыве сёння Гісторыка-культурны музей-запаведнік “Нясвіж”, мы вырашылі ў яго дырэктара Сяргея КЛІМОВА. Дадатковай жа нагодай стала прэзентацыя новай кнігі Сяргея Міхайлавіча “Базыльяне”, што днямі адбылася ў Нацыянальнай бібліятэцы краіны.

На фінішы рэстаўрацыйнага марафону

— На пачатку гэтага месяца музею быў перададзены цалкам адрэстаўраваны палац, работы працягваюцца толькі ў капіцы комплексу, а таксама на галоўнай лесвіцы. У большай частцы памяшканняў ужо расставлены экспанаты, у тым ліку — мэбля і прадметы дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва мінулых эпох. Але акрамя музейна-экспанатнага палаца, перад яго адкрыццём, вядома ж, трэба ўлічыць і шэраг іншых неабходных дэталей. У прыватнасці, зараз адбываецца наладка найноўшай сістэмы сігналізацыі, якая здолее абараніць каштоўныя экспанаты.

Такім чынам, чарговая частка палаца Радзівілаў будзе даступная для шырокай грамадскай літаральна праз колькі тыдняў: гаворка пра камяніцу і некалькі інтэр’ерных залаў. Поўнае ж адкрыццё комплексу чакаецца пад час старту праграмы “Нясвіж — Культурная сталіца Беларусі” ў 2012-м. У тым ліку, госці палаца змогуць убачыць чатыры залы, дзе ўнутранае аздабленне засталася цалкам аўтэнтычным.

— **Наколькі важны сёння для Нясвіжа і непасрэдна для палацава-паркавага комплексу статус Культурнай сталіцы Беларусі?**

— Вядома ж, надзвычайны важны! Як падкрэсліў міністр культуры нашай краіны Павел Латушка, асноўная нагрузка

ў сувязі з ганаровым статусам ляжа, безумоўна, на музей-запаведнік “Нясвіж”. Для нас гэта хоць і стане выпрабаваннем, але ўсё ж выпрабаваннем прыемным. У нас ужо працавана вельмі шмат мерапрыемстваў, у тым ліку сумесна з Нацыянальным тэатрам — Вялікім ды Купалаўскім. У прыватнасці, у палацы кожны месяц будзе праходзіць па некалькі імпрэз, спектакляў, дзе будуць адлюстраваны розныя стылі і напрамкі сучаснай беларускай культуры.

— **У сувязі з будучым поўным увядзеннем у эксплуатацыю палацава-паркавага комплексу і стартам праграмы “Нясвіж — Культурная сталіца Беларусі” наколькі, на вашу думку, падрыхтавана мясцовая інфраструктура для прыёму вялікага патоку патэнцыйных турыстаў?**

— У нас маецца практычна поўны турыстычны пакет на тэрыторыі самога палаца. Ужо дзейнічае кавярня, а ў бліжэйшы час чакаецца адкрыццё рэстарана і гасцініцы. Да таго ж, у нас працуюць дзве крамы — сувенірная і кніжная. Таму, падаецца, наша інфраструктура мусіць задаволіць нават самага патрабавальнага турыста.

Ды і Нясвіжскі раён імкнецца адказаць на патрэбы турыстаў. Будуюцца некалькі гатэляў, рэстаран каля палаца. Цяпер з кіраўніцтвам раёна мы працуем над яркімі і запамінальнымі ўказальнікамі да нашага музея-запаведніка, бігбордам. Акрамя таго, з нашым удзелам паўсталі пяць бігбордаў, у тым ліку ў Мінску і па трасе на шляху да Нясвіжа.

— **А што наконт новых тэхналогій? Ці будуць укараняцца, да прыкладу, стандартныя для кожнага буйнога музея мультымедыя?**

— Безумоўна. Тым больш, сёння мы ўжо атрымалі сродкі на закупку мультымедыя. Выдатнымі памочнікамі для турыста будуць інфакіёскі, тыя ж аўдыягіды, перакладчыкі. Усё гэта мы пастараемся зрабіць да пачатку наступнага года.

— **Звернемся і да вашай навуковай працы. Якую перагледзілі вы маюць “Базыльяне”? Наколькі доўгі і пакручастым аказаўся шлях ад задумы даследавання да яго лагічнага завяршэння?**

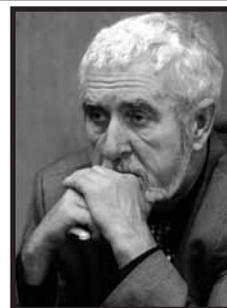
— Яшчэ ў 1990-я гады пад час стварэння Гісторыка-археалагічнага музея ў старажытным Мсціславе мне пашчасціла азнаёміцца з будынкамі колішніх навакольных манастыроў. Пры гэтым заўсёды адчувалася нейкая недаказанасць, бо тагачасныя энцыклапедыі падавалі шмат недакладнасцей пра гэты старадаўнія цэнтры духоўнасці і асветы. Толькі шляхам супастаўлення інфармацыі з розных крыніц стала зразумела, што ў свой час насельнікамі гэтых манастыроў былі базыльяне. Далейшыя пошукі фактаў пра дзейнасць гэтага, для многіх таямнічага, рэлігійнага ордэна прывялі ў архівы Літвы, Польшчы і Расіі, дзе захоўваецца вялікая частка дакументаў па дадзенай тэматыцы.

Калі ж казаць пра след базыльянаў у айчынай гісторыі і культуры, то варта хаця б прыгадаць найбольш значныя помнікі беларускай архітэктуры. Далёка не ўсе і сёння ведаюць, што ў справе стварэння многіх велічных храмаў у стылі так званага віленскага барока вялікая заслуга належыць менавіта прадстаўнікам гэтага рэлігійнага ордэна.

К.А.
Фота Юрыя ІВАНОВА

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка выказаў спачуванне з прычыны смерці рэжысёра-пастаноўшчыка Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы, народнага артыста Беларусі Валерыя Раеўскага яго родным, блізкім і калегам. Пра гэта паведаміла Прэс-служба Кіраўніка дзяржавы.

РАЕЎСКИ Валерый Мікалаевіч

Беларускае тэатральнае мастацтва панесла цяжкую страту. 19 лістапада 2011 года пайшоў з жыцця народны артыст Беларусі, лаўрэат Дзяржаўных прэмій СССР і Рэспублікі Беларусь, кавалер ордэна Францыска Скарыны, рэжысёр і педагог Валерый Мікалаевіч Раеўскі.

На працягу трыццаці пяці гадоў Валерый Раеўскі ажыццяўляў мастацкае кіраўніцтва Нацыянальным акадэмічным тэатрам імя Янкі Купалы.

За час творчай працы выдатны рэжысёр толькі на Купалаўскай сцэне стварыў больш за 35 спектакляў паводле твораў айчынай, рускай і замежнай драматургіі. Сярод іх — спектаклі, якія сваёй яркай мастацкай формай, філасофскім асэнсаваннем з’яўляюцца грамадскага жыцця вызначылі перспектывы развіцця нацыянальнага тэатральнага мастацтва на многія гады: “Што той салдат, што гэты” паводле Б.Брэхта, “Бура” У.Шэкспіра, “Рэвізор” М.Гоголя, “Тры сястры” А.Чэхава, “Запіскі з падполля” Ф.Дастаеўскага, “Лес” А.Астроўскага, “Трыбунал” і “Пагарэльцы” А.Макаёнка, “Брама неўміручасці” Кандрата Крапівы, “Апошні шанц” В.Быкава, “Чалавек з легенды” Я.Шабана, “Парог”, “Радавья”, “Апошні журавель”, “Вечар” А.Дударова, “Мудрамер” М.Матукоўскага, “Страсці па Аўдзею” У.Бутрамеева ды іншыя. Гэтыя сцэнічныя работы сталі сапраўднымі ўзорамі нацыянальнай рэжысуры, зрабілі моцны ўплыў на тэатральнае жыццё Беларусі.

Валерый Мікалаевіч Раеўскі нарадзіўся 20 чэрвеня 1939 года ў Мінску. У 1967-м скончыў Беларускі тэатральна-мастацкі інстытут. З 1968 года працаваў у Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы (з 1973-га — як галоўны рэжысёр, з 1991 года — як мастацкі кіраўнік). Адначасова Валерый Раеўскі распачынае сваю выкладчыцкую дзейнасць у Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў (з 1996-га — прафесар).

Творчасць Валерыя Раеўскага вызначалася паэтычнасцю, метафарычнасцю, спалучэннем выразнай сцэнічнай формы з дакладнай распрацоўкай характараў. Спектаклі, пастаўленыя Валерыем Мікалаевічам, станавіліся ўдзельнікамі і прызёрамі шматлікіх міжнародных і рэспубліканскіх тэатральных фестываляў. Ён ажыццявіў шэраг паспяховых пастановаў па п’есах беларускіх і рускіх аўтараў за мяжой: “Зацюканы апостал” М.Матукоўскага — у Славенскім нацыянальным тэатры (Рэспубліка Славенія), “Паўлінка” Янкі Купалы — у Кіеўскім акадэмічным тэатры імя І. Франка (Украіна), “Парог” А.Дударова — у “Лур’ык-тэатры” Белфаста (Ірландыя), “Рэвізор” М.Гоголя — у Беларуска-польскім драматычным тэатры імя А.Венгеркі (Рэспубліка Польшча), “Надзея Путніна” І.Малева — у Маскоўскім тэатры на Малой Броннай (Расійская Федэрацыя), “Рэвізор” М.Гоголя — у Нацыянальным тэатры Эстоніі ў Таліне (Эстонія), “Характары” В.Шукшына — у Санкт-Пецярбургскім тэатры імя Акімава (Расійская Федэрацыя), “Чорная панна Нясвіжа” А.Дударова — у тэатрах Цюмені і Уфы (Расійская Федэрацыя). На творчым рахунку рэжысёра — дзясяткі пастановак, ажыццёўленых на сцэнах тэатраў Беларусі ў Гомелі, Віцебску, Гродне, Маладзечне і на пляцоўках іншых абласных драматычных тэатраў. На Беларускім тэлебачанні Валерый Мікалаевіч паставіў спектакль “Па шчасце, па сонца” паводле твораў Я.Купалы (у 1971 годзе) і фільм-спектакль “Апошні шанц” па аднайменнай апавесці Васіля Быкава (у 1981-м).

За заслугі ў развіцці беларускага тэатральнага мастацтва Валерыю Мікалаевічу Раеўскаму ў 1976 годзе было прысвоена ганаровае званне “Заслужаны дзеяч мастацтваў БССР”, а ў 1998-м — званне “Народны артыст Беларусі”. Пастаўленыя ім спектаклі (“Радавья” А.Дударова ў 1985 годзе і “Мудрамер” М.Матукоўскага ў 1988-м) адзначаны, адпаведна, Дзяржаўнымі прэміямі СССР і Беларусі. У 2004 годзе за значны асабісты ўклад у развіццё беларускага тэатральнага мастацтва і заслугі ў выхаванні творчай моладзі рэжысёр быў узнагароджаны ордэнам Францыска Скарыны.

Валерый Раеўскі доўгі час з’яўляўся прафесарам Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў і выхаваў вялікую колькасць актэраў і рэжысёраў, якія працуюць сёння ў розных тэатрах нашай краіны.

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы, тэатральная грамадскасць глыбока смуткуюць з прычыны смерці народнага артыста Беларусі Валерыя Мікалаевіча Раеўскага.

Светлая памяць пра Валерыя Мікалаевіча Раеўскага, чалавека шчодрага таленту, адданнага тэатральнаму мастацтву Беларусі, назаўсёды застанеца ў сэрцах родных, блізкіх, калегаў, сяброў.

ЛАТУШКА П.П., АКРУЖНАЯ С.А., АРЛОВА Г.А., АЎСЯННІКАЎ Г.С., АНІСЕНКА В.Д., ГАРБУК Г.М., ГЕРАСІМОВІЧ Э.І., ДУДАРАЎ А.А., ЗАХАРЭВІЧ М.Г., КАВАЛЕНЧЫК С.М., КАРАЧЭЎСКИ У.М., КІРМЯНКА М.М., КЛЕБАНОВІЧ В.М., КОКШЫТ С.А., МАНАЕЎ В.С., МІЛАВАНАЎ А.Л., ПАЛЯКОЎ П.І., ПАМАЗАН А.К., ПІНІГІН М.М., СУХАВЕЙ С.І., ТАЛКАЧОВА Г.С., ТКАЧОНАК А.Л., ШАЦЬКО Р.І., ЯНКОЎСКИ Р.І., ЯФРЭМАЎ А.В.

Тыгр нашага тэатра

Валерый РАЕЎСКИ — з тых людзей, маштаб асобы якіх ніколі не вызначаўся адно толькі ўласнымі творами.

адзін момант нашай размовы, які не ўвайшоў у тое, юбілейнае, інтэрв’ю.

— **Валерый Мікалаевіч, калі паспрабаваць параўнаць тэатр з якой-небудзь жывёлінай, каго вы назвалі б?**

— У кожнай паласе — свая фаўна... У нас няма сланоў, тыграў, хаця апошніх яшчэ і можна было б знайсці...

— **Але ёсць зайцы, зубры, іншыя зверы...**

— Наш тэатр — гэта... Я аддаў бы перавагу котцы. Лічыцца, што ў яе цэльвы сем жыццяў. Яна грацыёзная, фізічна паўнацэнная і ў поўнай меры выкарыстоўвае гэтую сваю вартасць, прыгажосць. Котка валодае той самай сваёй “кашчэй” пластыкай, яна можа быць гулівай, а можа стаць і жорсткай, калі давядзецца абараняцца... Але галоўнае — у самых складаных сітуацыях котка вылучаецца сярод іншых істот тым, што заўсёды прыязмляецца на ўсе свае чатыры лапы...

Пахаваны Валерый Раеўскі на Усходніх могілках сталіцы.

Т.К.

Дарэчы

Праца па ўводзе ў эксплуатацыю другога пусковага комплексу Палацава-паркавага ансамбля праводзіцца ў тры этапы.

Калекцыі Нясвіжа і Гетманская зала

У прыватнасці, першы ўключае стварэнне гасцініцы, упарадкаванне Паўднёвай галерэі, камяніцы з рэстаранам, давядзенне да ладу тэрыторыі ўнутранага двара. Другі — завяршэнне рэстаўрацыйных работ у самім палацы, яго музейна-экспанатнае. Задачами ж апошняга этапу сталі добраўпарадкаванне землянога вала з абарончымі збудаваннямі, роўна з мостам, устаноўка малых архітэктурных форм. Да таго ж, каб падкрэсліць прыгажосць колішняй рэзідэнцыі роду Радзівілаў, прадгледжана мастацкая падсветка будынкаў і вонкавае асвячленне па перыметры роўна ў цёмны час.

Другі пускавы комплекс таксама ўключае ў сябе Зорную залу, княжэцкія апартаменты, куды ўваходзяць кабінет і спальня. Для пакояў князя былі набыты антыкварныя стол, шафы, куфар, крэслы, гадзіннік. Адзін з галоўных экспанатаў апартаментнаў — ложа XVIII стагоддзя — пакуль знаходзіцца на рэстаўрацыі, але ўжо ў снежні ён зойме сваё ганаровае месца ў музеі.

Акрамя таго, у замку ўзноўлена Гетманская зала, дзе прадстаўлены партрэты вялікіх гетманаў у поўны рост. Гэтае памяшканне мяркуецца выкарыстоўваць як канферэнц-залу. Экспазіцыю другога пусковага комплексу дапоўняць калекцыі сліцкіх паясоў, медалёў, манет, дакументаў і нават мінералаў.

Таксама ў склад Гісторыка-культурнага музея-запаведніка “Нясвіж” сёння ўваходзяць узноўлены ўнутраны дворык, а таксама знойдзены вучонымі пад час раскопак двух’ярусны склеп-халадзільнік, убудаваны ў земляны вал.

Нягледзячы на восеньскую слоту, рэстаўрацыя палаца Агінскіх у Залессі ідзе без прастояў, і яе першы плён ужо навідавоку. Лічаныя месяцы таму да старога будынка прысудзілася пабудова з сучасных матэрыялаў. Без сумневу, яе паўстанне выкліча нямала пытаньняў сярод неабыхавых людзей. Як, зрэшты, і некаторыя іншыя аспекты гэтага рэстаўрацыйнага працэсу. Аднак людзі, якія ім кіруюць, гатовы даць адказы на кожнае з іх.

Гісторыя рэстаўрацыі “Паўночных Афінаў” даволі доўгая. Работы распачаліся яшчэ напрыканцы 80-х, але неўзабаве былі спынены, не прывёўшы да належнага выніку. Прычына — тыповая для той пары: брак фінансавання спыніў у прамежкавай стадыі многія сур’ёзныя рэстаўрацыйныя праекты.

Але гэтым разам жыхары Сморгоншчыны ўпэўнены ў тым, што сумная гісторыя амаль 20-гадовай даўніны ўжо не паўторыцца. Тым больш, сродкі з рэспубліканскага і абласнога бюджэтаў паступаюць спраўна. А неўзабаве мае з’явіцца і яшчэ адна крыніца фінансавання: аб’ект трапіў у праграму транспамятнага супрацоўніцтва “Літва — Латвія — Беларусь”.

Гатэль “Дом садоўніка”

Калі б хтосьці меў магчымасць агледзець краявіды Залесся з ладнай вышыні, ён бы са здзівам адзначыў, што палац сёння нагадвае сваімі абрысамі літару “П”, а не “Г”, як гэта было яшчэ нядаўна. Дык адкуль узлялася тая дадатковая рыска?

Як патлумачыла навуковы кіраўнік рэстаўрацыі Людміла Іванова, яна “матэрыялізавалася” на глебе архіўных пошукаў і археалагічных даследаванняў:

— Мэта адбудовы другой аранжарэі і дома садоўніка — гэта, перадусім, аднаўленне помніка спадчыны ў яго першасным выглядзе. Раскопкі, якія праводзіліся яшчэ на-

плане выкрыстання матэрыялаў. У прыватнасці, перавагу яны будуць аздаваць менавіта вапнавым рошчынам, звёўшы да мінімуму выкарыстанне цэменту.

Як адзначыў вядучы інжынер упраўлення капітальнага будаўніцтва Сморгонскага райвыканкама Віктар Корхаў, у рэстаўрацыі сядзібы выкарыстоўваюцца выключна айчынныя матэрыялы. І на іх якасць нараканняў пакуль няма.

Уласнік сядзібы за апошнія дзесяцігоддзі змяняўся ўжо неаднойчы. Некалі яна належала сморгонскаму сілікатабетоннаму заводу, потым перайшла ў муніцыпальную ўласнасць, потым лічылася філіялам Дзяржаў-

Як адзначыла Людміла Іванова, на сённяшні дзень яны цалкам спраўляюцца. Тым больш, што нейкія спецыфічныя і звышскладаныя работы на аб’екце пакуль і не вядуцца. А вось калі справа дойдзе, скажам, да дэжору, які захаваўся на старой аранжарэі, мяркуецца запрасіць на субпадрад і “вузкапрофільных” спецыялістаў.

Урэшце, апрача кампетэнтнасці, немалую ролю адыгрывае і іншы фактар — неабыхавасць. Віктар Корхаў, які непасрэдна курыруе работы на аб’екце, здатны правесці выдатную экскурсію па сядзібе, дарэчы — на добра-рай беларускай мове. І па ўсім відаць, што цікавіцца вядучы інжынер

“завіс у паветры”, не прывёў да катастрофічных страт. Даліся ў знакі і праведзеныя рэстаўрацыйныя работы, пад час якіх будаўнікі паспелі ўмацаваць падмуркі, зра-

Загадкавая сфера Міхала Клеафаса,

прыканцы 80-х гадоў, выявілі падмуркі той даўно страчанай часткі будынка. Архіўныя дакументы дазволілі ўявіць яе знешні выгляд. І ў выніку з’явілася тая фактаграфічная база, на якой і стала магчыма аднаўленне. Інакш мы ніколі не прынялі б такое рашэнне...

Можна спадзявацца, што з’яўленне другой аранжарэі зробіць дворык палаца больш завершаным, утульным. Прычым “навадзел” мае выконваць сваю адпачатную функцыю: там ізноў, як і ў часы Агінскіх, будуць круглы год красавацца экзатычныя кветкі. А ў той частцы, дзе раней жылі садоўнікі, размесціцца невялічкі гатэль.

Адпаведна, з’яўленне прыбудовы абумоўлена не толькі памкненнем даткліва аднавіць страчаны элемент, але і цалкам прагматычным матывацыям: для турыстычнага комплексу гэтыя плошчы сапраўды спатрэбяцца.

Па словах Людмілы Івановай, тая акалічнасць, што навабуд зроблены з сучасных матэрыялаў, не будзе кідацца ў вочы:

— Паколькі гэтая прыбудова будзе атынкаванай, памер і якасць цэглы, з якой яна зроблена, не мае ніякага значэння. А вось тынкоўку мы будзем выкарыстоўваць не абыякую, а толькі высакаякасную...

На аўтэнтычных сценах рэстаўратары куды больш пераборлівыя ў

нага музея гісторыі тэатральнай і музычнай культуры... І вось, летась адбыўся чарговы піруэт: котлішча Агінскіх было перададзена на баланс аддзела культуры Сморгонскага райвыканкама.

— Гэтым разам — мабыць, надоўга, — кажа яго начальнік Таццяна Ражава, выяўляючы гатоўнасць уззяць адказнасць за такі складаны аб’ект.

Натуральна, што разам з матэрыяльнай спадчынай Агінскіх і брэндам “Паўночных Афінаў” новаму ўласніку дастаўся і вагон з вазком розных клопатаў: спярша — рэстаўрацыя, потым — музеефікацыя, потым — утрыманне... Тым больш, і аб’ект гэты будзе зусім нетыповы для рэгіянальнай культурнай палітры. Але ж клопаты, непазбежныя для любой смелай ініцыятывы, супрацоўніцаў аддзела культуры не паляхаюць.

Заказчыкам рэстаўрацыйных работ выступіла ўпраўленне капітальнага будаўніцтва Сморгонскага райвыканкама, а генпадрадчыкам — мясцовы будтрэст. Натуральна, абедзве гэтыя арганізацыі не спецыялізуюцца на аднаўленні спадчыны, няма ў іх і досведу працы на аб’ектах такога (не абы-якога!) узроўню.

Адсюль і пэўная насцярожанасць: маўляў, ці справяцца гэтыя арганізацыі з такім нетыповым для сябе аб’ектам?

не толькі вузкаспецыяльнымі аспектамі рэстаўрацыйнай справы. Адпаведна, можна меркаваць, што “халтуры” ён не дапусціць.

Як сведчыць гісторыя, будавалі палац у Залессі таксама і мясцовыя жыхары. Якасць іхняй працы ўжо прайшла выпрабаванне часам: старыя сцены стаяць амаль два стагоддзі. Адпаведна, цяперашнія будаўнікі павінны трымаць марку.

Панацэя ад лішніх нолікаў

Сёлета будаўнікі маюць асвоіць на рэстаўрацыю тры з паловай мільярды рублёў. Па словах Віктара Корхава, для паспяховага завяршэння праекта спатрэбіцца яшчэ дзевяць. Сродкі, па вялікім рахунку, зусім не астранамічныя — яны супастаўныя, скажам, з добрым капітальным рамонтам ды мадэрнізацыяй якога-небудзь раённага Дома культуры. Аднаўленне многіх іншых сядзіб, якія сёння з’яўляюцца пустымі аканіцамі, запатрабуе куды большых выдаткаў. Чаму?

— У палацы ёсць літаральна некалькі “вузкіх месцаў”, рэстаўрацыі якіх будуць спадарожнічаць асаблівыя высілкі ў сродкі, — распавядае Людміла Іванова. — А ў цэлым, стан яго захаванасці — адносна някэпскі...

Сакрэт тут вельмі прасты. Зацягнуты перыяд “міжчасоўя”, пад час якога будынак пуставаў, а яго лёс

біць кроквенную сістэму і дах, і адмысловыя захады па кансервацыі. Дзякуючы ім вільгаць унутр амаль не трапляла.

Палац быў уратаваны і ад іншай шкоднай “стыхіі” — дробнага марадзёрства. Ніводнага дня ён не прастаяў без дагляду. Вялікі энтузіяст Сяргей Верамейчык доўгія гады выконваў ролю своеасаблівага захавальніка genius loci сядзібы Агінскіх, маючы пры гэтым і цалкам афіцыйныя пасады.

Згаданыя захады не запатрабавалі касмічных выдаткаў альбо энергазатрат. Але, у той самы час, яны дазволілі зберагчы не адзін мільярд бюджэтных сродкаў і таму вартыя ўсеагульнага пераймання: для таго, каб у каштарысах не з’яўляліся лішнія нолікі, калі справа дойдзе да рэстаўрацыі іншых палацаў (а справа, не сумняваюся, дойдзе).

У многіх закінутых сядзібных дамах яшчэ захаваліся фрагменты інтэр’ера: ляпніна, роспісы, кафля, прыгожыя каваныя лясвіцы... Палацу Агінскіх у гэтым сэнсе пашчасціла куды менш: ацалелі толькі сцены, і таму іх “начынку” давядзецца ствараць з нуля.

Па словах Людмілы Івановай, у некалькіх памяшканнях плануецца аднаўленне гістарычных інтэр’ераў. На дапамогу тут прыйдуць старыя інвентары, якія ўтрымліваюць вельмі падрабязнае апісанне кожнай

драбніцы, і прыныцп гістарычных аналогій — падбор рэчаў, якія адпавядалі той або іншай эпосе. А таксама — спрыянне мясцовых жыхароў.

— У час майго дзяцінства, калі ў палацы была бальніца, мы хадзілі туды на экскурсіі, — згадвае галоўны спецыяліст аддзела культуры Марыя Клуйша. — Памятаю, што кафля на адным з камінаў яшчэ захавалася...

Як распавёў Віктар Корхаў, у мясцовых жыхароў яшчэ можна знайсці ўзоры той пліткі. І ўжо па іх эталоне зробіць новую.

Сёння ў падлозе палаца можна ўбачыць глыбокія канаўкі. Віктар Корхаў тлумачыць, што туды будуць схаваны ад вачэй турыста ўсе сучасныя камунікацыі. Праект рэстаўрацыі прадугледжвае забеспячэнне сядзібы тымі выгодамі цывілізацыі, пра якія нават і не марылі яе гаспадары. Іх прысутнасць будзе адчуваць наяма, але... нябачная. У прыватнасці, аб’ект займее і сваю кацельню.

Па словах вядучага інжынера, адноўлены палац будзе адпавядаць усім сучасным патрабаванням і нарматывам. Беларускае заканадаўства, як быццам, робіць для помнікаў і спадчыны выключэнне, аднак на справе нарматывы выконваюцца і ў гэтым выпадку. Вось і кроквенная сістэма сядзібы стала больш трывай і вытрывае любы снегпад.

Падарожнікі, якія наведвалі Залессе ў мінулыя гады, ужо прызвыча-

стайныя імпрэзы, якія спрыяюць вяртанню Залессю статуса “Паўночных Афінаў”. Мы распрацавалі своеасаблівы план дзеянняў на бліжэйшыя гады. Сёння я вяду актыўныя перамовы з тымі людзьмі, чья дапамога будзе для нас вельмі карыснай: творчымі асобамі, прадпрымальнікамі, навукоўцамі, журналістамі... Звярнуўся ўжо больш як да дваццаці

агульных намаганні, можна чагосьці і дасягнуць. Мы будзем звяртацца да падпрымальнікаў па фінансавую дапамогу ў ажыццяўленні тых або іншых нашых задум — такіх, як, скажам, падрыхтоўка і выданне мемуараў Агінскага. Калі проста прасіць грошы, дык ніхто не дасць. Іншая справа — пад канкрэтныя праекты, якія пададуцца мецэнату цікавымі ды карыснымі...

Як адзначыла Людміла Іванова, рэстаўрацыя палаца — гэта толькі пачатак доўгатэрміновых захадаў па адраджэнні “Паўночных

Афінаў”.

Далей справа дойдзе і да шыкоўнага некалі парку. Сёння ён выглядае даволі рамантычна, ды... усё ж трохі занядбана.

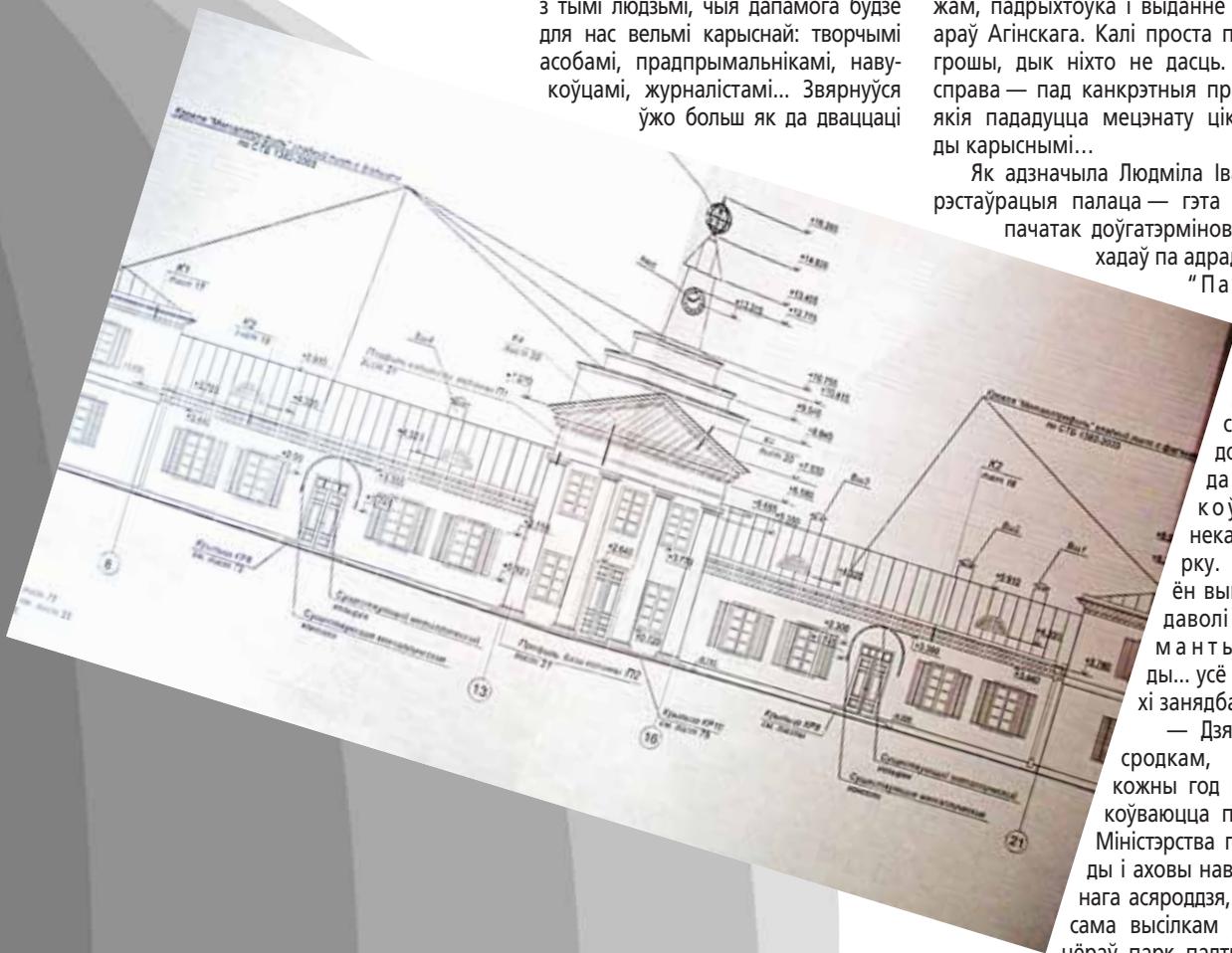
— Дзякуючы сродкам, якія кожны год выдаткоўваюцца па лініі Міністэрства прыроды і аховы навакольнага асяроддзя, а таксама высылкам валанцёраў парк падтрымліваецца ў больш-менш

лькі далёкасяжная, як аднаўленне другога палаца. Пётр Южык узгадаў таксама і пра задуму ўстаноўкі ў Залессі помніка Агінскаму. І запэўніў, што фонд “Паўночныя Афіны” будзе ўсяляк спрыяць гэтай затратнаму, але патрэбнаму праекту.

Тым часам, увасабленне яшчэ адной задумы ў сферы манументальнага мастацтва чакаецца ўжо ў найбліжэйшай будучыні. Значная частка работ па ўсталяванні маштабнага мемарыяла “Героям і ахвярам Першай сусветнай вайны” ўжо зроблена. Але, як паведамілі мне ў адзеле культуры райвыканкама, адкрыццю павінна папярэднічаць вельмі сур’ёзнае добраўпарадкаванне тэрыторыі. А мясцовасць, дзе мае быць устаноўлена асноўная частка мемарыяла, уяўляе надзвычайную складанасць для архітэктараў. Тым больш, што аўтары гэтага маштабнага твора выкарыстоўваюць даволі шмат прасторы, ствараючы новыя маршруты экскурсій па Смаргоні.

— Гэты помнік будзе ўнікальны нават па сусветных мерках: яго аналагаў нідзе не знойдзеш, — кажа метадыст па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Таццяна Касцюшэўская. — Але для нас, жыхароў Смаргоні, такі мемарыял мае асаблівае значэнне, бо тут, напэўна, няма ніводнай сям’і, якую не закранула б Першая сусветная вайна...

На думку Таццяны Зянонаўны, усталяванне мемарыяла — і, разам з тым, прыцягненне ўвагі да гісторыі Першай сусветнай — у перспектыве

Або “Дэдлайн” на шляху да “Паўночных Афінаў”

іліся да неахайна-шэрага выгляду палаца. Але неўзабаве ён стане бялюкім і пакрыецца зялёным фальцавым дахам. На спічастай вежы з’явіцца гадзіннік, а завяршаць яе будзе загадкавая сфера, падобная на глобус, якая з’явілася яшчэ ў часы Міхала Клеафаса.

“Дэдлайн” для задум

Зрэшты, завяршэнне рэстаўрацыі зусім не азначае канец клопатаў па адраджэнні сядзібы, бо адразу ж узнікну пытанне: чым напоўніць гэтыя прыгожыя сцены?

У адным з рызалітаў, на гістарычным месцы, размесціцца музычны салон з утульнай залай на 80 месцаў, ідэальнай для правядзення камерных імпрэз — і нейкіх семінараў, і, натуральна, канцэртаў. На сродкі, закладзеныя ў праграму транспарта-межнага супрацоўніцтва, плануецца набыць у палац двух раяляў.

Значная частка палаца будзе аддадзена пад музейную экспазіцыю. І ствараць яе давядзецца фактычна з нуля. Мяркуюцца, што сядзіба стане філіялам Смаргонскага гісторыка-краязнаўчага музея. Як распавяла яго дырэктар Вераніка Забрамская, установа вельмі разлічвае на дапамогу Дзяржаўнага музея гісторыі тэатральнай і музычнай культуры і асабіста яго кіраўніка Зінаіды Кучар,

якая ўжо даўно збірае матэрыялы, прысвечаныя Агінскім.

Смаргонскі музей пакуль што і сам знаходзіцца ў стадыі станаўлення, якая ўжо яўна зацягнулася. Мы неаднаразова пісалі пра гэты аб’ект “даўгабуд”, які ўжо каторы год не можа “дайсці да кандыцыі”. І вось, лёд пакрысе зрушваецца. У музеі давялося ўбачыць мастакоў, якія шчыравалі над вялізнымі манументальнымі роспісамі першых залаў пастаяннай экспазіцыі. Таму мара жыцця колішняга дырэктара ўстановы, аўтара яе навуковай канцэпцыі Марыі Майсевич пакрысе здзяйснення — няхай ужо і не пры жыцці руплівіцы, якая нядаўна пайшла з жыцця.

Марыя Майсевич была і адным з “краевугольных камянёў” створаўнага не так даўно дабрачыннага фонду “Паўночныя Афіны”. Як адзначыў старшыня яго праўлення, намеснік старшыні камісіі па ахове здароўя, фізічнай культуры, справах сям’і і моладзі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь Пётр Южык, задача гэтай ініцыятывы — усебакова спрыянне папулярызацыі спадчыны Агінскага.

— Рэстаўрацыя — гэта, вядома, не тая справа, якую мы можам пацягнуць, — распавядае Пётр Уладзіміравіч. — Для яе рэсурсаў дабрачыннага фонду будзе недастаткова. Іншая справа — выдавецкія праекты і разна-

такіх асоб — і паўсюль нам удалося дасягнуць паразумення...

Пётр Южык — родам з Залесся. Ён ужо даўно рупіцца аб ушанаванні і адраджэнні спадчыны Агінскіх і таму з радасцю ахвяруе свой імгэт на справы фонду.

— Мы проста працягваем і пашыраем тую дзейнасць, якая ўжо ажыццяўлялася і да стварэння фонду, — адзначае ён. — Але ж яго паўстанне дасць справе новы штуршок, здолее сканцэнтраванаць высілкі больш шырокага кола зацікаўленых...

Адзін з напрамкаў дзейнасці — гэта менавіта пошук экспанатаў для будучага музея, а таксама і сродкаў, патрэбных для іх набыцця. Справа гэта няпростая, асабліва калі ўлічыць, што галоўнай крыніцай папаўнення фондаў патэнцыяна з’яўляюцца замежныя аўкцыёны ды прыватныя калекцыянеры.

Натуральна, чакаць, што ініцыятыва энтузіястаў цалкам заменіць захады дзяржавы ў справе адраджэння гісторыка-культурнай спадчыны, наўрад ці выпадае. Але ж унёсак у агульны яе кантэкст такое пачынанне можа зрабіць не абы-які: рабочых рук будзе не ставецца ў любым выпадку. І таму застаецца толькі пажадаць, каб падобныя фонды ўтвараліся і вакол іншых помнікаў спадчыны.

— Калі нічога не рабіць, дык нічога і не атрымаецца, — упэўнены Пётр Южык. — Але калі прыкласці

памыслом стане, адбываюцца санітарныя вырубкі, — кажа архітэктар. — Але, вядома, аднаўленне яго былой велічы запатрабуе куды больш часу. У выпадку з помнікамі паркавага мастацтва гэта непазбежна...

Між тым, яшчэ напярэдадні мінулай рэстаўрацыі распачалася праектная праца па аднаўленні другога цэнтра сядзібы — яшчэ аднаго палаца, пабудаванага ў XVIII стагоддзі. Да нашых дзён ён не захавалася.

— Але затое археалагічныя раскопкі дазволілі выявіць яго падмуркі, — распавядае Людміла Іванова. — Захаваліся таксама і падрабязныя інвентары, і ўсё гэта разам дазваляе вызначыць дакладную планіроўку будынка. Праблема была толькі з выгледам фасада. Але, калі мы ўжо паспрабавалі яго аднавіць, раптам знойшлася старая выява палаца. І яна, у прыцыпе, пацвердзіла нашу гіпотэзу: гэта быў вельмі прыгожы драўляны аднапавярховы дом...

Вадзяны млын, які быў узняты з падмуркаў яшчэ пад час мінулай рэстаўрацыі, усё яшчэ стаіць у струхлых рыштаваннях. Адразу прыкінуў, што ў гэтым месцы атрымалася б выдатная кавярня. І, як выявілася, падобная думка з’явілася не толькі ў мяне. Па словах Марыі Клуйша, менавіта такое прыстасаванне млына падзецца найбольш верагодным. І, натуральна, перспектыва тут не настое-

здатнае вырашыць лёс і яшчэ аднаго праблемнага помніка спадчыны: руін царквы Праабражэння Гасподняга ў вёсцы Новаспаск, якія добра праглядаюцца з дарогі Смаргонь — Крэва. Справа ў тым, што гэта не проста помнік архітэктуры (які, на жаль, не мае юрыдычнага статусу), але таксама і сведка жахлівых падзей той вайны. Сама вёска неаднаразова рабілася полем бітвы, і магутныя мury становіліся стратэгічным аб’ектам — сведчанне чаго захавалася на іх і па сёння. З часоў вайны там мала што змянілася.

Аднавядна, гісторыка-культурнаму турызму на Смаргоншчыне сапраўды ёсць куды развівацца. Прастора тут — неабсяжная.

Што да згаданых вышэй задум, то ў іх ажыццяўленні ёсць выразны “дэдлайн”. У выпадку з мемарыялам ахвярам і героям Першай сусветнай, гэта — 2014-ы, калі свет будзе адзначаць 100-годдзе пачатку вайны. А ўжо на наступны прыпадае яшчэ адна важная дата — 250-годдзе з дня нараджэння Міхала Клеафаса Агінскага. Ён таксама будзе святкавацца на міжнародным узроўні, і цалкам лагічна, калі эпіцэнтрам стануць менавіта адроджаныя “Паўночныя Афіны”.

Ілья СВІРЫН,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Смаргонскі раён —
Мінск

Кожная прэм'ера — гэта не толькі падвядзенне вынікаў, але і крок да чарговай прыступкі: уверх ці ўніз — у залежнасці ад абранай мэты і магчымасці яе рэалізацыі. Пра далейшыя творчыя планы Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь распавядае першы намеснік генеральнага дырэктара ўстанова Уладзімір Рылатка:

ця харэаграфічнага мастацтва, аснова глядацкай цікавасці і фарміравання ўзроўню творчай моладзі. Вядома, гэта датычыцца, у першую чаргу, вялікіх рэпертуарных тэатраў. Існуюць аўтарскія тэатры, трупы. З часам найбольш выбітныя з'явы — такія, як Балачын, Фокін, Робінс, МакМілан і шэраг іншых, — заваёваючы сусветную харэаграфічную прастору, становяцца таксама класічнай спадчынай, як паветра неабходнай для паўнаватарскага фарміравання балетных труп, эстэтычнага выхавання моладзі і, калі хочаце, харэаграфічнага прэстыжу. На жаль, у нас, за рэдкім выключэннем, іх пастановак у рэпертуары не было.

чэння балетнай трупы. І гэта можна зрабіць толькі за кошт маладых артыстаў — выпускнікоў нашага харэаграфічнага каледжа. Дзякаваць богу, мы маем моцны педагогічны патэнцыял у каледжы. Вядома, патрэбна далейшае інтэграцыйнае ўзаемапрапанікненне вучэбнага і творчага працэсу, большае метадычнае адзінства, сумесная выхавальная праца. Пра ўсё гэта гаварылася на сумесным пасяджэнні мастацкага савета тэатра і педагогічнага савета каледжа. Сёння старэйшае артыстычнае пакаленне з настальгіяй узгадвае тыя часы, як яны дзяўчынкамі ды хлопчыкамі бегалі па тэатры, як у сябе дома. Яны і сапраўды тут працтычна жылі! У тэатры праходзілі

шымі педагогамі-рэпетытарамі над канкрэтнымі балетнымі партыямі непасрэдна ў тэатры. Але гэта — толькі частка таго, што трэба здзейсніць. Бо таму ж харэаграфічнаму каледжу, каб набіраць і надалей выходзіць папраўдзе самых таленавітых, а не проста тых, хто сам прыйдзе, неабходны рэспубліканскія агляды-конкурсы харэаграфічных школ краіны. Чаму б не вярнуць такую практыку?

Яшчэ адна сур'езная задума — пашырыць трупы. Гэта патрабаванне часу! Сёння, да прыкладу, балет Вялікага тэатра ў Кіеве налічвае 120 чалавек. І гэта прытым, што ва Украіне свае тэатры оперы і балета ёсць у кожным абласным цэнтры. Такая вя-

цін Кузняцоў і кампазітар Алег Хадоска — уладальнік нядаўняй Нацыянальнай тэатральнай прэм'іі — ужо ў красавіку прадставяць там філасофскі балет "Зала чакання". А па завяршэнні сезона мы правядзем Першую Міжнародную сесію маладых харэографістаў у рэжыме он-лайн. За кошт тэатра будуць пастаўлены прыблізна шэсць аднаактоўных балетаў, лепшыя з іх застануцца ў рэпертуары. Наш Вялікі павінен стаць цэнтрам развіцця сучаснага харэаграфічнага мыслення і быць даступным для маладых таленавітых людзей, якія стануць, магчыма, новым словам у харэаграфіі, будучымі класікамі беларускага балета.

Задыяк — "Ля акна"

Да 1 снежня ў Беластоку працуе выстаўка гродзенскіх мастакоў — скульптара Уладзіміра Панцялеева і жывапісца Аляксандра Сільвановіча.

Панцялееў прадставіў дзесяць кампазіцый (у дрэве розных парод), сярод якіх — "Ля акна", "Конік для дзяўчынкі Веры", "Мадэль", "Скандынаўскі матыў". Сільвановіч жа — каля трыццаці палотнаў, прысвечаных знакам задыяка і міфалагічным сюжэтам. Абодва творцы — выхаванцы Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, сябры Беларускага саюза мастакоў, плённа працуюць і ў манументальным мастацтве.

Значым, выстаўка ў Беластоку арганізавана пры падтрымцы Міністэрства замежных спраў нашай краіны.

Калекцыя К.Р.

У Пасольстве Расійскай Федэрацыі ў Рэспубліцы Беларусь адкрылася арыгінальная фотаўстаўка Кацярыны Раждзэсценскай "Прыватная калекцыя".

На ёй прадстаўлена трыццаць работ — сотая частка ўсяго, што мастачка стварыла за апошнія трынаццаць гадоў творчасці. На здымках — вядомыя гледачы расійскія акцёры, прадстаўнікі шоу-бізнесу, кінематэры, рэжысёры, палітыкі, музыканты... Пры дапамозе грыву, касцюмаў і джарацый, гэтыя асобы даюць нам магчымасць як бы паномаму паглядзець на сусветна вядомыя жывапісныя палотны класікаў, дзе адлюстраваны іх "дваінікі".

Кацярына Раждзэсценская — дачка пэтра Роберта Раждзэсценскага і літаратурнага крытыка Алы Кірэвай. Яна — прафесійны перакладчык з англійскай і французскай моў (пераклала каля 10 раманаў), але з 1998 г. займаецца фатаграфіяй. Сёння ў ейным актыве — больш за 2000 работ і 20 фотапраектаў.

На вернісажы яна сказала, што марыць у наступным годзе зняць на плёнку вядомых асоб Беларусі, "...каб мінчане на наступнай выстаўцы змаглі знайсці на партрэтах знаёмыя твары".

Б.К.

Тры светлы пакаленняў

У Гомельскай абласной універсальнай бібліятэцы імя У.Леніна ажыццёўлены новы праект, які прадставіў творчасць дынастыі мастакоў Шкляравых.

Фёдар Шкляраў вядомы ў Беларусі перш за ўсё як заснавальнік знакамітага Веткаўскага музея народнай творчасці. Фёдар Рыгоравіч быў і выдатным мастаком. Яго самабытныя пейзажы, у асноўным, таленавіта апяваюць прыроду роднага краю. Выкананыя ў рэалістычнай манеры, яны захапляюць сваім сакавітым каларытам...

Сын Шклярава — Мікалай — прадстаўляе і Беларускі саюз мастакоў, і Беларускі саюз дызайнераў. У ягоных плакатах і фотаздымках, што прадстаўлены ў экспазіцыі, адчуваецца пульсация думкі ўсхваляванага чалавека — мастака з грамадзянскай пачынальнай пачынальнай дынастыяй. Сын жа Мікалая — унук пачынальнай дынастыяй — Фёдар Шкляраў-малодшы засвойвае сучасны дызайн, камп'ютарную графіку...

**Алег АНАНЬЕВ
Гомель**

"Князь Вітаўт" ды іншыя, або У балетнай "Зале чакання"

— Прэм'еры балетаў "Тамар" і "Шахзада" адбыліся шумна, з вялікай зацікаўленасцю з боку публікі. Сапраўды, традыцыі шанавання балетнага жанру і нашай трупы ўжо вельмі ўстойлівыя — і гэта, безумоўна, радуе. Білеты на такія "візітоўкі" харэаграфічнай класікі, як "Лебядзінае возера" і "Спячая прыгажуня", разыходзяцца літаральна за два дні, хаця мы пачынаем іх прадаваць ажно за тры месяцы да спектакля. Сумесна з мясцовымі органамі ўлады ўстойліва запрацавалі нашы, так бы мовіць, "філіялы" ў Магілёве, Гомелі, Нясвіжы. У перспектыве — Віцебск, дзе нядаўна быў адрамантаваны Палац культуры і дзе ўвогуле назапашаны глыбокія харэаграфічныя традыцыі. Так што выступаем мы не толькі ў Мінску і ў замежжы, але і ездзім па рэспубліцы, і гэта таксама дае плён. Пачалі сумяшчаць у вечары аднаактоўны балет з операй: тое ж "Балеро" Равэля ў нас нядаўна ішло пасля рахманінаўскай оперы "Алека". Такія эксперыменты мы будзем працягваць. Але публічнае прызнанне — толькі адзін бок медаля. Не можа не хваляваць стратэгія развіцця нашага балета.

— **Пытанне, пэўна, — рытарычнае, бо пакуль тэатр заўважна рушыў у бок музея — да калекцыянавання копій рарытэтаў. "Сільфіда", пастаўлена Мікітам Далгушыным, пазнаёміла гледачоў з раннерамантычным балетам пачатку XIX стагоддзя. "Шахзада", адноўленая Андрэйсам Ліепам, — з творчым почыркам Міхаіла Фокіна і дзягілеўскімі "Рускімі сезонамі" ў Парыжы стогодай даўніны. Але ж калі такія аўтэнтчныя вектар стане пераважаць, мастацтва спыніць сваё развіццё. І гэта добра разумеюць у тым жа Віцебску: там першымі на ўсёй постсавецкай прасторы сталі ладзіць Міжнародныя фестывалі сучаснай харэаграфіі...**

— Па-першае, творчасць Фокіна, Бакста, Бенуа — не музейныя рарытэты. Гэта жывая, актуальная сёння творчасць, памножаная на талент харэографістаў і нашых артыстаў. Па-другое, уявім на секунду, што мы аб'яўляем "музейным" рэпертуар усіх сімфанічных аркестраў, оперных тэатраў, таму што яны выконваюць Моцарта, Чайкоўскага, Пракоф'ева. Класічная спадчына XIX — XX стагоддзяў — аснова і сутнасць жыц-

Тэатр-музей ці эксперыментальная пляцоўка?

Таму сёння мы працуем з фондамі Балачына, Робінса, МакМілана, прадстаўнікамі Іржы Кіліяна — жывога класіка XX і XXI стагоддзяў — над фарміраваннем сумесных пастановачных праектаў на перспектыву. Таксама мы беражліва захоўваем харэаграфічны даробак Валянціна Елізаў'ева, створаны ў нашым тэатры. Безумоўна, карысць у фарміраванні майстэрства адыраючых сустрэчы беларускага балета з выдатнымі харэографамі: Мікітам Далгушыным — у сакавіку, на пастаноўцы "Жызэлі", — і з Уладзімірам Васільевым, які разам са сваёй творчай групай паставіць "Анюту" на музыку цудоўнага кампазітара Валерыя Гаўрыліна. Нашым салістам для гэтага трэба будзе вырашыць вельмі складаныя драматургічныя задачы, а значыць — зрабіць яшчэ адзін крок наперад.

— **А ці існуе небяспека, што хтосьці з харэографіі можа "пераманіць" артыстаў?**

— Сыходзяць тады, калі адчуваюць незапатрабаванасць. А ў нас, наадварот, моладзі будзе прыходзіць усё больш і больш. Сёння мы пачалі працэс павелі-

заняткі, інтэрнат знаходзіцца ў суседнім будынку — вуліца перайсці. Яны змалку глядзелі ўсе рэпетыцыі і спектаклі, самі ўдзельнічалі ў іх, таму момант пераходу "з навучэнцаў у артысты" быў абсалютна неадчувальны. У каледжа ёсць свой будынак, абсталяваны для заняткаў, рэпетыцый, вучэбных пастановак, але да нас павінны прыходзіць і пачынаць жыць у тэатры. Менавіта таму ў студзені наступнага года будзем паказваць балет "Шаўкунок" у выкананні навучэнцаў каледжа.

— **Наколькі я ведаю, у трупы ёсць і заўсёды былі стажоры. Такая форма, пэўна, прызначана для адптацыі моладзі ў творчым калектыве...**

— З бягучага года стажорская група набывае ў нас юрыдычны статус. Стажорамі залічваюцца навучэнцы апошняга курса. А трэба, каб гэта пачыналася раней: стажорамі павінны станавіцца найлепшыя навучэнцы, як толькі яны пераходзяць у старэйшыя класы. Тады гэта будзе папраўдзе асобная стажорская група, і маладыя тандэмы стануць паступова ўваходзіць у рэпертуар. Да заняткаў у каледжы далучацца заняткі з на-

ліка трупы дазваляе ездзіць на гастролі, што называецца, "без адрыву" ад стацыянарнай сцэны: спектаклі паралельна ідуць і там, і тут. Тэатр зарабляе грошы — і пры гэтым не крыўдзіць айчыннага гледача. У нас пакуль такой магчымасці, на жаль, няма. У выніку ўжо колькі гадоў запар нашы дзеці не бачаць пад Новы год "Шаўкунка", бо яго ў гэты час мы паказваем у замежжы...

Увогуле, гастролі у нашага балета становіцца ўсё больш, і гэта вельмі добра. 23 — 28 лістапада і напрыканцы мая — у Іспаніі. З сярэдзіны снежня да сярэдзіны лютага 2012-га — Германія, Швейцарыя, Аўстрыя. Ёсць прапановы па Францыі, Бельгіі, іншых краінах Еўропы. Такая запатрабаванасць — найлепшы паказчык прафесіяналізму балетнай трупы. І, адначасова, — цудоўны сродак зарабіць грошы, вельмі неабходныя для новых пастановак.

— **Перанос найлепшых замежных спектакляў, безумоўна, пашырыць рэпертуар. Але ж — не вырашыць праблему ўласных пастановак, звязаную з падрыхтоўкай балетмайстарскіх кадраў...**

— У Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, як вядома, такая падрыхтоўка вядзецца. Удала працуе над сучаснай харэаграфіяй і Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў. Пастаноўшчыкі, як правіла, без працы не сядзяць: усе яны запатрабаваны, маюць уласныя праекты. У Гродне працуе найталенавіты Дзмітрый Куракулаў, у Мінску ўсё ярчэй зацягваюць пра сябе Дзмітрый Залескі. Але сапраўдных лідараў сярод маладых беларускіх балетмайстраў я не бачу. Мы ўзялі да сябе Аляксандра Ціхамірава, якая вучылася ў Санкт-Пецярбургу. Яна ўжо ставіла танцы ў "Снягурцы" і мае колькі арыгінальных праектаў, што будуць ажыццёўлены ў наступным сезоне. Яшчэ адзін малады харэограф, які ў нас працуе, — Вольга Костэль. Скончыўшы наш Харэаграфічны каледж, яна прад'южыла навучанне ў Берліне, а цяпер вярнулася.

Пасля рамонт у тэатры з'явілася добрая рэпетыцыйная сцэна — у яе ёсць усё, каб стаць Маладзёжным эксперыментальным тэатрам сучаснай харэаграфіі. Нашы салісты Юлія Дзятко, Канстан-

— **Як вядома, Вячаслаў Кузняцоў нядаўна завяршыў партытуру балета "Князь Вітаўт", над якой працаваў па просьбе тэатра...**

— Так, мы слухалі твор на мастацкім савеце. А цяпер завяршаем фарміраванне творчай групы. Аўтарам харэаграфіі стане мастацкі кіраўнік балета, народны артыст Беларусі Юрый Траян. Мас-таком-пастаноўшчыкам пагадзіўся выступіць уладальнік "Залатой маскі" Эрнст Гейдэбрэхт, які ў другой палове 1980-х працаваў у нашым тэатры. Так што ўжо пасля Новага года можна будзе паглядзець эскізы. Але ж адной гэтай новай беларускай назвай справа не абмяжуецца. Работа з кампазітарамі над новымі сачыненнямі павінна весціся пастаянна, і мы хочам, каб гэта былі беларускія сюжэты. У нас хапае і сваіх паданняў, і сваіх герояў — іх і трэба ўвасабляць на нашай сцэне.

— **Калі ад балета мы перайшлі да оперы, дык узгадаю і найбліжэйшую падзею — Мінскі міжнародны Калядны оперны форум...**

— Афішы, пэўна, бачылі ўсе. Гэта адзін цалкам "гасцявы" спектакль — нашумелая "Травіята" ў пастаноўцы Аляксандра Цітэля, адзін цалкам наш — прэм'ерны "Севільскі цырульнік", два "сумесныя" — "Аіда" і "Снягурка", дзе разам з нашымі артыстамі выступіць замежныя, і гала-канцэрт сусветных зорак. Запаліцца, утэўнены, і новыя маладыя імёны. Ёсць снежня, акурат у дзень адкрыцця нашага форуму, у Маскве завяршыцца XXIV Міжнародны конкурс вакалістаў імя Глінкі, і яго пераможцы, паводле дамоўленасці, выступіць у нас. Такую практыку мы будзем выкарыстоўваць і надалей. Як і летась, на свята запрашаны і замежныя госці, і крытыкі. А напрыканцы сезона адбудзецца яшчэ адзін Міжнародны оперны форум — маладзёжны. Ён пройдзе пры падтрымцы Міждзяржаўнага фонду гуманітарнага супрацоўніцтва краін — удзельніц СНД. Працяглыя майстар-класы і рэпетыцыі завершацца выступленнем удзельнікаў форуму ў нашых спектаклях і гала-канцэрте. Але пра оперу — гаворка асобная: там падзей запланавана не менш, чым у балеце...

**Гутарыла Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Юрыя ІВАНОВА**

Апрача саміх твораў, у Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва дэманструецца і арыгінальны банер, абвешаны венецыянскімі вятрамі. Але артэфакт, варты статусу музейнага прадмета, утрымлівае і дапісаная ўжо ў Мінску слова “Версія”.

Зайшоўшы ў невялічкую залу музея, адразу разумееш, чым яно матывавана. “Паўтарыць” праект на новай пляцоўцы, на жаль, не атрымалася. Немалая паводле сваіх памераў карціна Віктара Пятрова, якая “сустракала” глядачоў на парозе павільёна ў Венецыі, цяпер ад іх нібыта “адварнулася”, маркотна пазіра-

спіс удзельнікаў трапіў такі “няпрофільны”, здавалася б, аўтар, як Дзяніс Скварцоў. Зрэшты, адгада не прымусіла сябе чакаць. Як ні дзіўна, менавіта гэты стваральнік эпічных ваенных стужак у вольны ад іх час спарадзіў ці не самы адметны ўзор айчыннага “іншага кіно” (пры жаданні, яго можна назваць і відаартам). Трансгрэсіўны аўтарскі наратыў поўнасьцю адпрэчвае класічны прыныцы адзінства часу, месца і дзеяння, дазвання руйнуючы мяжу паміж рэальнасцю і мроямі. Прычым рэжысёр робіць гэта незвычайна вынаходлівым спосабам:

А вось наўнасьць у павільёне саламянай рэплікі “Таёмнай вясэры” наўрад ці можа выклікаць недаўменні. Скульптура Артура Клінава з матэматычнай выверанасцю цэліць “у яблычак”, выяўляючы тыя адзінствы супрацьлегласцей, якія ўжо не першы год лічацца актуальнымі ў сучасным мастацтве: нацыянальная адметнасць і глабальны дыскурс, іронія і сур’ёзнасць, традыцыя і эксперымент... Рэфлексаваць на заўленьня ў гэтай сціглай рабоце тэмы можна да бясконцасці.

Перформансы Віктара Пятрова, наадварот, да разумовых рэфлексій наўрад ці прыдатныя: ірацыянальныя паводле сваёй сутнасці, але адметныя ў візуальным аспекце дзеі належаць менавіта ўспрымаць. Відэа і фотадакументацыя, прадстаўленыя на выстаўцы, наўрад ці можа лічыцца адэкватным адпаведнікам жывога пра-

А.Баранаў, У.Васюк. Плакат да выстаўкі “Плакат”.

альнымі (“Прагрэс” К.Вашчанкі), значна больш прадстаўлены рэкламныя творы, работы сталі вылучацца іранічнасцю, набылі філасафічнасць, схільнасць да абгаўльчэння, сэнавай гульні.

Асобны куток выстаўкі прадстаўляе творчасць найбольш вядомых беларускіх плакатыстаў апошняга часу — Уладзіміра Цэслера і Сяргея Войчанкі. Менавіта з іх, здаецца, намагаюцца браць прыклад маладыя творцы, студэнты і выпускнікі кафедры графічнага дызайну Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў.

Досыць шырока прадстаўленая на выстаўцы моладзь у суседстве з работамі сваіх настаўнікаў і класікаў плаката не губляецца. Падкрэслію: многія з нашых мала-

Пра Нацыянальны павільён Рэспублікі Беларусь на 54-м Венецыянскім біенале гаварылі ды пісалі ўжо шмат. Але ж убачыць яго “ў арыгінале” на ўласныя вочы пашчасціла хіба нямногім нашым суайчыннікам. 15 лістапада “аўра эксклюзіўнасці” была развешана. Мастацкі праект “Kodex” перабраўся ў Мінск, праўда, не зусім у арыгінальным выглядзе...

Версія, абвешаная венецыянскімі вятрамі

ючы кудысьці ў акно. Не ў самым лепшым стане аказалася і скульптура Канстанціна Касцючэнка, якая пад час біенале дэманстравалася на вольным паветры, на беразе аднаго з каналаў.

У Мінску каналаў амаль няма, а звышціплыя прасторавыя характарыстыкі экспазіцыйных плошчаў музея пакінулі куратарам небагата магчымасцей для выпрацоўкі альтэрнатыўных рашэнняў. Таму наступным разам пры пераносе падобнага маштабнага праекту варта думаецца, рабіць версію на адпаведнай па габарытах пляцоўцы.

З іншага боку, вядома ж, выставачны праект — гэта не толькі арганізацыя прасторы, але, перадусім, самі творы. Задачай іх аўтараў было стварэнне ілюстрацый да кнігі, змест якой, па вялікім рахунку, застаўся ўтоеным: каб захавалі інтрыгу і даць глядачу магчымасць узнавіць яго самастойна.

Выбар куратара павільёна Міхаіла Баразны ад пачатку падаваўся “загадкавым”. Прыкладам, з той прычыны, што ў

багемныя філасофскія размовы ў рытме кліпавага мантажу чаргуюцца са сцэнамі нейкіх баявых дзеянняў — знятымі з размахам ды веданнем справы (аўтару ўсё ж прыдаўся ягоны досвед баталіста!), але абсурднымі паводле сваёй сутнасці.

Яшчэ адзін “неспадзяваны” удзельнік павільёна — Юрый Алісевіч — дагэтуль быў вядомы найперш як таленавіты афарміцель кніг (перадусім — дзіцячых). Яго запрашэнне ў дадзены праект можна было патлумачыць хіба самой куратарскай і “агульнабіенальнай” канцэпцыяй. Аднак гэтым разам аўтар адкрыў сябе ў зусім неспадзяваным ракурсе. Датківа замалёўваючы гелевай асадкай сваё паўсядзённае асяроддзе і “расфарбоўваючы” яго з дапамогай... назваў колераў, Алісевіч спарадзіў някідкі, але густоўны ўзор сінтэзу “традыцыйнай” графікі і канцэптуйнага мастацтва, з яго даўняй схільнасцю замяняць візуальнае вербальным. Подпіс “Тут можа быць любы краявід”, зроблены на месцы акна з краявідам, лаканічна адлюстроўвае такі падыход.

цэсу. Затое, яна здатная заахваціць глядача прыйсці на чарговы паказ гэтага аўтара.

...Дык пра што, уласна, гаворыцца ў тым таямнічым “Kodex’e”, які супольна “ілюстравалі” згаданыя вышэй аўтары? Адказы на пытанне, вядома, могуць быць рознымі, і залежаць яны шмат у чым ад інтэнцыі саміх рэцыпіентаў. Не ўмею чытаць чужыя думкі, але падозраю, што куратар праекта пісаў сваю “кнігу” пра ўзровень беларускай мастацкай школы і яе адкрытасць да эвалюцыі. Пра тое, што акадэмічная адукацыя зусім не шкодзіць выяўленню самастойнай аўтарскай пазіцыі, а “тэхнічныя” навыкі мастака вельмі важныя і ў такой сферы, як contemporary art, бо дазваляюць аўтару ўвасобіць уласныя задумы ды інтэнцыі больш дакладна.

Як падаецца, тэкст на гэтую тэму атрымаўся ў куратара даволі пераканаўчым. З ілюстрацыямі, кожная з якіх уяўляе цікавасць і сама па сабе.

Ілья СВІРЫН

“Руны” над Нёманам

У Новым замку горада над Нёманам прайшла юбілейная, саракавая па ліку, персанальная выстаўка члена Беларускага саюза мастакоў, Ганаровага грамадзяніна Гродна Юрыя Якавенкі.

Экспазіцыя пад назвай “Рэтраспектыва” адлюстроўвае плённы творчы шлях графіка цягам апошніх 20 гадоў, за якія Якавенка атрымаў прызнанне свайго таленту не толькі ў Беларусі, але і ў замежжы. Пацвярджэннем таму — больш за 30 узнагарод і дыпламаў прэстыжных міжнародных конкурсаў графікі. Так, сярод апошніх можна ўгадаць Другую прэмію XIV Міжнароднага біенале графікі малых форм і EXLIBRIS (г. Востраў-Вялікапольскі, Польшча).

На выстаўцы прадстаўлены работы з серыі “Руны” і “Alfabeto” — праекта, прысвечанага алфавіту, — графічныя творы розных гадоў, а таксама кнігі з

ілюстрацыямі Юрыя Якавенкі: рытмічнае італьянскае выданне “Песні пра зубра” Міколы Гусоўскага і юбілейны том “Дзікага палявання караля Стаха” Уладзіміра Караткевіча. Вялікую цікавасць уяўляюць выстаўленыя цынкавыя пласціны-матрыцы — менавіта з іх і робяцца адбіткі на паперы. Юрый Якавенка лічыць, што менавіта пласці-

Ю.Якавенка. “Талія — Муза камедыі”.

ны з’яўляюцца ягонай сапраўднай графікай, паколькі яны — першасныя творы, з якіх друкуюцца работы.

Мастак выкарыстоўвае такія складаныя і працаёмкія тэхнікі, як афорт, мецца-тынта і аква-тынта, дзякуючы чаму стварае непаўторны графічны свет, дзе сплятаюцца фантазіяныя і рэальныя вобразы, сівая даўніна, казачныя матывы і рэальныя гістарычныя асобы розных стагоддзяў. Сярод іх — Бона Сфорца, Жыгімонт Стары, Хічкок... У бліжэйшых планах Юрыя Якавенкі — выданне папкі графічных работ, прысвечаных пазіі Максіма Багдановіча.

Дар’я ЧАРКЕС Гродна

Прастора ф’южн

Карані і... вопратка для русалак

М.Барысенка. “У джаз-клубе”.

Традыцыйная выстаўка “Прастора і форма” прадставіла работы майстроў дэкаратыўнага шкла, габелена, керамікі ў сталічным Палацы мастацтва. У экспазіцыі — творы як сталых аўтараў, так і маладых мастакоў.

чае з металам, у габелен уводзяцца керамічныя элементы, ніці сінтэтычнага матэрыялу падпяраваюць медзь, а гліна пачынае граць па-іншаму, сутыкнуўшыся з акрылам...

Тэматыка прадстаўленых работ — вельмі разнастайная: тут і спробы замацаваць музыку ў матэрыяле (работы М.Барысенкі ды П.Малаткова), і рэфлексія на тэму нацыянальных каранёў (“Ян Глябовіч — след мінулага” В.Багачовай), і новы погляд на звыклія рэчы (творы А.Ткачова, В.Сазыкінай), і абстрактныя кампазіцыі, і нават... вопратка для русалак.

Па выніках жа выстаўкі 18 лістапада ў канферэнц-зале Палаца адбылася навукова-практычная канферэнцыя на тэму “Сучасны стан дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва Рэспублікі Беларусь”.

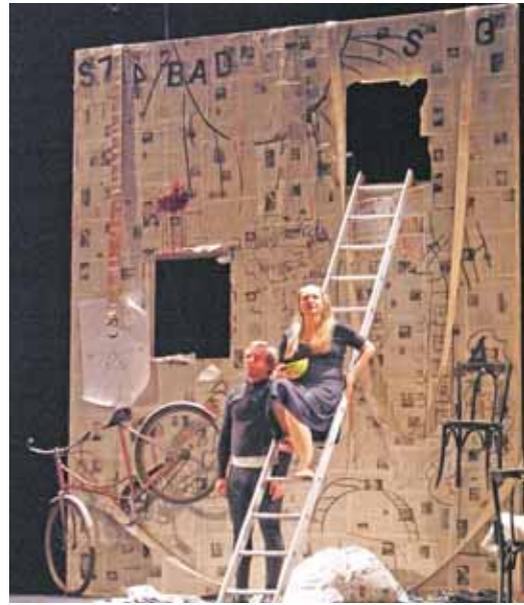
П.О.

В.Калтыгін. “Сітуацыя з гарбузом”.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка ў Прывітанні гасцям і ўдзельнікам фестывалю, якое зачытаў на яго адкрыцці міністр культуры краіны Павел Латушка, адзначыў “Панараму” як “...адзін з найбольш цікавых і дэмакратычных творчых форумуў на постсавецкай прасторы”. Сапраўды, арганізатары “Панарамы” — Міністэрства культуры краіны, Мінгарвыканкам і Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Я.Купалы — клопацца, каб фестываль быў цікавы як спецыялістам, так і шырокаму колу тэатральных прыхільнікаў. Паўнютка залы (дарэчы, першымі былі прададзены білеты на... беларускія спектаклі: публіка імкнецца паглядзець работы, вылучаныя Першай Нацыянальнай тэатральнай прэміяй і ўключаныя ў “Панараму”). Выключная цішыня ў час спектакляў. Гарачы прыём кожнага з іх: апладысменты пера-

ходзяць у авацыі. Так што калі вядучыя выносяць удзельнікам дыпломы фестывалю (а ўганараванне пасля кожнага прагляду — традыцыя ўсіх пяці “Панарам”), узнагароджанымі пачуваюць сябе не толькі артысты, але і гледачы. А якая творчая атмосфера пануе на штодзённых творчых сустрэчах у Беларускай дзяржаўнай універсітэце культуры і мастацтваў! Зала не можа змясціць усіх ахвотных, студэнты сядзяць на прыступках і літаральна закідваюць зорак пытаннямі, шукаючы адказы на свае творчыя ваганні. Свае пытанні пасля гэтых своеасаблівых майстар-класаў рэжысёрам ды акцёрам задаў і карэспандэнт “К”, атрымаўшы эксклюзіўныя адказы. Іх мы друкуем сёння. Карацей, усё гэта сведчыць: дыплом “За правядзенне свята” заслужыла сама “Панарама”.

“Канструкцыя” з закручаным сюжэтам

Жыла-была “Чайка”

“Чайка” — самая, бадай, загадкавая п’еса А.Чэхава. Літоўскі рэжысёр Ёнас Вайткус, паставіўшы гэтую п’есу разам з суайчыннікамі-аднадумцамі ў Тэатры-фестывалі “Балтыйскі дом” у Санкт-Пецярбургу, здзівіў не толькі неверагодным сінтэзам усяго і ўсялякага, але і надзвычайнай “канструкцыяй” пастаноўкі, заснаванай на сістэмах “двойнікоў”, лейтматываў, супрацьлеглых “парных вобразаў”.

Калі ёсць белы раяль “Чайка” як сімвал мастацтва, дык будзе і “аднайменная” лодка як сімвал побыту. З’явіўшыся на відэаэкране, чайка ажыве і паўстане вытанчанай, гібкай гімнасткай — збалаляй душой не столькі Зарэчнай, колькі закаханага ў яе Трэплева. Зарэчная і Аркадзіна, жонка і дачка кіраўніка маёнтка Шамраева, Трапль і Трыгорын, Трэпль і Сорын — быццам люстэркавыя адбіткі адно аднаго, але з варыяцыямі “ў розных пакаленнях”. Нават звычайнае паваротнае кола набывае тут сімвал кругавароту жыцця. Каб замкнуць тое кола канчаткова, рэжысёр, нічога не рэдагуючы ў чэхаўскім тэксце, выводзіць на сцэну яшчэ аднаго персанажа, пазначанага ў праграмцы як Доктар Дорн у маладос-

ці. Дзіўнаваты хлапчына з іранічнай усмешкай і ружова-чырвонымі акулерамі ўспрымаецца ўвасабленнем самога Д’ябла — таго самага, чые чырвоныя вочы запальваюцца ў п’есе Трэплева. Беражліва данесеная класіка раптам злучаецца з галівудскага тыпу апакаліпсісамі — і набывае яшчэ большую актуальнасць, звяртаючыся да самой шырокай аўдыторыі. Трэпль сыходзіць з жыцця не з-за Ніны, якая нягледзячы ні на што кахае Трыгорына, а з-за... свайго дзядзькі Сорына. Рэплікі апошняга знікаюць у Чэхава ў сярэдзіне апошняй дзеі: той засынае. Паводле ж Вайткуса — памірае ў сне, і першым гэта заўважае Трэпль, тым самым страчваючы апошнюю апору ў сваім жыцці. Дык гэтая п’еса — пра канфлікт пакаленняў ці іх еднасць, якую мы не хочам заўважаць?

У спектаклі ёсць і яркае відовішча, і літаральна аголеная псіхалогія абсалютна кожнага героя, ажно да кухара, слугі і пакаёўкі. Абсалютная дакладнасць тэксту — і бязмежны палёт думкі. А галоўнае — неабсяжнасць розных энсавых пластоў: ад гіперрэалізму (на нашых вачах, акурат на авансцэне, натуральную моркву дзяруць на тарцы і выціскаюць з яе сок) да сюррэалізму, сімва-

У сярэбранай раме — дыплом “Панараме”

лізму, постмадэрна. І — невыпадкова, асацыятыўная абумоўленасць кожнай дэталі: ад фанасферы да сцэнічных строяў ды колеру ценяў над вачыма.

Ах, Анна-Анна!

“Анна Карэніна” Тэатра танца Анжалікі Холінай з Вільнюса выклікала сапраўдны фурор у публіцы, сярод якой было шмат нашых балетных артыстаў. І гэта найлепшым чынам дэманстравала, як збудзіліся гледачы па сумесі неакласікі з сучаснай пластыкай.

Мабыць, я надта прыдзірлівы крытык, але іншыя балетныя працытанні гэтага рамана, якіх зроблена было багата, уяўляліся мне больш цікавымі. Адметнасцю цяперашняга стаўся зварот да жанру харэадрамы, дзе літаратурны сюжэт паслядоўна і пунктуальна пераказваецца на мове іншага віду мастацтваў. І той пераказ не выходзіць за межы аднойчы і назаўсёды расстаўленых акцэнтаў. У спектаклі — шмат цікавых пластычных знаходак, але ўсе яны датычацца жанравых замалёвак, а не ўзаемаадносін галоўных герояў. І замест цэласнай аўтарскай канцэпцыі перад намі паўстае набор харэаграфічных мініячур — ілюстрацый да асобных старонак рамана. А вось ідэя спалучэння ў трупі дзяўчын з харэаграфічнай адукацыяй і мужчын з акцёрскай і дасягненне сапраўднай гармоніі паміж рознымі “школамі” адпавядае самым найноўшым тэндэнцыям.

Згуляем у “малатком па галаве”?

“Цырульніцу” Тэатра імя М.Чаканай можна лічыць сумесным венгерска-расійскім праектам: сучасную п’есу С.Мядзведзева пра расійскую “чарнушную” рэчаіснасць увасобіў масквіч В.Рыжакоў, зрабіўшы пастаноўку, сцэнаграфію, касцюмы і падбор музыкі. Квартэт венгерскіх артыстаў, выконваючы ролі ледзь не дзясяткаў персанажаў, даказаў, што тэатр зачароўвае гульні, якая можа быць не менш віртуознай за проста акцёрскую ігру.

Мінімум сродкаў: абклееная газетамі сцяна (як высьвятляецца пазней, з акенцамі), ануча для падлогі, ведры з вадой, стары “спісаны” веласіпед, пажарны рукаў, лясвіца, пластмасавыя кветкі, чатыры падрапаныя крэслы, празрысты мя-

шок для смецця. Самым “каштоўным” у гэтым сцэнаграфічным наборы аказваецца... сапраўдны сакавіты кавун. Ён выступае спачатку “ў ролі” матацыклетага шлема, а потым — уласна кавуна, які смакуюць героі. Сок яго асацыіруецца з кроўю, а палова, прыціснутая да жывата, сімвалізуе зараджэнне новага жыцця — “маёй крывіначкі”. Сентыментальна-крымінальная гісторыя (цырульніца, прагнучы жаночага шчасця, у лепшых традыцыях “выратавальніцы” аддае сваё сэрца і кватэру былому забойцы, які вяртаецца з турмы, а той яе — малатком па галаве ды ў стог сена) пазбаўляецца побытавай тынкоўкі — і ўзнікае прытча. Без маралізатарства, у гулівагульнівай форме: смех у зале не змаўкае — акурат да “малаточка”. Але потым узнікае з новай моцай — як-ніяк, поўны хэпі-энд: “прыстукнутую” выратаўвае закаханы ў яе пажарнік і ўсынаўляе ейнае немаўля, названае ў гонар... забойцы.

Толькі ўвесь гэты “закручаны” сюжэт — на другім плане. На першым — гульня. Артысты гуляюць у сваіх персанажаў, прымерваючы на сябе то адну, то другую ролю — без усялякіх пераапраананняў, адно сваім папраўдзе фантастычным талентам. Паміж імі быццам узнікае нячутны дыялог — па мове позіркаў і ўсмешак: “Што, гэтая роля “не твая”? Давай тады памяняемся. Во, так лепш!”...

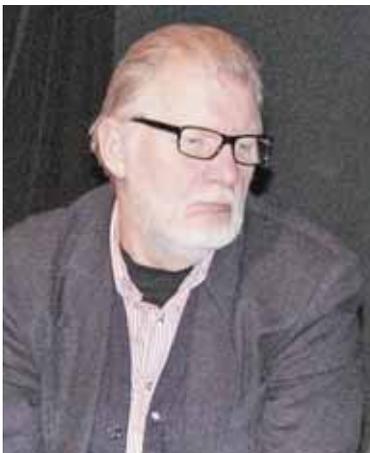
Надзея БУНЦЭВІЧ
На здымках: **сцэны са спектакляў “Чайка”, “Цырульніца”, “Анна Карэніна”.**

Фота Аляксандра ДЗМІТРЬЕВА

Будрайціс ідзе. А таксама — гаворыць і паказвае...

Народны артыст Літвы **Ёнас БУДРАЙЦІС** не толькі яшчэ раз пацвердзіў сваё амплуа “майстра нямога буйнога плана”, але і “разгаварыўся” на гэтую тэму ў час творчай сустрэчы:

— Ледзь толькі я чую свой голас, мне адразу робіцца не па сабе. Ён здаецца мне жудасным, бо я не прайшоў, як іншыя, акцёрскай школы. Праўда, напрыканцы 70-х разам з Вайткусам вучыўся на Вышэйшых курсах сцэнарыстаў і рэжысёраў пры Дзяржкіно СССР у Маскве, нават потым зняў фільм, але зразумеў: гэта — не маё, як і

юрыспрудэнцыя, чым займаўся раней. Я ніколі не мог вызначыць, чым я хацеў бы займацца, усё жыццё марыў — і дамарыўся да таго, што пастарэў. Адамайціс усё жыццё хацеў быць акцёрам, Вайткус — рэжысёрам, а я скакаў, бы тая Страказа з басні Крылова, і не заўважыў, што зіма на парозе. Ды ўсё ж калі штосьці выбіраць, я выбіраю кіно. Я ім жыву, я лічыў праз яго гады. А ў тэатр прыйшоў толькі ў 40-гадовым узросце, не разумеючы, што там трэба рабіць. Таму тэатра я і дасюль баюся — збо-

шага, з-за голасу. І не заўсёды бываю там разняволены. Але добра разумею, што — добра, а што — не, і вельмі сур’ёзна стаўлюся да сваёй працы.

Драматыргія фільма не заўсёды дае магчымасць данесці да гледача тое, што ты хацеў сказаць — уголас ці маўкліва, не мае значэння. Калі ў адной ролі нешта не атрымлівалася, намагаўся выправіць гэта ў іншай. У тэатры ў артыста такіх магчымасцей больш. З Някрошусам мы ўвогуле амаль не размаўляем. Ён прапануе не-

ікую мізансцэну (да прыкладу, “Трымайцеся лбамі, колькі зможаце”), а далей мы шукаем самі. А штосьці знойдзенае, бывае, падхопліваецца ўжо і рэжысёрамі. У “Рычардзе Другім” на мне была доўгая чырвоная накідка — настолькі доўгая, што даводзілася выкідаць тканіну наперад нагамі, каб ісці. Вайткус заўважыў гэты рух — і адразу падключыў асвятленне. Атрымаўся сімвал: Рычард ідзе — і перад ім усё запальваецца чырвоным, быццам лужыны крыві разліваюцца...

Трапіць у поле “бачання”

Што ўяўляе з сябе сёння тэатральнае мастацтва Венгрыі? Заслону над гэтым пытаннем прыадкрыла ў час “Панарамы” прафесар Ніна Кірай — вядучы венгерскі мастацтвазнаўца, гісторык тэатра, крытык, кардынатар Міжнароднай праграмы тэатра імя М.Чанаі ў Дэбрэцэне, член журы многіх міжнародных конкурсаў і фестываляў. Яна падарыла бібліятэцы БДУКІМа сваю кнігу, відэазапісы спектакляў, выступіла са змястоўнай лекцыяй, што суправаджалася багатым відэарадам.

ты і зінгшпіля, якія могуць лічыцца нацыянальнымі здабыткамі. Гэта не псіхалагічны тэатр, а тэатр дзеяння і характараў, дзе вельмі важныя жэст, пластыка. Але калі кожны ствараў свой характар, яны часта не сутыкаліся паміж сабой: артысты не ўмелі слухаць адно аднаго, займаючыся кожны сваім вобразам.

— Тэатр ХХ стагоддзя — гэта тэатр бачання. І адкрыцці венгерскага тэатра наўпрост звязаны з развіццём еўрапейскага мастацтва. Але ж венгерскі тэатр пабудаваны не на рэжысуры, а на школе акцёрскай ігры — і на жанрах містэрыі, аперэ-

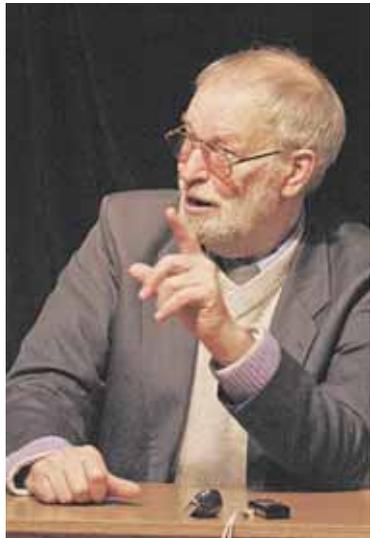
Новы віток развіцця стартаваў у 1980-я, калі пачалася актыўная студыйная праца. Адна з такіх студый увогуле месцілася ў звычайнай кватэры, але аб'ядноўвала рэжысёраў ды акцёраў з кампазітарамі, мастакамі і ўсімі, хто ўдзельнічае ў падрыхтоўцы спектакля. Шмат узнікла і пластычных эксперыментальных студый ды тэатраў. Чэхай, Мальер і Шэкспір сталі амаль “нацыянальнымі” драматургамі Венгрыі, настолькі часта пачалі іх там ставіць.

У рэжысуры ж была зроблена стаўка на лепшых майстроў, запрошаных з усяго свету. І паступова з'явіліся свае цікавыя пастаўачныя работы, асабліва плённа сталі працаваць у тэатры кінарэжысёры.

Ну, а вечную дилему — хто ў тэатры галоўны: акцёр ці рэжысёр? — лепш за ўсё адлюстроўвае наступная, амаль містычная, гісторыя. Вядучая актрыса паабяцала запрошанаму рэжысёру выпусціць з ім спектакль. Той прыехаў працаваць, а яна — у коме: сітуацыя абсалютна непрадбачаная. Рэжысёр прысеў на яе ложка і шпіталі і з горьчым сказаў: “Як жа так? Вы мяне падвялі!” Наступным днём артыстка раптам апыргомнела, загаварыла, — і неўзабаве адбылася прэ'м'ера...

Малюнак Напалеона

Народны артыст СССР Рэгімантас АДАМАЙЦІС 19 лістапада іграў спектакль на радзіме, 20-га, раницай, прыехаў у Мінск, увечары выйшаў у “Чайцы”, 21-га правёў сваю творчую сустрэчу — і зноў у дарогу. Можна, менавіта гумар выратаўвае яго і ад залішняга спакою, і ад перанапружання?

но, то перавагу, безумоўна, я аддаў бы тэатру. Але ў кіно плацяць больш.

У тэатр я прыйшоў “праз фізіку”, хаця з дзяцінства ўдзельнічаў у самадзейнасці. Таленту мне відавочна не хапала, і я працаваў ды працаваў. А сапраўдныя знаходкі пачаліся толькі

тады, калі стаў непасрэдна працаваць у тэатры. Ды ўсё роўна я быў дрэнным акцёрам — такім і застаўся. Але пачалося кіно, і штосьці з мяне ўсё ж зрабілі. Праўда, я доўга шукаў матэрыял, дзе нічога не трэба было б іграць, а толькі заставацца самім сабой. Але знайшоўшы такую ролю, раптам зразумеў, што ўсё роўна ў ёй трэба іграць.

Акцёры заўсёды супраціўляюцца чужой волі. Але павінен надысці нейкі момант узаемаразумення з рэжысёрам, бо калі акцёр не зламае ў сабе “крытыка”, выніку не будзе. Не, ты можаш сумнявацца, можаш нават крытыкаваць, але гэтак меркаванне не павінна быць адзіным і “ў апошняй інстанцыі”. Разумны рэжысёр дае акцёрам напрамак, “ключ” да роляў — і свабоду ў акрэсленых межах. Тады ім здаецца, што ўсё зроблена быццам бы імі самімі. Бо галоўнае — знайсці гэтыя ключавыя моманты ў ролі, а ўсё астатняе можна іграць “гуляючы”. Калі рэжысёр, бы Напалеон, выпраўляе сваё “войска” па перамогу, дык акцёр пры любых абставінах павінен заставацца дзіцем — і верыць, цалкам аддаючыся прапанаваным ідэям...

Версія рэжысёра

Рэжысёр Ёнас ВАЙТКУС, мастацкі кіраўнік Рускага драматычнага тэатра Літвы, закрануў цэлае кола праблем, з якімі сутыкаецца развіццё тэатральнага мастацтва ў яго краіне.

— Апошнім часам тэатрам кіруюць не галоўныя рэжысёры (я, мабыць, — адзінае выключэнне з правілаў), а прадзюсары, акцёры, дырыжоры. У выніку знае такое паняцце, як “рэпертуарны тэатр”. Раз-пораз узнікае пытанне: а ці патрэбен ён увогуле? Сцэна становіцца плячоўкай для прыезду антрэпрыз. Трупа, не маючы ўнутранага “сямейнага” мікраклімату, развальваецца. Моладзь імкнецца рэалізаваць сябе ў тых або іншых асобных праектах, але многія з іх таксама вядуць да разбурэння асобы і школы. Так, Някрошус і Каршуновас маюць сваю аўтаномію, але ў астатніх тэатрах — амаль памиранне. Нават калі да іх прыходзіць новы кіраўнік і намагаецца нешта зрабіць, часцей за ўсё гэта аказваецца марным. Вось і атрымліваецца, што тэатр — на скрыжаванні: у маладых літоўскіх рэжысёраў — шмат магчымасцей рэалізаваць сябе, нават больш, чым у мяне, і, адначасова, Літве не хапае рэжысёраў! Такіх, якія павядуць за сабой.

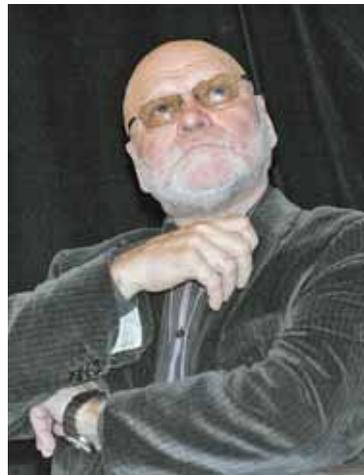
Бо рэжысёр — гэта, па сутнасці, стваральнік формы спектакля, а без яе не бывае ніводнай рэчы. Форма — не проста канструкцыя, гэта хрыбет. А ўжо колькі на ім будзе “мяса” і “крыві”, залежыць уласна ад артыстаў.

Рэпертуар я звычайна фармірую сам. Калі аддаць гэтую функцыю мастацкаму савету, дык у нас, пэўна, ішлі б адно камедыі — лёгкія, касавыя. Перад трупай я заўсёды раблю чытку п'есы. Адноўчы пасля такога першага знаёмства з матэрыялам артысты адмовіліся: яны папросту не зразумелі п'есу. Але я сказаў, што мы ўсё роўна будзем яе ставіць. І калі разам з імі прааналізаваў кожную дэталю, яны пагадзіліся. Ста-

вім мы і так званыя акцёрскія спектаклі, разлічаныя, пры мінімуме выдаткаў, на бліскучую ігру.

Увогуле, багачце, звязанае адно з фінансавым складнікам, для тэатра не галоўнае. У тых жа краінах Скандынавіі, дзе мне даводзілася працаваць, я заўважаў, як залішняе забяспечанасць можа забіць творчасць. Калі “ёсць усё”, дык дзе разгарнуцца фантазіі, творчай інтуіцыі? Гэта не азначае, што мастак павінен быць галодным у прамым, побытавым, сэнсе гэтага слова! Кожны творца павінен сам ствараць сабе “галодную сітуацыю” — гэта значыць, ставіць пэўныя мастацкія абмежаванні, якія будуць абуджаць ягоную думку, весці да пошуку. Галоўнае ў спектаклі — не ўразіць глядача каштарысам, а стварыць атмасферу, без якой мастацтва не жыве. А для гэтага важна ўсё: пластыка, музыка, колер, святло, бо гэта — частка сугесцыйнага ўплыву на глядача. Толькі ў такой атмасферы акцёр будзе пачуваць сябе на патрэбнай хвалі, шукаючы адпаведныя эмоцыі. Дый глядач, каб стаць “саўдзельнікам” мастацкай задумы, павінен “адчуць атмасферу” яшчэ да прыходу ў залу. Вось чаму такое важнае супрацоўніцтва рэжысёраў не толькі з артыстамі, але і з мастакамі, кампазітарамі, харэографамі, дызайнерамі. Сувязі між імі павінны ўмацоўвацца яшчэ з гадоў навучання, з сумеснай працы над дыпломнымі і перадыпломнымі праектамі...

Чацвёртая нага і знаходка карнавалу

Уладас БАГДОНАС, артыст тэатра Эймунтаса Някрошуса “Meno Fortas”, на ведаў Беларусь не ўпершыню. Зусім нядаўна ён і ў Аляксандра Яфрэмава здымаўся — у “Снайперы”, і ў ролі Атэла неаднаразова выходзіў на нашых сцэнах. А ў арміі ў свой час служыў у нашым Жалудку, што на Гродзеншчыне, — так-так, там, дзе здымалася “Масакра”. Але беларускай мове навучыўся не там, а на здымках стужкі “Ідзі і глядзі” Элема Клімава паводле Алеся Адамовіча, якая сталася сумесным праектам “Беларусьфільма” і “Мосфільма” сярэдзіны 1980-х.

Пакаштуйце бутэрброд з расой!

Сустрэча з рэжысёрам Віктарам РЫЖАКОВЫМ доўжылася амаль дзве з паловай гадзіны. Гэта быў сапраўдны тэатр у тэатры: добра зрэжысированы — і адначасова імправізацыйны, з ухілам да монспектакля — і адначасова да складанага поліфанічнага, поліпластовага дыялога, з падрыхтаванымі “прамовамі” — і непрадказальнасцю гульні. Усё, як напружана і ў “Цырульніцы”!

— Усе людзі — насамрэч, артысты, бо ўсе мы гуляем у ролевыя гульні. І галоўнае ў рэжысёрскай прафесіі — ства-

— Я іграў там беларуса і павінен быў размаўляць па-беларуску. Вельмі хваляваўся за сваё вымаўленне. Але са мной займалася жанчына: тлумачыла, што і як, дапамагала. І напрыканцы здымак прынесла мне цукеркі — як добраму вучню... Я і дасюль лічу тыя цукеркі найвышэйшай падзякай, уручанай мне “за ўдзел у адраджэнні нацыянальнай культуры”...

“Засвоіў” я і прафесію музыканта. У “Моцарце і Сальеры” ўвасабляў, вядома, Сальеры. Спяваў у мюзікле. А ў Паўла Лунгіна мне давялося пабыць дырыжорам: хвілін пяць махаў палачкай у такт аркестру — і той, як ні дзіўна, граў абсалютна строіна і зладжана, нягледзячы на ўсё мае “намаганні”, наколькі я разумею, “перашкодзіць” музыкантам. Так што запрашайце — вазьмуся за любую партытуру. Галоўнае, каб аркестранты не падвялі. У Някрошуса я іграў нават... чацвёртую нагу вярблюда. Але там патрабавалася куды большае ансамблевае майстэрства, бо нас было чацвёрка, і кожнаму — па назе. Што ні кажыце, а з аркестрам аказалася куды прасцей. Здаралася і так, што музыка перашкаджала. З “Атэла” мы шмат ездзілі па свеце. Адночы паказвалі гэты спектакль у Партугаліі, калі там было нацыянальнае свята. Я пачынаю сцэну развітання з мёртвай Дзэдэмонай, а за вокнамі — фееверк, музыка, гуляні... Як іграць у такой атмасферы? А глядачы потым казалі: якая цудоўная знаходка — смерць на фоне карнавалу...

рыць асяроддзе, атмасферу, дзе штосьці пачне ўзрастаць. Прынцып тут толькі адзін: гуляць у гульні. Я нават так і кажу, калі стаўлю спектакль: “Не хачу рэпецываць, давайце лепш пагуляем”. І як толькі артысты ці студэнты адчуваюцца — усё, справа пайшла. Бо акцёрскае прафесія — гэта спроба ўвесць час зразумець сябе самога. Пад час рэпетыцыі я запісваю ў калонку пытанні, што ў мяне ўзнікаюць. Адказы шукаем разам з артыстамі. Але як толькі адказваем на адно пытанне — адразу ўзнікае іншае. І гэта добра. Бо самае страшнае — калі няма пытанняў. А найлепшая сітуацыя — “Я ведаю, што не ведаю”.

Крычаць на рэпетыцыях — зневажальна. Найперш — для таго, хто крычыць. У юнацтве мне падабаліся многія рэжысёры. Але калі я прыходзіў да іх на рэпетыцыі і чуў, як яны крычаць, адразу ўвесць флёр развейваўся. І я думаў: у мяне будзе іншы тэатр. Але стрымацца часам бывае цяжка, асабліва са студэнтамі, якія, здараецца, проста на шыю садзяцца. Ды ўсё роўна: тэатр — гэта гульня, іначай немагчыма. А чалавек — істота, якую трэба ўвесць час прывучаць, бо яна то хоча штосьці рабіць, то не. Прэмія — нешта аднахвіліннае. Як веласіпед, які падарылі ў дзяцінстве: ты рады, а потым пабіўся на тым веласіпедзе, яшчэ нешта здарылася — і ты жывеш ужо чымсьці іншым, а не учарашняй “прэміяй”. Калі мне раптам дадуць мільярд, я наўрад ці змагу зрабіць лепш, чым я магу зрабіць увогуле. Каб штосьці зрабіць, трэба папроста ісці і каб не баяцца, верыць сабе, сваім адчуванням. Зусім не баяцца немагчыма — значыць, трэба хацець больш, чым баяцца: бойся, але ідзі. Так, я не люблю тэатр у тым выглядзе, у якім ён існуе. Але іду... І пакуць іду — шчаслівы. Бо шчасце — гэта імгненне. Як бутэрброд з расой. Вы не ведаеце, што гэта такое? Летам а пятай гадзіне раніцы едзеце за горад, бераце лустачку хлеба — і, прыгнуўшыся, бжыце з ёй па лузе, збіраючы кроплі на хлеб. Але смак не ў хлебе ці расе, а ў тым, што ты ўбачыў у гэты час, што адчуў...

Атмасферны хіт

Акурат праз тыдзень у Ерэване адбудзецца фінал Міжнароднага дзіцячага песеннага конкурсу “Еўрабачанне-2011”, на якім прадстаўляць Беларусь будзе магіляўчанка Лідзія ЗАБЛОЦКАЯ. За колькі дзён да ад'езду ў сталіцу Арменіі трынаццацігадовая спявачка наведла рэдакцыю “К” і шчыра падзялілася сваім добрым настроем, жывым абаяннем і спакойнай упэўненасцю юнага прафесіянала. Ды, вядома ж, — бліжэйшымі спадзяваннямі на будучыню. “Ад конкурсу я чакаю самых станоўчых эмоцый, — адзначыла дзяўчынка, — тым больш, што прыняць у ім удзел было маёй марай з самага дзяцінства”.

“Лідзія, буду трымаць за цябе кулачкі”

— Лідзія, ты — лаўрэат і дыпламант шматлікіх фестываляў ды конкурсаў. Дастаткова ўзгадаць такія форумы, як “Зямля пад белымі крыламі”, “Залатая пчолка”, “Маладзічок”... Гэта не лічачы твайго леташняга выступлення на нацыянальным адборы да дзіцячага “Еўрабачання-2010”... Што чакаеш ад сёлетняга песеннага спаборніцтва?

— Прызнацца, ад ўсяго, што са мной здарылася і што зараз адбываецца, я атрымліваю вялікае задавальненне. Справа ў тым, што я марыла аб тым, каб прыняць удзел у гэтым конкурсе, вельмі даўно. Я сачыла за спаборніцтвам увесь час, і перамога Ксюшы Сітнік на тым самым “Еўрабачанні” ў 2005 годзе аказала на мяне неверагодны ўплыў. Памятаю, як у мяне слёзы каціліся ад шчасця: я разумела, што для ўсёй нашай краіны гэта такая радасць... З таго моманту і стала марыць пра ўдзел у “Еўрабачанні”. І паступова, крок за крокам, можна сказаць, набліжалася да гэтага. А ўжо калі выхаванка майго педагога па вакале Таццяны Галіноўскай Паліна Клішкова заняла даволі высокае месца на адборачным туры ў 2009-м, вырашыла дзейнічаць. Сёння я шмат рэпетырую і працую, але адчуванне таго, што прымаю ўдзел у такім знаным форуме, натхняе і акрыляе.

— Хвалюешся?

— Так. Але мяне падтрымлівае шмат людзей: мая сям'я, сябры, настаўнікі... Я гутарыла з Данікам Казловым, і ён сказаў мне: “Лідзія, я буду трымаць за цябе кулачкі”. І — скіраваў на тое, каб я атрымлівала пазітыўныя эмоцыі. Таму зараз я ўжо хутчэй хачу выправіцца ў Ерэван, каб акунуцца ў гэтую атмасферу. Але, вядома, рэпетыцыі ўсё роўна будуць для мяне на першым месцы.

“Анёлы добра” Лідзіі Заблоцкай

Фота Юрыя ІВАНОВА

Лідзія Заблоцкая — у нашым Інфа-цэнтры “Культура-інфа” адразу перад чарговай рэпетыцыяй...

Павольны хіт

— Летась, Лідзія, ты выступала на адборачным туры з рытмічнай кампазіцыяй, а сёлета прадстаўляеш вельмі лірычную песню “Анёлы добра”. Чаму вырашыла змяніць амплуа?

— Хутчэй, змянілася тактыка. Папярэдняя мая песня таксама была на светлую тэму — сяброўства між народамі, краінамі. Сёлета ж гэтае галоўнае пасланне паднесена трохі па-іншаму. У нашым свеце так шмат болю і жорсткасці — дастаткова паглядзець зводкі навін, каб сутыкнуцца з гэтым. Мая песня — пра тое, каб анёлы жылі ў кожным з нас, і тады менш было б зла на планеце.

— Хто дапамагаў табе напісаць, аформіць твор?

— Я прыдумала матыў, потым — словы. А дарослыя ўжо дапамагалі дапрацаваць кампазіцыю. Таццяна Мікалаеўна — дапамагала з рэдактурай вершаў, таксама як і Ганна Лапа. А Уладзімір Канькоў выдатна аранжыраваў кампазіцыю. У выніку, мне падаецца, што атрымалася вельмі пясчотная песня. Лічу, на “Еўрабачанні” не ўсе творы абавязкова павінны быць пра каханне, ды ў хуткім тэмпе. Мае “Анёлы добра” — гэта павольны хіт.

Добро можа ажывіць нават статуя

— А як з пастаноўкай нумара? Магчыма, дадаліся новыя дэталі?

— Галоўныя змены адбыліся ў маім абліччы. На адборачным туры я выступала ў белым строі, а сёння мяне пашылі іншую сукенку, у цэлым істотна змяніўшы вобраз. Мы вырашылі адысці ад трагічных нотак, звярнуўшыся да больш светлых, узнёслых, каб і маё пасланне выглядала радасна, добрабычліва. І сапраўды: гэтая карэкціроўка пайшла на карысць. Сёння ў мяне надзвычай лёгкая сукенка ружовага колеру, якая струменіцца і стварае пясчотны вобраз. Нашмат больш камфортна я сябе пачуваю ў новых тужліках без абцасаў. Звездаў змяненні і макіяж: аніякіх ценяў і яркай памады. Усё мае выглядаць вельмі натуральна. Прычоску таксама максімальна набліжыла да натуральнага стану. Калі ў першым строі мне давалі гадоў 14 — 15, то ў цяперашнім нумары я цалкам адпавядаю абліччу трынаццацігадовай дзяўчынкі.

— У астатнім жа нумар застаўся без змяненняў?

— Так. Як і ў адборачным туры, у пастаноўцы будуць скрыпачы-музыкі, якія аранжыруюць у строі серабрыстага колеру, адсылаючы да вядомага аблічча “жывых статуі”. Мы хочам данесці да людзей: добра можа ажывіць нават нежывое. На пачатку кампазіцыі артысты стаяць, але потым — у кульмінацыйны момант — ажываюць.

Хачу падкрэсліць, што музыканты граюць на скрыпках ажывіваю. Філіп Салата і Настасся Маляваная — так завуць скрыпачоў — рэпетыравалі да мазалёў на пальцах, каб добра вывучыць усе партыі. Усё гэта, вядома, спалучаецца з харэаграфіяй, за якую адказвае Алеся Ткачоная, таму ўсім нам давядзецца быць на сцэне максімальна сканцэнтраванымі.

Калі конкурс у радасць...

— І апошняе пытанне, якое непасрэдна звязана з канцэнтраванасцю. Не сакрэт, што дзіцячае “Еўрабачанне” неаднойчы рабілася прадметам абмеркавання музыкантаў, псіхолагаў, прадзюсараў — самых розных спецыялістаў; узнімалася пытанне аб мэтазгоднасці падобнага конкурсу, які разам са станоўчымі эмоцыямі нясе для дзяцей вялікую стрэсавую нагрузку. І зараз мне хочацца спытацца ў цябе, Лідзія, як у непасрэднага ўдзельніка конкурсу: наколькі, насамрэч, гэта цяжка?

— Не буду хлусіць: калі рыхтуецца нумар, сапраўды, выпіваецца шмат валер'янікі. Аднак тут усё залежыць ад адчуванняў выканаўцы: калі яму ўсё гэта ў радасць, стрэс не надта даецца ў знакі. І арганізатары дзіцячага конкурсу імкнучыся, каб мы засяроджваліся не толькі на рэпетыцыях: у нас у праграме запланаваны і экскурсіі, і дыскатэкі. Не трэба забывацца і на падтрымку сям'і, настаўнікаў, на прыёмныя знаёмствы: калі заўважаць гэты радасці, усё выглядае не так і страшна, а наадварот — цікава і карысна.

Магу сказаць, што ўдзел у “Еўрабачанні” прынёс мне вялізны досвед: гэта і здымкі, і праца з журналістамі, і вакальнае ўдасканаленне, і харэаграфічная падрыхтоўка... Ад гэтых навыкаў я зусім не хачу адмаўляцца...

Лідзія прыйшла ў рэдакцыю з мамы — Аленай Пятроўнай, прысутнасцю якой мы таксама не абмінулі скарыстацца.

— Мне падаецца, — сказала яна, — стрэсавую сітуацыю на конкурсе ствараюць менавіта дарослыя, якія настройваюць дзяцей толькі на перамогу. Калі ж паставіцца да спаборніцтва як да атрымання пэўных ведаў, досведу, кантактаў — сітуацыя зусім іншая. Калі дзіця адчувае свята — яно і спяваць будзе больш шчыра і радасна!..

Гутарыла Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Фота прадстаўлена Беларэдацыйкампаніяй

...і ў абліччы анёла, што яна пакажа на дзіцячым “Еўрабачанні-2011”.

Ноты Нёмана

Музычную спадчыну Рэчы Паспалітай прадставілі ў Гродне.

Кампазітар Яўген Паплаўскі ў красавіку ўжо быў гасцем горада як удзельнік праекта “Беларускія кампазітары — нашы землякі” ў Гродзенскім дзяржаўным музычным каледжы. Пад час той сустрэчы ён, наш выпускнік, падарыў установе нотныя выданні Н.Орды, М.Ельскага, Ю.І. і К. Крашэўскіх, А.Абрамовіча, К.Горскага, Ф.Міладоўскага. Таму прапанова зладзіць у Гродне прэзентацыю зборнікаў таксама знайшла падтрымку.

Падобная акцыя была чацвёртай па ліку. Перад Гроднам ноты атрымалі Нацыянальная бібліятэка Беларусі, Інстытут музыказнаўства Ягелонскага ўніверсітэта ў Кракаве і Нацыянальная бібліятэка Украіны імя В.І. Вярнадскага ў Кіеве.

Яўген Паплаўскі захапляльна і глыбока апавядаў гісторыю напісання даследаваных ім музычных твораў нашых кампазітараў мінулага. І менавіта “сваю гісторыю”, бо каб не ён, многія гэтыя рукапісы так і засталіся б у сховішчах Расійскай нацыянальнай бібліятэкі. Імкнуліся адпавядаць вядучаму і гродзенскія музыканты. Пад кіраўніцтвам С.Калчанавай былі адбраны творы для ілюстрацыі большасці зборнікаў і знойдзены выканаўцы, пераважна — выкладчыкі і навучэнцы каледжа.

Будзем спадзявацца на далейшае супрацоўніцтва. А дзесяць нотных зборнікаў “Музычная спадчына Рэчы Паспалітай з Расійскай нацыянальнай бібліятэкі” — гэта ўжо рэальнасць, якая адкрывае яшчэ адну невядомую старонку гісторыі нашай краіны.

Аляксей САЛАДУХІН, дырэктар Гродзенскага дзяржаўнага музычнага каледжа

Дэнс і хор

1 снежня ў Рэспубліканскім палацы культуры прафсаюзаў сваіх сяброў збірае народны ансамбль танца “Радуга”.

Нагода для сустрэчы — 55-годдзе занага калектыву, прычым сёння гэта менавіта маладзёжны ансамбль, сярэдні ўзрост удзельнікаў якога — 20 гадоў. Вяржкі і найноўшыя дасягненні калектыву. З апошніх па часе перамога — сёлетняе званне лаўрэата І ступені ІІІ Міжнароднага конкурсу “Кубак Еўропы” ў намінацыі “Народны танец”, а таксама Ганаровыя граматы і дыплом удзельніка Міжнароднага фестывалю “Folktopsoa” ў Партугаліі ды Іспаніі.

Праграму лацінаамерыканскіх танцаў “Радуга” пакуль не прапануе, аднак не менш запальнымі маюць стаць беларускія, якія калектыву пад кіраўніцтвам Арэста Звіра дбайна захоўвае, а таксама малдаўскія, цыганскія, украінскія, рускія ды іншыя харэаграфічныя нумары.

Дарэчы, сёлета такую ж круглую дату адзначае, як і “Радуга”, яшчэ адзін ансамбль установы — Заслужаны аматарскі калектыву Рэспублікі Беларусь “Харавая капэла Рэспубліканскага палаца культуры прафсаюзаў”. Яго канцэрт адбудзецца ў Белай зале РТКП 15 студзеня наступнага года.

Горад унутры

У мастацкай галерэі “Універсітэт культуры” — фотапраект Вольгі Бубіч “Горад унутры”.

Перад глядачом — спроба своеасаблівага аналізу псіхалогіі чалавека ў горадзе і горада ў чалавеку. У работах Вольгі Бубіч Мінск паказаны не такім, якім яго малююць на паштоўках. Горад тут можна ўбачыць вачыма сучаснай моладзі, што актыўна ўзаемадзейнічае з прасторай сталіцы: кідае выклік і марыць, дасягае і страчвае, атрымлівае асалоду ад цішыні паркаў ці акупаецца ў тлум плошчаў...

Фотапраект “Горад унутры” — пра людзей і горад, пра пошук гармоніі ў стасунках паміж імі і выяўленне асабліва тонкіх абрысаў гэтай гармоніі, якую фатограф паспрабавала паказаць праз дыптыкі: псіхалагічны партрэт чалавека і месца, якое ён лічыць сваім любімым.

“К” працягвае шэраг публікацый, прысвечаных праблемам развіцця айчыннага кінамастацтва. Сёння мы прапануем паразважаць над пытаннем найлепшай арганізацыі працэсу стварэння новых кінапраектаў. Не сакрэт, што мноства цікавых задум, ідэй і нават гатовых да рэалізацыі літаратурных сцэнарыяў, якія існуюць у нашых кінематаграфістаў, у выніку так і не дасягаюць стадыі актыўнай распрацоўкі, прытым, што нацыянальнаму кінамастацтву, па агульным, не раз агучаным, меркаванні, з года ў год бракуе якаснага сцэнарнага матэрыялу. Тлумачэнне гэтаму досыць простае: кіно — справа калектыўная, дзе задзейнічана мноства асоб і арганізацый, узаемадзеянне якіх адбываецца не заўсёды найлепшым ды самым эфектыўным чынам. Між тым, у практыцы сусветнай кінаіндустрыі існуе шэраг інстытуцый і механізмаў, з дапамогай якіх аўтары і тыя, хто замаўляе, вырабляе і распаўсюджвае стужкі, знаходзяць адно аднаго, атрымліваюць патрэбныя сродкі, дамаўляюцца аб вытворчасці і дыстрыб’юцыі будучага кінапраекта. Першая магчымая стадыя зладжанага кінапрацэсу — пошук партнёраў і фінансавання — пачынаецца з падрыхтоўкі да пачатковай распрацоўкі і прэзентацыі праекта. Пра пэўныя акалічнасці апошніх і пойдзе гаворка ніжэй.

Пачынаецца ўсё з заяўкі

Большага ў хуткім часе будуць патрабаваць і дзяржаўныя органы ў нашай краіне пры разглядзе заявак на фінансаванне кінапраектаў. Дагэтуль у Беларусі захоўвалася сістэма, пры

якой патрабаванні пры падрыхтоўцы прэзентацыі ўласнага кінапраекта, тое, якую вялікую працу трэба правесці, перш чым выйсці на пошук фінансавання, — кажа дырэктар РУП “Беларускі відэацэнтр” Юрый ІГРУША, які мае пэўны міжнародны досвед у расоўванні сваіх праектаў на міжнародны рынак. — І тут важна не толькі дакладна ведаць, якім чынам афармляць дакументы, каб яны зрабілі найлепшае ўражанне на інвестара, але і выканаць некалькі абавязковых умоў, без чаго усе астатнія захады нават не будуць разглядацца. Па-першае, давесці годнасць ідэі сваёй карціны, таго, што менавіта яна выкліча вод-

ральнікаў куды больш, чым грошай на кінавытворчасць. За мяжой складалася практыка правядзення так званых пітчынгаў (ад англійскага “pitch” — “выстаўляць на продаж”) у выглядзе прэзентацый і абароны праектаў, на якіх аўтары будучых стужак у прысутнасці публікі даводзяць годнасць сваёй ідэі. Звычайна пітчынгі адбываюцца пад час правядзення міжнародных кінафорумаў, куды з’язджаюцца кінематаграфісты розных краін. Звонку пітчынгу выглядае як прэзентацыя, на якой выступаюць у сціслай форме апавядае пра арыгінальнасць ўласнага праекта, дэманструе фота- і відэаматэрыялы. Часам глядзець такія выступленні не менш цікава, чым гатовыя карціны, бо творчыя асобы праводзяць іх адпаведным чынам, прапануючы журы пітчынгу і ўсім прысутным сапраўдны шоу.

У Беларусі падобная форма конкурсу праектаў пакуль не праводзіцца. Праўда, на нядаўнім Мінскім міжнародным кінафестывалі ў рамках выязнай сесіі

Польскай акадэміі дакументальнага кіно “Dragon Forum” праводзіўся трэнінг для беларускіх кінематаграфістаў. Пад час яго ўдзельнікі якрэз і вучыліся належным чынам рыхтаваць свае праекты і правільна паводзіць сябе на пітчынгу. Галоўны ж этап пітчынгу “Dragon Forum” праходзіць пад час Кракаўскага міжнароднага фестывалю дакументальных і кароткаметражных стужак. Сёлета паўдзельнічаць у яго беларускім “філіяле” маглі айчыннымі дакументалісты.

— Я і мае калегі былі прыемна ўражаны задумамі сваіх беларускіх калегаў, — распавяла карэспандэнт “К” кіраўнік “Dragon Forum”, прадзюсар Дарота РАЖКОУСКА. — Узровень распрацоўкі іх праектаў быў значна вышэйшы, чым на аналагічным мерапрыемстве, якое мы нядаўна праводзілі ў Кіеве. Аднак тое датычыцца творчай часткі заявак. З эканамічнымі ж параметрамі праектаў амаль ніхто не разабраўся: як склацца бюджэт, што такое план фінансавання... Тым не менш, мы з вялікім задавальненнем будзем чакаць вашых твораў на сваіх пітчынгах у Варшаве і Кракаве...

Магчыма сцэнарыя прэзентаваць сябе і ўласны праект на сур’ёзным міжнародным пітчынгу колькі гадоў таму паспяхова скарыстаўся Віктар Асюк, знайшоўшы замежнага прадзюсара і сродкі на свой праект “Рабіноны з Манцісаары”, які потым ахвотна дэманстравалі на прэстыжных дакументальных кінафорумах — ад Канады да экзатычнай Новай Каледоніі. Будзем лічыць, што за гэтым значным поспехам айчыннага дакументальнага мастацтва хутка падцягнуцца і беларускае ігравае кіно, прадстаўнікі якога стануць удзельнікамі пітчынгаў на прадстаўнічых міжнародных кінафорумах. Дарэчы, менавіта конкурс праектаў — ігравых, дакументальных і анімацыйных — можа стаць “разыначкай” нашага “Лістапада”. Бо ператварыць мінскі фестываль у прадстаўнічы кінафорум, на які кінематаграфісты з розных краін будуць не толькі дасылаць свае стужкі, але і прыязджаць, здольная толькі падзея адпаведнага маштабу, кшталту пітчынгу і конкурсу праектаў.

А патэнцыйным аўтарам будучых кінематаграфічных шэдэўраў можна пажадаць не толькі плённай працы над сцэнарыямі, але і лепшай падрыхтоўкі да сустрэчы з тымі, ад каго залежыць лёс іх праектаў.

Антон СІДАРЭНКА

P.S. Што да праблемы адлюстравання герояў нашай гісторыі ў сучасных творах, то “К” плануе звярнуцца да яе ў адным з бліжэйшых нумароў.

Сцэнарый для канкурэнцыі

Як прэзентаваць кінапраект “у адным пакеце” ?

Пазвані мне, пазвані!

Чытачы памятаюць аб “эксперименте”, што рэдакцыя нашага выдання правяла ў студзені бягучага года, калі ў некалькіх нумарах газеты запар можна было прачытаць разгорнуты сінопсіс поўнаметражнага мастацкага гісторыка-прыгодніцкага фільма “Пацина”, аўтарамі якога сталі журналісты “К”. На гэты акаліччэ было выклікаць цікавасць грамадскасці да кінапраектаў, скіраваных на абуджэнне гістарычнай свядомасці беларускай нацыі, ды праблему аховы культурнай спадчыны нашай краіны. Нягледзячы на пэўныя захады, якія былі зроблены для таго, каб зацікавіць ідэяй стужкі прадстаўнікоў беларускіх кінавытворцаў, праект спыніўся на стадыі апублікавання сінопсісу. Зразумела, пачынаючы “сцэнарысты” не разлічвалі, што іх твор будзе адразу прыняты да пастаноўкі... Аднак ад зносінаў з тагачасным адпаведным прадстаўніком кінастудыі дакладных інструкцый і аналізу свайго твора мы таксама не атрымалі. Іншым аўтарам і гэтага не ўдалося: на слыху нашай кінаграмадскасці — адразу некалькі “вандруных” кінапраектаў, якія існуюць толькі на паперы і ў фантазіі сваіх патэнцыйных пастаноўчыкаў.

Днямі ў нашу рэдакцыю паступіла чарговая прапанова па стварэнні буйнога гістарычнага кінапраекта. У цэнтры яго — адна са знакавых постацей беларускай мінуўшчыны, што стаяла ля вытокаў дзяржаўнасці на нашых землях. Задума напісаць сцэнарый, па словах аднаго з яго аўтараў, узнікла яшчэ ў 2004 годзе, але пакуль усё абмежавалася менавіта стварэннем драматургічнага твора аб’ёмам амаль у сто старонак. Відавочна, сцэнарысты (вопытны беларускі кінематаграфіст і літаратар — папулярны беларускі мінуўшчыны, аўтар некалькіх бестселераў па гісторыі нашай краіны) прыклалі ўсе намаганні, каб зрабіць яго цікавым і дастойным экранізацыі. Але... Зноў-такі, далей за напісанне літаратурнай першакрыніцы справа пакуль не зайшла. Сцэнарый нельга лічыць шэдэўрам драматургіі, аднак з ім, як і з шэрагам іншых задум нашых кінематаграфістаў, пры жаданні, можна было б працаваць далей, расоўваючы саму ідэю ў пошуку маг-

чымых партнёраў. Прынамсі, “на кожны тавар знойдзецца свой пакупнік”...

Сцэнарый, які прынеслі ў рэдакцыю, мог бы знайсці сваё ўвасабленне, да прыкладу, у выглядзе тэлевізійнага серыяла — балазе якасць матэрыялу і яго аб’ём збольшага адпавядаюць таму бачанню мастацкага твора, што існуе на сённяшні дзень на тэлевізійных каналах. Аднак аўтары вымушаны звяртацца ў рэдакцыю перыядычнага выдання ў спадзяванні знайсці партнёраў праз сродкі масавай інфармацыі. Дарэчы, апісанні вышэй выпадак не адзінаковы: трохі раней з аналагічнай мэтай да нас прыходзіў аўтар падобнага праекта. Рэдакцыя “К”, вядома, удзячная айчынным творцам за такую ўвагу да сілы друкаванага слова, але згаданыя выпадкі яскрава дэманструюць некалькі праблем нашага кінамастацтва.

Па-першае, аўтары літаратурных сцэнарыяў, не атрымаўшы хуткай зацікаўленай рэакцыі з боку адпаведных асоб, прыпыняюць пошукі іншых магчымых партнёраў і спрабуюць распачаць “піяр-акцыі” ў СМІ, разлічваючы на тое, што грамадскі розгалас дапаможа ім атрымаць дзяржаўныя сродкі на пастаноўку. Рэклама будучых праектаў на першачатковай стадыі — гэта распаўсюджаная і шырокаўжывальная рэч у сусветнай кінаіндустрыі. Але звычайна расоўваннем ідэі не знятай пакуль стужкі займаюцца зусім на іншым узроўні і іншымі спосабамі.

Па-другое, літаратурны сцэнарый фільма — безумоўна, неабходная першааснова любога кінапраекта. Але “ідзі лунаюць у паветры”: абраць сабе тэму для будучай пастаноўкі і нават выкладзі ўсе калізіі сюжэта на паперу — толькі палова справы. Ці не найважнейшым у сучасных абставінах кінавытворчасці з’яўляецца “расоўванне” праекта да патэнцыйных партнёраў, тых, для каго важкім з’яўляецца не толькі сцэнарый, але і магчымасць яго рэалізацыі, папярэдне праведзеная творчая распрацоўка літаратурнай першакрыніцы, аб’ём патрэбнага фінансавання, мэтавая аўдыторыя і плануемая рэнтабельнасць праекта. Адным словам — “жыццяздольнасць” будучай стужкі.

Цікава, што з размовы з патэнцыйным рэжысёрам прадстаўленага ў рэдакцыю сцэнарыя можна было даведацца аб шэрагу цікавых акалічнасцей стварэння і

якой мастацкімі і экспертным саветам Міністэрства культуры вялося абмеркаванне менавіта літаратурных сцэнарыяў будучых стужак, чакаецца, што на пачатку наступнага года зробіцца шэраг заканадаўчых захадаў, якія карэнным чынам зменяць стаўленне да падрыхтоўкі кінапраектаў. У бліжэйшай будучыні аўтары стужкі, каб знайсці разуменне з боку дзяржавы і атрымаць частковае або — у пэўных выпадках — поўнае фінансаванне, будуць павінны надаваць куды больш увагі прэзентацыі свайго праекта. Такім чынам, становішча з новымі кіназадумамі можа прыняць змяніцца. Калі сёння дзяржава прапануе працу творцам, то праз пэўны час творцы стануць канкуруюць за права прапанаваць свае праекты дзяржаве.

І, відавочна, поспех у дзяржаўнай падтрымцы будзе ў першую чаргу залежаць тым, хто прэзентуе свой праект найлепшым чынам. У прыватнасці, прапануе на разгляд экспертаў, апрача сінопсісу і літаратурнага сцэнарыя, максімум неабходнай і дадатковай інфармацыі: плануемы каштарыс і план фінансавання праекта з указаннем магчымых крыніц, пажаданы склад здымачнай групы і выканаўцаў галоўных роляў, магчымую творчую канцэпцыю і падрыхтаваныя рэжысёрскія ды мастацкія распрацоўкі кшталту раскадравак, эскізаў касцюмаў, дэкарацый, відэаматэрыялы з месцаў будучых здымак... А самае галоўнае — даваць мэтазгоднасць свайго кіно, яго грамадскую запатрабаванасць ды эканамічную рэнтабельнасць.

Тое, дарэчы, тычыцца не толькі канкурэнцыі за ўвагу дзяржавы: плануецца, што значную частку бюджэту будучай стужкі прадзюсары праектаў будуць знаходзіць у прыватных інвестараў. А тыя, да прыкладу, расійскія кінакампаніі, даўно прывыклі разглядаць толькі добра прапрацаваныя і належным чынам падрыхтаваныя заяўкі.

— Нашы кінематаграфісты пакуль вельмі слаба ўяўляюць сабе ўсе сучас-

ныя матываваную зацікаўленасць у праекце. Калі справа датычыцца дакументальнай стужкі — прадэманстравальце фатаграфіі ці відэа з месца будучых здымак з запланаванымі героямі і гэтак далей. Калі гаворка — пра ігравае кіно, то там у апошнім пункце трэба быць яшчэ больш актыўным, прапанаваць добра прапрацаваную і належным чынам падрыхтаваную для прэзентацыі творчую канцэпцыю...

Відавочна, што пры новай схеме дзяржбюджэт павінен пазбавіцца выдаткаў, якія ідуць на прапрацоўку праектаў, што могуць потым не мець удалага працягу. Годныя ідэі будуць шукаць і рыхтаваць вытворчыя кампаніі, сярэд якіх, як спадзяюцца ў Дэпартаменце па кінематаграфіі, з’явіцца ўсё больш і больш прыватных “гульцоў”.

— Галоўную ролю ў падрыхтоўцы кінапраектаў, усведамляючы адказнасць і рызыку за іх увасабленне ва ўсім свеце, адыгрывае прадзюсар, — працягвае Юрый Ігруша. — Але ў беларускім кінематографіе важнасць гэтай прафесіі пакуль недаацэньваюць. Калі прасцей, то сапраўдных прадзюсараў у нас... пакуль няма. Прадзюсар — гэта чалавек, які аб’ядноўвае ўсіх удзельнікаў праекта, адказвае за канчатковы вынік. У нас рознымі аспектамі вытворчасці стужкі займаюцца розныя людзі: рэжысёр — творчай часткай, галоўны бухгалтар і адміністратар — эканамічнай, і гэтак далей. Фактычна, функцыі галоўнага прадзюсара цяпер выконвае кіраўнік установы, дзе ствараецца стужка. Спадзяюся, запланаваныя змены ў заканадаўстве падштурхнуць нашу сістэму да таго, каб у ёй нарэшце з’явілася постаць кінапрадзюсара.

Што ў пітчынгу табе маім?..

Знайсці айчыннага прадзюсара або інвестара — праблема для беларускага кінематаграфіста даволі складаная. Асабліва калі справа датычыцца пошуку замежнага партнёра, як гэта можа спатрэбіцца аўтарам сцэнарыя, з якіх мы пачыналі дадзены матэрыял, бо падзеі іхняй стужкі маюць адбывацца на тэрыторыі адразу некалькіх сучасных дзяржаў. Так складалася ў свеце кіно, што ідэі фільмаў ды іх патэнцыйных ства-

Новы этап развіцця сяла: сацыякультурны зрээ

Менавіта дзякуючы правядзенню прадстаўнічага Міжнароднага фестывалю дзіцячай творчасці “Залатая пчолка” Клімавічам цяпер ёсць чым пахваліцца ў брэндавым плане. На сёння ў сферы культуры працуе шмат высокапрафесійных і кваліфікаваных спецыялістаў, здольных на найлепшым узроўні правесці мерапрыемствы як раённага ды абласнога, так і рэспубліканскага маштабу. Добрыя кадравы патэнцыял — у сферы культуры працуе 92 працэнты спецыялістаў — дазволіў выхаваць шмат стыпендыятаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі...

Натуральна, спачываць на лаўрах мясцовыя культработнікі не збіраюцца і маюць канкрэтныя задачы на будучыню. Да прыкладу, у адзеле культуры плануецца працягваць працу па стварэнні ў раёне калектываў са званнямі “народны” і “ўзорны”, імкнуцца ўдасканаліць дзейнасць па правядзенні тэматычных дыскатэк, ствараюць новыя перспектывы праекты... На жаль, слабая матэрыяльна-тэхнічная база (у першую чаргу — гарадскіх устаноў культуры) перашкаджае ўвасобіць усе арыгінальныя задумкі ў жыццё. І ці палепшацца ўмовы працы культработнікаў бліжэйшым часам — пытанне з досыць няпэўным адказам.

Народ пытаецца і прапануе

“Бібліятэка — нібы старая хатка...”

Усе пытанні, якія ўзнімалі жыхары Клімавіч і Клімавіцкага раёна, натуральна, былі агучаны пры сустрэчы з кіраўніцтвам краю. А праблем у сферы культуры Клімавіччыны, па перакананні месцічаў, хапае.

Настасся, студэнтка-завочніца, г. Клімавічы:

— Пастаянна наведваю нашу раённую бібліятэку. Выбар кніг там — не блэгі, ёсць шмат даведачнай літаратуры, спецыялізаваных выданняў. Адно што засмучае — сам будынак. Выглядае бібліятэка — нібы старая хатка. Будынак — драўляны, стары, да таго ж, цяпер там даволі цесна, бо на плошчах, якія займае ЦРБ, колькі гадоў таму размясцілася яшчэ і дзіцячая бібліятэка... А ці займае ўстанова новы будынак — гэта яшчэ пытанне...

Мікалай Уладзіміравіч, служачы, г. Клімавічы:

— Ці плануецца рэканструкцыя Раённага цэнтру культуры? У глядзельнай зале ўстановы не так ужо і шмат месцаў. Ды і ремонт РЦК не пашкодзіў бы...

Марыя Сцяпаняўна, пенсіянерка, аграгарадок “Міславічы”:

— Чамусьці ў нашу сельскую бібліятэку перасталі паступаць новыя кніжныя выданні, ды і газет прыходзіць цяпер значна менш, чым раней. Часопісаў — увогуле толькі адно найменне. Ці зменіцца гэтая сітуацыя?..

У традыцыйнай райвыканкаммаўскай “лятчцы”, ініцыяванай “К”, прынялі ўдзел намеснік старшыні Клімавіцкага райвыканкама Алена ДЗІВАКОВА і начальнік мясцовага аддзела культуры Вольга ХАЎРАНКОВА. Гаворка ішла пра матэрыяльна-тэхнічную базу ўстаноў культуры, планы і перспектывы развіцця сферы, маладзёжную палітыку... Таму зусім не дзіва, што гутарка, запланаваная на 20 хвілін, расцягнулася больш чым на гадзіну...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Алена Рыгораўна, пачну нашу размову вась з чаго. Нядаўна пабываў у Добрушскім раёне Гомельскай вобласці. Кадровая праблема ў сферы культуры там — адна з асноўных. На думку кіраўніцтва мясцовага райвыканкама, вырашэнне праблемы залежыць ад стварэння і раскруткі свайго брэнда. А будзе ён — знікне і кадровая праблема. У Клімавічах такі брэнд ёсць ужо даўно. Таму адразу пытанне: дзякуючы правядзенню фестывалю дзіцячай творчасці “Залатая пчолка” — рэспубліканскага і міжнароднага брэнда — кадровая праблема ў раёне знята ці ўсё роўна адчуваецца даволі востра?

Алена ДЗІВАКОВА:

— Калі казаць пра сферу культуры, дык спецыялістаў, лічу, — вельмі неаблігі працэнт, так што з кадравай сітуацыяй тут асаблівых праблем няма.

Вольга ХАЎРАНКОВА:

— Нямаю асоб навучаецца на вочным і завочным аддзяленнях ВНУ, а яшчэ пастаянна павышаем кваліфікацыю супрацоўнікаў. І вельмі добра, што да нас прыходзяць маладыя спецыялісты, прычым шмат хто з іх застаецца ў раёне і пасля абавязковай двухгадовай адпрацоўкі.

Алена ДЗІВАКОВА:

— Асаблівую ўвагу надаём атрыманню вышэйшай адукацыі: многія работнікі сферы працягваюць навучанне ў Беларускім дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў, а таксама ў ВНУ Расіі.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Таксама не апошнюю ролю ў вырашэнні кадравай праблемы адыгрывае і жыллёвае пытанне...

Алена ДЗІВАКОВА:

— Безумоўна. І таму ў Клімавічах супрацоўнікам сферы культуры прадастаўляецца інтэрнат, а праз пэўны час яны могуць увайсці ў капэратыў, каб пабудоваць жыллё.

Вольга ХАЎРАНКОВА:

— Што да сельскай мясцовасці, дык і там асаблівых праблем з жыллём у культработнікаў няма. Калі нам патрэбны спецыяліст, дык і дом у аграгарадку дапаможам атрымаць. Галоўнае — каб мы бачылі яго ахвоту да працы, імкненне ўдасканалвацца і развівацца.

Алена ДЗІВАКОВА:

— Таму цяпер асноўная задача для аддзела культуры — стабілізаваць гэтую колькасць кадраў, пастаянна дбаць аб павышэнні кваліфікацыі супрацоўнікаў сферы, асабліва тых, хто працуе ў сельскай мясцовасці, бо дырэктар або мастацкі кіраўнік СДК у вёсцы — адзін з найбольш паважаных людзей. Яны пастаянна працуюць з

мясцовымі жыхарамі, ладзяць мерапрыемствы з іх дапамогай, у многім менавіта ад працы культработнікаў залежыць, ці застанеца ў гэтай вёсцы моладзь, ці будзе мець гэтае паселішча перспектывы... Таму іхняя праца павінна заўсёды быць на вышыні. А гэтага без ведаў дасягнуць немагчыма.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Не магу не адзначыць і тое, што фестываль дзіцячай творчасці “Залатая пчолка” ладзіцца на вельмі высокім узроўні. Пра гэта неаднаразова пісала “К”. Прычым гэтую думку падзяляюць усе госці, якія прыязджаюць на свята. Гэта таксама вынік той кадравай работы, што ладзіцца ў раёне?..

Алена ДЗІВАКОВА:

— Так, безумоўна. Дадам вась яшчэ што. Сфера культуры мае найвялікшае значэнне для Клімавіцкага раёна. Як і ўсе творчыя людзі, нашы культработнікі імкнуцца да ўдасканалення. Адсоль і такі высокі вынік. Таксама адзел культуры вельмі добра працуе з творчай моладдзю і дзецьмі. Гэта вельмі важна і перспектыва.

Вольга ХАЎРАНКОВА:

— Ёсць ужо і пэўныя вынікі работы: маем 23 стыпендыяты спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі.

доў у Клімавіцкім раёне будуць ладзіцца шматлікія мерапрыемствы, звязаныя з гэтым накірункам работы.

Вольга ХАЎРАНКОВА:

— Мы ўжо цяпер шукаем новыя формы працы з моладдзю, спрабуем іх яшчэ больш зацікавіць сваімі мерапрыемствамі. Сёлета да нас пачалі штоквартальна прыязджаць ідэалагічныя работнікі амаль з усёй вобласці для праходжання стажыроўкі, каб

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— У іншых раёнах у маладых людзей карыстаюцца папулярнасцю тэматычныя дыскатэкі: “пенныя”, “джынсавыя” або маскарэадныя...

Алена ДЗІВАКОВА:

— Так, я ўпэўнена, што будучыня — менавіта за падобнымі дыскатэчнымі мерапрыемствамі. Была нядаўна ў Магілёве, там “джынса-

Праектная дакументацыя на новы будынак ГЦК зроблена два гады таму, але ўсе мерапрыемствы і па сёння ладзяцца ў старым (на здымку).

Клімавіччына: як развіваць інавацыі без кніжных паступленняў?

“Брэндавы мёд”

Амаль усім установам культуры Клімавіч патрабуецца ремонт, скажам, той самай ДШМ (на фота зверху), а будынак, дзе месціцца Цэнтральная раённая і дзіцячая бібліятэкі (на здымку справа), змушае жыць сапраўды ў “цесным суладдзі”.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Наколькі я ведаю, з бягучага года на базе Клімавіцкага раёна запрацавала інавацыйная пляцоўка па рэалізацыі дзяржаўнай маладзёжнай палітыкі...

Алена ДЗІВАКОВА:

— Так, і нам вельмі хочацца развіваць гэты кірунак. Бо ва ўсіх сферах чалавечай дзейнасці — сельскай гаспадарцы, будаўніцтва, спорце — прысутнічаюць маладыя кадры. І вярта кляпаціцца пра гэтую катэгорыю нашых грамадзян. Міграцыя, на жаль, існуе і ў нашым раёне. А трэба ж зрабіць так, каб выпускнікі вярталіся сюды. Гэтага можна дасягнуць не толькі дзякуючы мэтайным накіраванням, але і стварыўшы належныя ўмовы для самарэалізацыі маладых людзей, а таксама ладзячы цікавыя мерапрыемствы, — не горшыя, чым у Мінску ці Магілёве.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Ці ёсць ужо нейкія вынікі працы з моладдзю на Клімавіччыне?

Алена ДЗІВАКОВА:

— Фактычна, мы толькі нядаўна прыступілі да рэалізацыі ўсіх нашых задумак. Ужо складзены падрабязныя планы па працы з моладдзю, у якой будуць задзейнічаны супрацоўнікі сферы адукацыі, спорту, турызму, але самая вялікая праца ляжа на плечы культработнікаў. Таму цягнем трох га-

пераняць вопыт. Да прыкладу, вельмі папулярнымі ў Клімавіцкім раёне сталіся фестывалі па рэпу, брэйк-дансу. Яны ладзяцца некалькі разоў на год, і на іх прыязджаюць каманды з Крычава, Асіповічаў, Магілёва. Цяпер фестывалі набылі, фактычна, міжрэгіянальны статус, і яны вельмі цікавыя для маладых людзей.

Алена ДЗІВАКОВА:

— Нават пры правядзенні сёлетняй “Залатой пчолкі” ў яе рамках быў зладжаны фестываль брэйк-данса. Таму патрэбна і далей развіваць гэты кірунак дзейнасці, рабіць стаўку на новыя формы работы. У раёне даволі шмат людзей маладога веку — больш за шэсць тысяч чалавек, — таму праца з гэтай катэгорыяй насельніцтва для аддзела культуры павінна быць найпрыярытэтай.

Вольга ХАЎРАНКОВА:

— І мы гэта цудоўна разумеем. Цяпер праводзім анкетаванне маладых людзей, каб вывучыць іх зацікаўленні. Задаём пытанні, як яны хацелі б найлепшым чынам правесці свой вольны час, што за музыкі ім падабаецца, і гэтак далей. Потым даныя гэтых анкет будуць прааналізаваны, паглядзім, які мы маем патэнцыял, што мы можам прапанаваць моладзі, — і пачнём працу.

вья” і “пенныя” дыскатэкі карыстаюцца вялікім попытам у моладзі. Адшукаць патрэбныя сцэнарныя распрацоўкі — не праблема, але тут, натуральна, узнікаюць сур’ёзныя пытанні па той матэрыяльна-тэхнічнай базе, якая ёсць у раёне...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Пэўна, маеце на ўвазе раённы Цэнтр культуры? Наведаў яго: патрэба ремонту ва ўстанове — навідавоку...

Алена ДЗІВАКОВА:

— Праектна-каштарысная дакументацыя на будаўніцтва новага РЦК была створана яшчэ два гады таму за кошт сродкаў райбюджэту. Але будаўнічыя работы на гэтым аб’екце так і не пачаліся: не стае сродкаў. Таму дадзенае пытанне пакуль адкладзена на няпэўны час.

Вольга ХАЎРАНКОВА:

— Паводле праекта, у новым будынку РЦК плануецца размесціць Цэнтральную раённую і дзіцячую бібліятэкі, адзел культуры і ўсе службы галоўнай установы культуры Клімавіч.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Сапраўды, раённая і дзіцячая бібліятэкі знаходзяцца ў непрыстасаваным драўляным будынку, дзе вельмі мала месца... Супрацоўнікі аддзелаў ЦБС працуюць проста сярод кніжных стэлажоў, бо вольных памяшканняў і кабінетаў для іх няма... Таксама патрабуюць ремонту Раённы дом рамёстваў, краязнаўчы музей, мастацкая школа...

Алена ДЗІВАКОВА:

— Так, і гэта сапраўды вялікая праблема, бо знайсці цяпер грошы на рамонтныя работы вельмі складана. Яшчэ ў нашых планах — рамонт мясцовага кінатэатра. Таксама створана праектна-каштарысная дакументацыя на яго рэканструкцыю. Але для гэтага патрабуюцца вялізныя грошы, і раён усю суму папросту не пацягне... Цяпер мы спрабуем унесці праекты па будаўніцтве РЦК і рэканструкцыі кінатэатра ў інвестыцыйную праграму. Заўжы ў аблвыканкам па дадзеных пытаннях накіроўваем кожны год, і, улічваючы тое, што ў нас праходзіць міжнародны фестываль, маем вялікую зацікаўленасць у станоўчым вырашэнні названых аспектаў.

Вольга ХАЎРАНКОВА:

— Каб мелі добрую матэрыяльна-тэхнічную базу, можна было б развіваць і новыя кірункі дзейнасці. Напрыклад, нядаўна была ў Шклове. Там на першым паверсе раённай бібліятэкі прапануюць фітачаі. Чаму б і нам не зрабіць такое ў нашай бібліятэцы? Але пакуль няма добрага памяшкання, думаць пра гэта, натуральна, не выпадае.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Але ж некаторыя пытанні па пляншэнні базы ўстаноў усё ж вырашаюцца за кошт сродкаў райбюджэту...

Алена ДЗІВАКОВА:

— Так. Пастаянна выдаткоўваем сродкі на закупку камплектаў сцэнічных касцюмаў для нашых калекты-

дарэчы, прадугледжана безбар'ернае асяроддзе, створаны ўсе ўмовы для пражывання інвалідаў-калясачнікаў.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Пра слабую матэрыяльную базу гарадскіх устаноў культуры мы ўжо гаварылі. Пабываўшы ў некалькіх аграградках раёна, заўважыў і яшчэ адну праблему: у сельскія бібліятэкі сёлета не паступіла ніводнай новай кнігі, скарацілася падпіска. І, як мне вядома, на сённяшні дзень не выконваецца Даручэнне Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь аб штогадовым адлічэнні на папаўненне бібліятэчных фондаў не менш за 15%

за кошт пазабюджэтных сродкаў, заробленых аддзелам, на закупку новых кніг выдаткавана сума прыкладна ў мільён рублёў. Да канца года яшчэ пэўную суму грошай плануецца накіраваць на папаўненне фондаў з той жа крыніцы. Прычым падобная практыка ўжо мела месца і ў першым паўгоддзі 2011-га: тады на закупку літаратуры з пазабюджэтных аддзелаўскіх грошай выдзелілі два мільёны рублёў...

Што ж, аддзел сапраўды знайшоў выйсце дзякуючы наяўным у яго распараджэнні фінансам. А каб, дапусцім, узніклі іншыя пільныя

Намеснік старшыні Клімавіцкага райвыканкама Алена Дзівакова (справа) і начальнік аддзела культуры Вольга Хаўранкова.

для кадравых "пчол"

Райвыканкамаўская "лятушка" з "К"

ваў, тэхнічнага абсталявання як у гарадскія, так і ў сельскія ўстановы культуры, а таксама праводзім неабходныя рамонтныя работы ва ўстановах сферы. І гэта — нягледзячы на даволі складаны ў фінансавым плане год. Напрыклад, сёлета зрабілі сваімі сіламі рамонт у адным з клубаў у вёсцы Барсукі. Старшыня Клімавіцкага райвыканкама пад гэтыя мэты выдаткаваў з рэзервавага фонду 50 мільёнаў рублёў. Але, натуральна, хочацца большага...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Таксама, як я ведаю, сваімі сіламі ў раёне правялі рэканструкцыю гасцініцы. А гэта сапраўды з'яўлялася надзённай патрэбай, паколькі на Клімавічыну прыязджае шмат турыстаў і гасцей на разнастайныя раённыя мерапрыемствы, у першую чаргу — на "Залатую пчолку"...

Алена ДЗІВАКОВА:

— Гасцініца — гэта твар горада. Таму прыкладзі ўсе намаганні, каб яна выглядала годна. Летась скончылі рэканструкцыю гэтага аб'екта і былі рады тым станоўчым водгукам, якія цяпер атрымліваем ад усіх гасцей Клімавіч. У гэтыя,

ад агульнай сумы бюджэтнага фінансавання. Ці будзе гэтае пытанне вырашана?

Алена ДЗІВАКОВА:

— Паступова, спадзяюся, гэтая сітуацыя зменіцца да лепшага, і да канца бягучага года пытанне будзе ўрэгулявана. Грошы на папаўненне бібліятэчных фондаў прапісаны ў бюджэце раёна, і абавязкова будуць выдаткаваны. Гэтае пытанне — заўсёды на нашым кантролі...

Зраблю неабходнае, думаецца, у гэтым выпадку адступленне. Праблема, пагадзіцеся, — надзённая і выключна важная не толькі з пазіцыі развіцця бібліятэчнай справы. Найперш папаўненне фондаў дазваляе казаць і пра ўзровень ідэалагічнай работы ў канкрэтным раёне.

Пад час здачы нумара ў друк (а гэта было праз два тыдні пасля камандзіроўкі) патэлефанаваў у Клімавічы, каб даведацца, ці вырашана праблема. Начальнік аддзела культуры Вольга Хаўранкова распавяла: на жаль, грошы на "кніжныя" мэты з райбюджэту пакуль не паступілі. Але, так бы мовіць, кампраміснае выйсце было знойдзена:

патрэбы, на якія спатрэбіліся б грошы? Ці сума пазабюджэтных прыбыткаў, як у некаторых іншых раёнах, проста не дазволіла б знайсці нават такія адносна невялікія для сучасных цэн на кніжную прадукцыю сродкі? Таму пытанне менавіта бюджэтнага фінансавання на папаўненне кніжных фондаў застаецца на Клімавічыне адкрытым...

Аналагічная праблема ў раёне наспела і датычна падпіскі на перыёдыку. На Клімавічыне сёлета былі праблемы з колькасцю выданняў, аднак, як зазначыла начальнік аддзела культуры, падпіска на снежань, а таксама за першыя месяцы 2012-га ўжо праплачана...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Рэгіён — памежны. Як развіваецца міжнароднае супрацоўніцтва?

Алена ДЗІВАКОВА:

— Клімавічы маюць вельмі шмат гарадоў-пабрацімаў, а гэтыя пабрацімскія адносіны трымаюцца, у першую чаргу, на культурных сувязях. Нашы калектывы пастаянна выезджаюць у Расію, на Украіну, а ансамблі з гэтых краін — пастаянныя госці раённых мерапрыемстваў, асабліва калі казаць пра Міжнародны фестываль "Памяжоўе", што ладзіцца ў Смаленскай вобласці Расіі.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Якія яшчэ задачы, Алена Рыгораўна, стаяць перад аддзелам культуры?

Алена ДЗІВАКОВА:

— Акрамя пільнай увагі да моладзі раёна ды правядзення цікавых маладзёжных мерапрыемстваў, варты актывізаваць працу па стварэнні калектываў са званнямі "народны" і "ўзорны". Іх у раёне не так ужо і мала: адзінаццаць. Мы падрыхтавалі дакументы, каб прысвоіць званні яшчэ двум калектывам. Але трэба імкнуцца, каб падобных ансамбляў было прадстаўлена ў раёне больш. Варта ствараць і калектывы-спадарожнікі, каб захаваць пераемнасць традыцый.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Клімавіцкі раён — Мінск Фота аўтара

На людным месцы

Століншчына: рэалізацыя сцэнарыя са старонак "К"

Журавіны ў Альманах

У Столінскім раёне Брэсцкай вобласці распачалі незвычайнае Свята журавін. З вялікім поспехам яно прайшло ў адным з аграпрадковага раёна — Альманах.

Ідэя зладзіць Свята журавін наспела даўно. Сцэнарый да яго напісала метадыст РАМЦ аддзела культуры Ніна Будкевіч. Дарэчы, менавіта з ім яна перамагла ў леташнім "Конкурсе сцэнарыстаў", аб'яўленым нашай газетай. Ураджэнка Альманаў, яна з дзяцінства ведае, якое значэнне маюць журавіны ў жыцці вяскоўцаў. Акрамя таго, што ягады валодаюць гаючай сілай, журавіны — гэта яшчэ і крыніца дадатковага прыбытку і, калі хочаце, лад жыцця альманцаў, іх своеасаблівы брэнд.

Свята адкрылася масавым шэсцем па вуліцы Савецкай. Наперадзе ўрачыстай калоны ехала на возе Балотная гаспадыня — Журавіна, — а таксама мязі з цудадзейнай ягадай. Дзяўчаты ў народных строях неслі ручнікі і палотнішча з сімвалам-выявай святы, іх суправаджалі музыканты, некаторыя мастацкія калектывы, жыхары вёскі.

Пад'ехаўшы да плошчы, Балотная гаспадыня (дзяўчына ў жоўта-зялёнай вопратцы, упрыгожанай галінкамі і лісцем, у вянку з розных ягад) узышла на сцэну і распавяла прысутным пра вёску Альмана, дзе бясконца цягнуцца таямнічыя балоты, а восенню спее цудоўная ягада — журавіна. Народны фальклорны калектыв "Журавачка" Адвержыцкага дома фальклору выканаў ягадныя і баравыя песні, а ўдзельнікі народ-

нага тэатра "Пагарыне" Столінскага ГДК паказалі эцюд пра паходжанне назвы вёскі.

У гонар святы ўсіх прысутных пачаставалі пірагам з журавінамі і журавінавым морсам.

Побач з галоўнай пляцоўкай святы размясціліся выстаўкі страў "Ягадная асалода". Іх падрыхтавалі педагогі мясцовай сярэдняй школы і дзіцячага садка. Тут былі пірогі і морсы, бліны і піражкі, жэле і запечаныя яблыкі — і ўсе стравы з журавінамі, а яшчэ багатая падборка рэцэптаў. Працаваў фітабар "У Мачульскай знахаркі", дзе напоямі з лекавых зёлак гасцей святы частавала Ніна Дабрынец. Сваю выстаўку вязання і саломкапляцення дэманстравала Праскоўя Палукошка, медык мясцовай урачэбнай амбулаторыі. Бондарскія вырабы прывёз на святы майстар з Адвержыч Антон Даневіч, а гліняныя вырабы — Цэнтр ганчарства вёскі Гарадная.

Галіна ГАШЧУК

На здымках: урачыстае шэсце ўдзельнікаў святы ў Альманах. Фота аўтара

Светлагорск: незвычайная выстаўка

"Філасофія дрэва"

Менавіта так, крыху нечакана, называецца выстаўка скульптурных твораў Яўгена Барысенкі, якая нядаўна адкрылася ў Светлагорскай карцічнай галерэі "Традыцыя" імя Германа Пранішнікава.

Але яго пакутлівая засяроджанасць на самім сабе — відавочная: вочы прыкрыты, лоб наморшчаны, бровы прыўзняты, у вуснах адчуваецца нямы боль... І наогул, ён нібыта зазірае ў таямнічую сутнасць сваёй душы. Нервова напружаная рука, якая падпірае шчаку... Вось яна, уразлівая загадкаваасць самасузірання.

Аказваецца, дрэва можа мець пачуцці, памяць, той або іншы характар... Ёсць у яго і свая філасофія. Але такое здараецца толькі тады, калі яно сустракаецца з талентам, з творчай апантанасцю. А яна заўжды была ў Яўгена Аркадзевіча, дзе і кім бы ён ні працаваў.

Нават назвы яго работ сцвярджаюць іх філасофскую і гістарычную заглыбленасць, натуральнасць асацыяцый: "Дыяніс. Прадчуванне асалоды", "Мроі аб каханні", "Пераадоленне хаосу"... Яўген Аркадзевіч шукае прастаты, але не спрощанасці. І — знаходзіць яе ў пачуццёвых праўленнях. Эмацыйная напружанасць адчуваецца і ў "Апошнім коласе", і ў "Прароку", але асабліва ярка — у "Самасузіранні". Па-рознаму можна ўспрымаць аблічча героя гэтага псіхалагічна асэнсаванага твора.

Акрамя таго, ёсць больш даступныя кожнаму сюжэтныя або партрэтныя ўвасабленні. З якой шчырасцю, з якім тонкім лірызмам Яўген Барысенка здолеў перадаць адчуванне яскравашчасливай роднасці маці і ейнага сына! Відавочная пачуццёвая супакоенасць зыходзіць ад твора, які так і называецца — "Шчасце". Юныя светлагорцы (а іх часта можна ўбачыць у галерэі), безумоўна, парадуюцца такім выявам, як "Гном", "Хатабыч", "Лясныя жыхары", "Радаць"...

Вось ужо больш за трыццаць гадоў увесць свой вольны час майстра аддае любімайму занятку — разьбе па дрэве, і назва выстаўкі — "Філасофія дрэва" — цалкам адпавядае яго творчай сутнасці.

Я.Барысенка. "Шчасце".

Ізяслаў КАТЛЯРОЎ Светлагорск

Касцюковічына: дзіцячая творчасць

Зорачкі фестывалю

Нядаўна ў Касцюковіцкім раёне Магілёўскай вобласці адбыўся III Раённы агляд конкурсу дзіцячай творчасці "Прыбсэдскія зорачкі".

У рамках мерапрыемства таксама была арганізавана выстаўка дэкаратыўна-прыкладнай творчасці навучэнцаў Дзіцячай школы мастацкіх рамёстваў. Лепшыя работы былі ўдастоены дыпломаў фестывалю.

У ім прынялі ўдзел навучэнцы раённых Дзіцячай школы мастацтваў і Дзіцячай школы мастацкіх рамёстваў, салісты Раённага цэнтра культуры, Маладзёжнага культурнага цэнтра "Юнацтва", сельскіх клубных устаноў...

Конкурс праводзіўся па трох узроставых катэгорыях у намінацыях "Вакальнае мастацтва", "Харэаграфічнае мастацтва", "Інструментальнае выканальніцтва" і некаторых іншых.

Лаўрэатамі III Раённага агляду-конкурсу дзіцячай творчасці "Прыбсэдскія зорачкі" сталі Марына Ісакова (ДШМ), Наталля Мурашчанка (Маладзёжны культурны цэнтр "Юнацтва"), вакальны ансамбль "Інфініці", узорны харэаграфічны ансамбль "Мазаіка" (ДШМ) і многія іншыя.

Наталля АЗАРАНКА, метадыст Касцюковіцкага раённага цэнтра культуры

Дэталі да агульнай карціны

Скарбы і энцыклапедыі

Дырэктар Клімавіцкага раённага краязнаўчага музея Людміла Андрушкова гадзінамі можа распавядаць кожнаму наведвальніку пра дзейнасць сваёй установы.

Акрамя даволі цікавай экспазіцыі, у якой можна пабачыць сапраўдны зуб шарсцістага насарога, скарбы старажытных манет і ўнікальную калекцыю мясцовага ткацтва, тут сабрана багатая матэрыялаў па гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Супрацоўнікі установы праводзяць шматлікія навуковыя даследаванні і ўжо выдалі шмат кніг па гэтай тэме. Іх праца была адзначана не толькі ў раёне, але і ў краіне: пазалетаў музейшчыкі атрымалі дыплом II ступені Рэспублікан-

скага агляду-конкурсу на лепшы музей года па патрыятычным выхаванні моладзі.

Як запэўніла мяне Людміла Андрушкова, на дасягнутым супрацоўнікі Клімавіцкага музея спыняцца не збіраюцца. Ад колькасці тых выданняў, што ўжо выйшлі з друку дзякуючы іхняй нястомнай працы, вочы проста разбягаюцца! Тут і "Геаграфічна-статыстычны слоўнік Клімавіцкага раёна", і "Героі Савецкага Саюза: ураджэнцы Клімавіч", і шматлікія краязнаўчыя выданні, сярод якіх ёсць і зусім новая — яшчэ нявыдадзеная — кніга "З гісторыі вёскі Стары Дзедзін". Яна створана ў рамках яшчэ аднаго музейнага праекта — "Сем цудаў Клімавічыны" — і, безумоўна, зацікавіць любога жыхара краю і кожнага наведвальніка музея.

На под'юме — соль з дэвонскага перыяду

Папараць-кветка з біяграфіяй у мільён гадоў

Неаднойчы на старонках “К” ішла гаворка пра спрадвечных спадарожнікаў чалавека — камяні, іх разнастайныя адметнасці, а таксама абрады і традыцыі, звязаныя з шанаваннем гэтых старажытных артэфактаў гісторыі. У той жа час, па-за ўвагай заставаўся не менш унікальна з’ява: равесніца тых жа камяню — соль, якая не толькі ўзбагачае смак разнастайных страў, але і захоўвае багата таямніц, схаваных у тоўшчы зямлі на глыбіні ў тысячу метраў.

Да прыкладу, у слях беларускай солі айчыннымі шахцёрамі не так даўно былі знойдзены фрагменты дагістарычных жамярын і раслін, у тым ліку галінка папараці, закансерванаваная на некалькі мільёнаў гадоў. Сёння гэтыя ды шэраг іншых унікальных прадметаў захоўваюцца ў Музеі працоўнай славы “Беларуськалія”, які быў адкрыты колькі гадоў таму. Нягледзячы на адносна малую плошчу — усяго 130 квадратных метраў, — фонд музея налічвае больш за тысяччу каштоўных экспанатаў, падзеленых у адпаведнасці з канцэпцыяй на дзве часткі: Залу гісторыі прадпрыемства і Прастору сучаснасці.

Зразумела, ніякай гісторыі прадпрыемства не было б без уласна карысных выкапняў. Як вядома, Старо-

бінскае радовішча калійных солей — адно з найбуйнейшых у свеце і другое па велічыні на тэрыторыі СНД. А ўтварылася яно каля 300 мільёнаў гадоў таму напрыканцы дэвонскага перыяду геалагічнай гісторыі. Цікава, што калійныя солі размяшчаюцца ўнутры пластоў солі каменнай, а ўзоры сцен салігорскіх шахтаў нагадва-

Можна толькі ўявіць, колькі намаганняў давалася прыкласці стваральнікам прадпрыемства і шахцёрам, каб здабыць першыя тоны ўнікальнага рэчыва. Менавіта таму арыгінальныя дакументы, рарытэты фотаздымкі і разнастайныя прадметы шахцёрскай прафесіі, характэрныя для сярэдзіны мінулага

стагоддзя, што захоўваюцца ў музеі, маюць велізарнае значэнне для спазнання гісторыі “Беларуськалія”, а да таго ж, дазваляюць трапіць у прастору самой шахты. Да прыкладу, у экспазіцыі прадстаўлены здымкі пераможцаў працоўных спаборніцтваў, рэкардсменаў па здабычы і перапрацоўцы руды.

Музей, як адзначылі яго супрацоўнікі, мэтанакіравана збірае і захоўвае матэрыялы, якія характарызуюць гісторыю, вытворчасць, эканоміку “Беларуськалія”, а таксама прадметы матэрыяльнай і духоўнай культуры, што маюць гістарычную, навуковую і мастацкую каштоўнасць.

Колькі слоў варта сказаць і пра канцэпцыю музея, у адпаведнасці з якой залы падзелены дыяганальным разрэзам у выглядзе пластоў калійнай солі, што стварае дыярама шахты. Пры гэтым, у дыяганальным разрэзе з аднаго боку знаходзіцца панарама лавы з горназдабыўным комплексам. У той жа час, экспанаты размяшчаюцца на под’юмах у выглядзе структуры руды. У прыватнасці, у прасторы музея можна сустрэць муляжы шахцёра і выратавальніка ў натуральную велічыню, тэхніку і абсталяванне, неабходнае для вытворчасці. Акрамя таго, узоры прадукцыі размешчаны ў шклянках цыліндрах на шматузроўневым под’юме.

Думаецца, чарговяя цікавыя экспанаты не прымусяць сябе чакаць, тым больш, у наступным годзе будзе ўведзена першая чарга новага Бярозайскага рудніка, пры асваенні якога, як запэўнілі на прадпрыемстве, выкарыстоўваюцца найноўшыя тэхналогіі.

Кастусь АНТАНОВІЧ

На здымках: першыя геалагі ў Салігорску; фрагмент экспазіцыі музея і яе “салёны” экспанат.

Зусім нядаўна на старонках “К” (№ 37 за 2011 г.) быў апублікаваны артыкул “Белая лістота на тытуле Бібліі” гомельскага даследчыка Мікалая Палкоўнічанкі, прысвечаны Францыску Скарыну і незвычайнай тэхніцы выканання яго выданняў. У першую чаргу, трэба аддаць належнае аўтару за ягонае імкненне ў чарговы раз звярнуць увагу на гэтую эпохальную, знакавую фігуру беларускага Адраджэння.

У згаданым артыкуле справядліва адзначана, што выданні Францыска Скарыны да нашага часу не пера-

Дэтэктыў Скарыны

Працяг
тэмы

Арыгіналы таямніц першадрукара

Даследаванне беларускай кніжнай культуры не адно дзесяцігоддзе з’яўляецца актуальнай і запатрабаванай шырокай грамадскасцю тэмай, якая патрабуе ґрунтоўнага падыходу да кожнага кніжнага артэфакта, а часам — і сапраўднага дэтэктыўнага расследавання. Менавіта такі падыход характэрны і да кніг нашага першадрукара Францыска Скарыны, на старонках якіх захоўваецца шмат неразгаданых загадак. І, відавочна, толькі сумеснымі намаганнямі даследчыкаў можна дасягнуць ісціны.

стаюць здзіўляць сваімі таямніцамі, на разгадку якіх часам даводзіцца ахвяраваць гады працы ў архівах і бібліятэках. Аднаму з адкрыццяў Скарынавых таямніц і прысвяціў сваю ўвагу гомельскі даследчык. На яго думку, славы дрэварыт тытульнага аркуша “Бібліі рускай” друкаваўся з трох клішэ ў тры фарбы, адна з якіх мяжуе з практычнай нябачнасцю.

Каб на свае вочы пераканацца ў слушнасці гэтай тэорыі альбо абвергнуць яе, давалася пад час апошняга візіту ў Маскву завітаць у Расійскую дзяржаўную бібліятэку, дзе захоўваюцца два арыгінальныя экзэмпляры Скарынавай “Кнігі Быцця”, у якой, як і ў першай кнізе “Бібліі”, быў змешчаны аналізаваны тытульны аркуш. Трэба адзначыць, што ў зборачы беларускіх бібліятэк гэтае выданне, на жаль, ад-

сутнічае. Паводле падлікаў вучоных, у свеце захавалася не менш за 18 экзэмпляраў “Кнігі Быцця” Ф.Скарыны, прычым самым вялікім зборам валодае менавіта Расійская дзяржаўная бібліятэка.

Праца з арыгіналамі пацвердзіла мае падазрэнні. У першым экзэмпляры не было ніякай выявы на верхнім шчыце гравіраванага тытула. Аркуш наогул аказаўся наватворам (быў створаны пасля выхаду ў свет выдання, узамен страчанага). Аднак пры праглядзе аркуша на святло становіліся бачнымі фрагменты гравюры “Тройца”, надрукаванай на адваротным баку аркуша. У выніку стваралася ўражанне наяўнасці на верхнім шчыце “амаль нябачнай выявы”. Цікава, што пры праглядзе аркуша на прасвет пасярод пустога шчыта аказваецца акурат выява трохаблічнага Бога: Бога Айца, Бога Сына і Бога Духа Святога. Другі экзэмпляр (а менавіта яго рэпрадукцыю, мусяць даводзілася бачыць у перавыданых гомельскаму даследчыку) на тым жа шчыце ўтрымлівае рукапісныя малюнкi ці запісы чарнілам, якія з часам крыху распыліліся. Відавочна, гэтая выява і была ўспрынята даследчыкам у якасці надрукаванай Скарына амаль нябачнай лістоты.

Алесь СУША, вучоны сакратар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, кандыдат культуралогіі
На здымках: прагляд фрагмента тытульнага аркуша на святло; тытульны аркуш другога экзэмпляра “Кнігі Быцця” Ф.Скарыны з рукапіснымі малюнкамі на верхнім шчыце.

Неаднаразова ў перыядыцы ўзнімалася праблема двух лёсавызначальных для ўсяго народа і, вядома ж, для развіцця культуры, духоўнасці дакументаў: Рыжскай мірнай дамовы — з моманту падпісання якой сёлета споўнілася 90 гадоў, — і Пакта Молатава-Рыбентропа 1939-га, калі нарэшце адбылося ўз’яднанне Заходняй Беларусі з БССР. Тым не менш, і па сёння адкрываецца шмат “белых плям”, звязаных, у прыватнасці, з драматычным лёсам праваслаўных святароў.

У міжваенныя гады...

Фактаграфія з архіваў і дакументаў

Як адзначае кандыдат багаслоўя Фёдар Крыванос у кнізе “Многі скорби праведным”, што нядаўна пабачыла свет у выдавецтве мінскага Свята-Петрапаўлаўскага сабора, на этнічных беларускіх землях, якія знаходзіліся да 1939 года ў складзе Польшчы, праводзілася жорсткая палітыка ў адносінах да праваслаўя. Больш за тое: рабіліся захады па знішчэнні шэрагу храмаў. Таму часу была ўласціва і дыскрымінацыя праваслаўных беларусаў у грамадзянскіх правах. Скажам, па звестках кандыдата багаслоўя

Сергія Гардуна, на Брэстчыне ў агульнаадукацыйных школах ніводзін прадмет, за выключэннем Закона Божага, не выкладаўся па-беларуску. У такой сітуацыі, сведчыць даследчык, адны святары ішлі на кампрамісі выкладаць Закон Божы па-польску, за што атрымлівалі прывілеі, павышаны заробак, іншыя ж — імкнуліся як мага шырэй выкарыстоўваць родную мову.

Аднак менавіта пад час змены ўлады з верасня 1939-га распачаліся масавыя злачынствы ў адносінах да свята-

роў і найбольш актыўных прыхаджан. Як адзначае Фёдар Крыванос, забойствы адбываліся тады, калі палякі ўжо не кантралявалі сітуацыю на месцах, а савецкія органы ўлады яшчэ не сцвердзіліся, не займелі яшчэ аўтарытэту на далучанай да БССР тэрыторыі. Пры гэтым актамі расправы з духавенствам кіравалі так званыя рэвалюцыйныя камітэты. Паводле пратакола допыту протаіерэя Юліяна Мілера, арыштаванага ў 1944-м, стала вядома: толькі ў межах Гродзенскай епархіі ў 1939 — 1941 гг. налічвалася “...да 10 святароў, забітых сваімі людзьмі”.

Акрамя таго, пасля 17 верасня 1939-га было арыштавана шмат жыхароў заходніх абласцей Беларусі, у тым ліку — і многія святары, па падазрэнні ў супрацоўніцтве з польскай паліцыяй, а таксама за ўдзел у контррэвалюцыйным руху. Фёдар Крыванос звяртае ўвагу: у пераважнай большасці вынесеных прысудаў было адно і тое ж пакаранне: восем гадоў лагераў, што сведчыць і пра ўзровень расследавання віны арыштаванага.

Даследчык са спасылкай на дакументальныя і архіўныя крыніцы прыводзіць наступныя факты: да 22 чэрвеня 1941 года на тэрыторыі колішняй Заходняй Беларусі “...было арыштавана 53 святары, 10 з іх пазней вызвалілі, 37 зніклі без вестак і 6 памерлі і былі расстраляны”...

К.А.

Успомнім яшчэ аднаго зусім забытага ў Беларусі цікавага мастака: Міхала Аляксандра Пятра Кулешу — такое яго поўнае імя, дадзенае пры нараджэнні 26 лістапада 1799-га — роўна 212 гадоў таму. Хаця існуюць версіі, што нарадзіўся ён ці то ў 1795, ці то ў 1800 гг. Ды і месца, дзе будучы творца з'явіўся на свет, таксама выклікае пытанні: у адных крыніцах значыцца горад Вільня, у іншых — Лідскі павет Гродзенскай губерні...

яго самыя дальнія творчыя "камандзіроўкі" абмяжоўваліся Крымам і Пецярбургам. Маляваў толькі тое, што яму было цікава, не прэтэндуючы на еўрапейскую славу мастака; пасля 1820-х гадоў — у гушчу палітычных падзей не ўлазіў, веў жыццё простага працаўніка і вандроўніка па землях продкаў, імкнуўся ў сваіх творах паказаць, што калісьці адбывалася ў ВКЛ і Рэчы Паспалітай, і што засталося ў народнай памяці ад гадоў паўстання Тадэвуша Касцюшкі... Хіба гэтага мала?

Праз 30 гадоў пасля смерці Касцюшкі, у 1845-м, Кулеша прыехаў у вёску Мерачоўшчына Брэсцкай губерні, каб стварыць цыкл малюнкаў і жывапісных пейзажных эцюдаў родавага маёнтка Касцюшкаў — гэта за пару крокаў ад неагатычнага Косаўскага палаца. Тут у 30-я га-

М.Кулеша. "Мерачоўшчына".

Усе пачыналася добра. Кулеша працаваў не складаючы рук: рысаваў пяром, рабіў эскізы складаных кампазіцый, капіраваў творы Рэмбранта і Веласкеса, захапляўся скульптурай і літаграфіяй. Але ў верасні 1823 года па загадзе сенатара-рэакцыянера М.Навасільцава ён быў нечакана арыштаваны разам са сваімі сябрамі І.Дамейкам, Ф.Малеўскім, Ю.Кавалеўскім, Ю.Яжоўскім, А.Сузіным, Т.Занам, Я.Чачотам, А.Міцкевічам ды іншымі членамі тайнага патрыятычнага і асветніцкага аб'яднання студэнтаў універсітэта — таварыства філаматаў. Усяго тады было арыштавана больш за сто чалавек: усіх іх выдаў студэнт Ян Янкоўскі. Восенню 1824-га многія былі прыгавораны да розных турэмных тэрмінаў альбо высланы ў глыб Расіі. Быў звольнены з паса-

Эцюд вандроўніка на Белым возеры

У Польшчы і Літве гэтага мастака ведаюць: там знаходзіцца большасць яго твораў жывапісу і графікі, і таму не дзіва, што ў кожнай з гэтых краін ён лічыцца "сваім", нацыянальным, мастаком. Яно зразумела: у Вільні ён нарадзіўся (калі прыняць гэты факт за аксіём), там жа, у Віленскім універсітэце, вучыўся, а памёр — у Беластоку, дзе і пахаваны. Вось такое атрымліваецца кола жыцця... Але тое, што ўсё жыццё Міхала Кулешы працякала на этнічнай тэрыторыі Беларусі, адкуль ён практычна нікуды і не выязджаў, а ўсе свае творы так або інакш прысвячаў гісторыі Вялікага Княства Літоўскага ды архітэктурным помнікам старажытнай Беларусі, у межжных даследаваннях сцігла замоўчваецца.

З беларусаў адзін толькі Леанід Дробаў на пачатку 70-х гадоў мінулага стагоддзя імкнуўся штосьці распавесці на двох старонках у кнізе "Живопись Белоруссии XIX — начала XX в." пра славу тага нашага мастака, але гэта, на жаль, у будучых дробаўскіх паслядоўнікаў-мастацтвазнаўцаў не выклікала ніякіх асаблівых эмоцый, каб прафесійна заглябіцца ў тэму "Кулеша і Беларусь" з вывучэннем адпаведных архіваў, якія сёння знаходзяцца ў Літве і Польшчы. Прынамсі, пасля той кнігі Дробава (а мінула амаль 40 гадоў) нічога новага ў нашай мастацтвазнаўчай літаратуры і друку пра жыццё ды творчасць Міхала Кулеша я так і не сустрэў. Добра, што хоць у 8-м томе "Беларускай энцыклапедыі" змешчана маленькая біяграфічная даведка пра М.Кулешу, зноў жа, аўтарства Л.Дробава. Ды і ў Інтэрнэце сціплыя звесткі пра Кулешу "пазычаны" з той самай кнігі Дробава аж да коскі, праўда, без пазначэння крыніцы і яе аўтара. Мой сённяшні матэрыял ніяк не прэтэндуе на ісціну ў апошняй інстанцыі: я прадстаўляю чытачу проста невялічкі "эцюд" пра гэтага мастака і вандроўніка з нейкай надзеяй, што хтосьці з часам усё ж зможа стварыць сапраўдную поўную "карціну" пра нашага славу тага земляка, сучасніка і сябра А.Міцкевіча, В.Ваньковіча, Я. Чачота, І.Дамейкі, Р.Спізеня, Т.Зана...

Разумею, Міхал Кулеша, па вялікім рахунку, застаўся ў "цено" гэтых выдатных асоб, але гэта не яго віна: так склаўся лёс. Ён, канешне, далёка не такая легендарная харызматычная фігура, як скажам, Міцкевіч, Ваньковіч або Дамейка; ён не "блукаў" па "еўропах", не прыцягваў увагу грамадства сваімі неадназначнымі ўчынкамі, жыў сціпла, а

Міхал Кулеша: у супрацьвагу многім "рамеснікам"...

ды XX ст. яшчэ існаваў Дом-музей Касцюшкі, але ў 1942-м ён быў спалены ў час баявых дзеянняў. Я бываў у гэтых мясцінах у сярэдзіне 1980-х і бачыў на лузе камень у агароджы з надпісам на рускай мове: "В находившемся на этом месте доме родился Тадеуш Костюшко, видный политический деятель Польши". За той час многае змянілася. Касцюшка вярнуўся ва ўлонне беларускай гісторыі, а ягоны дом у 2004 годзе быў адноўлены. І ў гэтым не апошняю роль сыграў мемарыяльны пейзаж Міхала Кулешы "Мерачоўшчына", выкананы ў тэхніцы літаграфіі. Мастак працаваў над ім халодным зімовым днём. З трубы аднапавярховага драўлянага дома, занесенага снегам, валіць густаваты дым. Перад фасадам дома, агароджаны нізкім шыкетнікам, стаіць моцны дуб з аголенымі раскідзстымі галінамі. Злева — зацярушаная камякамі снегу высокая стройная яліна. А на першым плане, справа, — маленькая чорная фігурка чалавека, які павольна набліжаецца да адчыненых дзвярэй дома. Хто гэты чалавек — невядома: можа, былы ветэран — салдат арміі Касцюшкі, можа — выпадковы падарожнік, што марыць знайсці тут часовы прытулак, а можа, і сам мастак, які разглядае "натуру", перш чым узяцца за аловак і зрабіць накід гэтай гістарычнай мясціны, дзе нарадзіўся спаўны сын беларускага народа, Герой ЗША і Францыі...

...Бацькі будучага мастака былі не вельмі багатыя шляхцічы, якія, аднак, мелі нерухомасць і ніколі не жылі ў беднасці. А сямейныя традыцыі, якія ў сям'і Кулешаў вельмі шанаваліся, дазволілі хлапчуку расці ў дабратворным, спрыяльным асяроддзі і атрымаць тыя першапачатковыя веды, якія хутка прывядуць яго ў цыстэрыянскую школу ў невялічкім гарадку Трашкуны Уцянскага павета (цяпер — Цэнтральная Літва). Мястэчка Трашкуны вядомае з канца XVII ст. і да 1795 г. уваходзіла ў ВКЛ, пакуль не трапіла ў склад Расійскай імперыі. Менавіта тут на пачатку XIX ст. працавала вядомая ў рэгіёне каталіцкая школа цыстэрыянцаў — членаў аднайменнага старажытнага манаскага ордэна (або ордэна бернардынцаў, названага па імені аднаго з буйных яго дзеячаў — Бернарда з Клерва). Падрабязнасці прабывання тут Міхала невядомыя, але ўжо ў 1820 годзе ён — студэнт Імператарскага Віленскага ўніверсітэта.

М.Кулеша. "Гетман".

Праўда, да гэтага Кулеша паспеў панастаўнічаць у некаторых прыватных віленскіх школах, дзе веў урокі рысавання і рускай мовы, а таксама — намаляваць колькі карцін ды эскізаў. Яны экspanаваліся на мастацкай выстаўцы студэнтаў універсітэта ў чэрвені 1820-га. На факультэце прыгожых мастацтваў Кулеша займаўся ў знакамітага прафесара Яна Рустэма — стваральніка Віленскай мастацкай школы, таленавітага рысавальшчыка, партрэтчыста ды аўтара гістарычных кампазіцый, — і лічыўся адным з самых здольных вучняў. Наогул, усім студэнтам, хто знаходзіўся пад кляпатлівым крылом Рустэма, проста пашанцавала. Ці жартачкі: Рустэм першым дабіўся права прымаць ва ўніверсітэт здатных маладых людзей незалежна ад іх сацыяльнага паходжання,

таму побач з атожылкамі буйных землеўласнікаў і памешчыкаў вучыліся дзеці дробнай шляхты, гандляроў, рамеснікаў і нават дзеці прыгонных. Папулярнасць Рустэма сярод студэнтаў была надзвычайнай. Дастаткова сказаць, што яго вучнямі ў розныя часы былі В.Ваньковіч, Я.Дамель, Ю.Аляшкевіч, Н.Орда, К.Русецкі, І.Хруцкі, Т.Шаўчэнка, Ю.Азіяблоскі. Яшчэ адзін вучань Рустэма і сябра Кулешы Адам Шэмеш пісаў: "У класе заўсёды стаяла глыбокая цішыня, таму што прысутнічаў Рустэм, якога ўсе паважалі. Ён любіў таварыства студэнтаў і даваў ім шмат каштоўных парад. Некаторых, асабліва таленавітых, вучняў ён запрашаў нават у сваю майстэрню (г. зн. дазваляў працаваць у майстэрні мэтра. — Б.К.)... Менавіта да такіх "асабліва таленавітых" належыў і Міхал Кулеша.

ды начальніка Віленскай вучэбнай акругі славыты граф Адам Чартарыйскі, і ягонае месца заняў той самы Навасільцаў. Палкі Яхім Лелявель, прафесар-выкладчык гісторыі, таксама быў вымушаны пакінуць універсітэт.

Арыштаваны Міхал Кулеша нейкі час разам з Чачотам сядзеў у камеры былога касцёла місіянераў. На першым допыце мастак адмаўляў сваю прыналежнасць да філаматаў, дакладней, да гуртка "блакітных" — даччынай арганізацыі аб'яднання філаматаў, якую ўзначальваў Ян Чачот. Гэты сумленны чалавек пасля прысуду дзесяць гадоў адбыў у расійскай ссыльцы, потым восем гадоў працаваў інжынерам на будаўніцтве Бярэзінскага канала ў Лепелі, пакуль у 1841-м, на сваё шчасце, не апынуўся ў Шчорсах у графа Адама Храптовіча, дзе стаў выдатным збіральнікам беларускага фальклору. А з Кулешам здарылася іншая гісторыя. Спачатку, пасля першых допытаў, яму як бы паверылі, адпусцілі на волю, але хутка зноў арыштавалі і пасадылі ў былы французсканскі кляштар, бо з'явіліся неабвержныя факты яго дачынення да маладых рэвалюцыянераў. Захаваўся цікавы дакумент пад назвай "К истории тайных обществ и кружков среди литовско-польской молодежи в 1819 — 1823 гг. Варшава". "Общий именной список принадлежавших к тайному обществу филаретов, существовавшего в Вильне, между учениками Виленского университета равно оговоренных и неотысканных, учинен в Следственной комиссии 1824 года мая 13 дня" змяшчаў імяны найбольш актыўных дзеячаў таварыства філаматаў і філарэтаў. Сярод іх — "Михаил Кулеша, 23 лет, Гродненской губернии, Лидского уезда, нет за ним никакого имени". А вось што сказана пра Міцкевіча: "Адам Мицкевич, кандидат философии, бывший учитель Ковенского училища, 24-х лет, Гродненской губернии, города Новоградка, где имеет дом с землею. Он сознался, что находился членом в обществе филаретов, а не будучи якобы членом филаретов, бывал иногда на заседаниях их". Пра Яна Чачота: "Иван Чечот, канцелярскі служитель прокуратурии Радзивилловской, 27 лет, Гродненской губернии, Новоградского уезда, нет за ним никакого имени, проводник "голубого" союза"...

(Заканчэнне будзе.)
Барыс КРЭПАК

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 227 45 62. Экспазіцыі:

- Мастоцтва Беларусі XII — XIX стст.
- Мастоцтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
- Мастоцтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
- Мастоцтва краін Усходу XV — XX стст.
- Мастоцтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.

Выстаўкі:

- "Зачараванне графікай".
- "Вобраз Прасвятой Багародзіцы ў беларускім ікананісе XVII — XVIII стст.". Персанальная выстаўка **Генадзя Мурамцава**, прысвечаная 80-годдзю з дня нараджэння творцы.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 227 87 96. Пастаянная экспазіцыя.

- "Цярноўнік крэсаў".

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў в. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 68. Пастаянная экспазіцыя.

- Выстаўка японскага мастацтва.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНІЦКАГА-БІРУЛІ ў г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37. Тэл.: (8-0222) 22 48 87. Экспазіцыя "Культура 1-й пал. XIX ст.". Выстаўка рускага жанравага жывапісу XIX — пачатку XX стст.

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 227 43 22. Экспазіцыі:

- Мастоцтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст. — "Старажытная Беларусь".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- "3 крыніцы адвечнай прыгажосці".
- "Водбліскі ваеннай славы".

"Гарадская культура XIX — пач. XX стст."

Выстаўкі:

- "Чароўны свет, народжаны маленькай іголкай".
- "Мінск — горад майго юнацтва".
- Выстаўка Яўгена Казюлі "Сцежкі творчасці. Фрагменты".

Дом-музей ІЗ'езда РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

- Пастаянная экспазіцыя

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.

- Экспазіцыя "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
- Выстаўка "Рукою Коласа" — да 129-годдзя з дня нараджэння паэта.
- Тэатрализованая экскурсія паводле казак Якуба Коласа.
- Інтэрактыўны праект

ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

г. Мінск, вул. М.Богдановіча, 15. Тэл.: 334 56 21.

Выстаўкі:

- Літаратурна-мастацкая выстаўка "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам".
- "Тэатральныя лялькі — госці музея".
- "Планета творцаў і іх герояў" (жывапіс, графіка).

САМАРОБНАЯ ПАРТЫЗАНСКАЯ ЗБОРЯ.

Выстаўка А.Замай "Маё ваеннае дзяцінства".

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11. Цэнтральная частка палаца.

Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.

■ "Чырвоная гасцеўня".

■ "Зала урачыстых прыёмаў".

■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея.

■ Паскевічы. Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".

■ "Час азірнуцца".

■ "Класікі беларускага жывапісу XX ст.". Паўночнае крыло палаца

Выстаўкі:

- Пакой крывых лустэраў.
- "Свет звяржой Гомельшчыны".
- Куток жывых экзатычных рэптылій.
- Зімовы сад
- Свет субтрапічных раслін і жывёл.
- Працуюць рэстаўрацыйныя майстэрні і аддзел па турызме (вул. Кірава, 8).

■ Куток жывых экзатычных рэптылій.

■ Свет субтрапічных раслін і жывёл.

■ Працуюць рэстаўрацыйныя майстэрні і аддзел па турызме (вул. Кірава, 8).

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.

■ Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.

■ На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.

■ "Музей крыміналістыкі".

■ Выстаўка "Свет мёду і здароўя".

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ "УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск, Кастрычніцкая плошча, 1

(Палац Рэспублікі). Тэл.: 227 26 12. Выстаўка **А.Аракчэвай**

"Краіна цудаў".

■ Фотавыстаўка **Вольгі Бубіч**

"Горад унутры".

КАРШІННАЯ ГАЛЕРЭЯ Г. ВАШЧАНКІ

г. Гомель, вул. Карповіча, 4, пр. Леніна, 43. Тэл.: (8-0232) 77 75 20.

■ Выстаўка-продаж твораў выяўленчага мастацтва, сувеніраў і тавараў для мастакоў.

■ Выстаўка "Дыпломнік-2011".

■ Выстаўка сучаснага польскага жывапісу.

■ Выстаўка работ **Леаніда Шчамялёва**.

ПАСПЯШАЙЦЕСЯ НА ПОШТУ!

НАГАДВАЕМ! ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" НА I-е ПАЎГОДДЗЕ 2012 ГОДА!

Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 63875, ведамасная падпіска — 638752.

"Гісторыя ІЗ'езда РСДРП".

■ Выстаўка "Сувязь часу".

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 30 35.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстаўкі:

- "Лятаючыя кветкі".
- "Даспехі часоў Паўночнай вайны".
- Фотавыстаўка **Сяргея Плыткевіча**.

літаратурных музеяў Мінска "Музейныя хованкі".

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 227 78 66.

■ Пастаянная экспазіцыя "Жыццё і творчасць Янкі Купалы".

■ Выстаўка Н.Табушавай "Асобы майго часу".

■ Цыкл заняткаў "Дзядзька Янка, добры дзень!".

■ Інтэрактыўная гульня "У пошуках Папараць-кветкі".

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а. Тэл.: 226 03 98.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстаўка "Дзень добры, свет!" Марыі Валчэцкай.

■ Выстаўка А.Мацяш "Домік з лапікаў".

■ "Партызанскі лагер" (партызанскія рукапісныя журналы і

Выстаўкі:

- "Вялікія муміі Егіпта".
- "Бацькі і дзеці" (Сяргей і Святлана Катковы).
- "Гістарычная Арменія".
- "Іран — страна мастацтва".
- "Цень Іерусаліма" (фотавыстаўка Л.Падруля).
- "3 табурэтам праз кантыненты".
- "Культавыя прадметы" ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
- "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).

ТЭАТРЫ*

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.

- 26 — "Хаваншчына" М.Мусаргскага.
- 27 — "Жызэль" А.Адана.
- 29 — "Чароўная флейта" В.А. Моцарта.
- 30 лістапада — "Сярэбраны стагоддзе" (канцэрт).
- 1 снежня — "Лебядзінае возера" П.Чайкоўскага.
- 2 — "Рыгелета" Дж.Вердзі.
- 3 — "Папялушка" С.Пракоф'ева.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26.

- 26 — "Залатое кураня" В.Уланоўскага.
- 26 лістапада, 3 снежня — "Даратэя" Ц.Хрэнікава.

■ 26 (12⁰⁰ і 14³⁰) — "Гісторыя двух сабак" Я.Конева.

■ "Сёстры Псіхеі" С.Кавалёва.

■ 27 — "Дамавічкі" Я.Конева

■ "Шчаслівы муж" Ф.Аляхновіча.

■ 28 — "Мужчыны на мяжы нервовага зрыву" Б.Вурхам.

■ 29 — "Адамавы жарты" С.Навуменкі.

■ 30 лістапада, 1 снежня — "Сталіца Эраўнд" С.Гіргеля.

■ 2 — "Нязваны госць" С.Бартохавай.

■ 27 лістапада, 3 снежня — "Чароўная лампа Аладзіна" М.Самойлава.

■ 27 лістапада, 2 снежня — "Мая жонка — ілгуня" В.Ільіна, В.Лукашова.

■ 30 лістапада — "Чароўны свет аперэты" (канцэртная праграма).

■ 1 снежня — **Каханне па-італьянску: "Званочак"** Г.Даніэці, "Шлягеры неапіланскага квартала".

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛЬКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- 26 — "Асяярожна, Соня!" А.Усачова.
- 27 — "Церам-церамок" С.Маршака.
- 29, 30 лістапада — "Касмічная казка" Х.Паўкша.
- 2 снежня — "Ладдзя распачы" паводле У.Караткевіча.

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА — АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

Выдаецца з кастрычніка 1991 года Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь Галоўны рэдактар — Людміла Аляксееўна **КРУШЫНСКАЯ**

Рэдакцыйная калегія:

Лілія АНАНІЧ, Уладзімір АРЛОЎ, Міхаіл БАРАЗНА, Уладзімір ГЛЕП, Ірына ДРЫГА, Аляксей ДУДАРАЎ, Кацярына ДУЛАВА, Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ, Міхаіл КАЗІНЕЦ, Віктар КУРАШ, Барыс СВЯТЛОЎ, Святлана СУХАВЕЙ, Міхаіл ФІНБЕРГ, Леанід ШЧАМЯЛЁЎ, Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя: Сяргей ТРАФІЛАЎ (намеснік галоўнага рэдактара), Марына САМОНЧАНКА (адказны сакратар).

Рэдактары аддзелаў: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Тацяна КОМАНАВА, Барыс КРЭПАК, Настасся ПАНКРАТАВА, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН, Антон СІДАРЭНКА.

Спецкарэспандэнты: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Пётр ОВАД, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ. **Загадчык аддзела фоталюстрацый —** Юрый ІВАНОЎ

Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС

Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.

Тэлефоны: (017) 290-22-50 (прыёмная)

(017) 286-07-97, (017) 334-57-23

Тэлефон/факс: (017) 334-57-35

Рэкламны аддзел: тэл. (017) 334-57-41

www.kimpress.by

E-MAIL: kultura@tut.by

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва"

Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць **ЛВ №02330/0003879**

ад 17 красавіка 2009 г. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77.

Тэл. (017) 290-22-50. **Бухгалтэрыя:** тэл. (017) 334-57-35

Аўтарскія рукапісы не рэанзуюцца і не вяртаюцца.

Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнае імя і імя бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца работы, зваротны адрас.

Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.

Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

© "Культура", 2011. Індэксы 63875, 638752

Наклад 7893 Падпісана ў свет 24.11.2011 у 18.30

Замова 5583 РУП "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009 г. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

ISSN 1994-4780